

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**AİLE İÇİ ŞİDDETE MARUZ KALAN KADINLARDA BENLİK
SAYGISI VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN
İNCELENMESİ**

İdil Berfin AKBAŞ

YÜKSEKLİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİMDALİ

Danışman

Prof. Dr. Sema YILMAZ

KONYA - 2024

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**AİLE İÇİ ŞİDDETE MARUZ KALAN KADINLARDA BENLİK SAYGISI VE
PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ**

İdil Berfin AKBAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİMDALİ

Danışman
Prof. Dr. Sema YILMAZ

KONYA - 2024

S.Ü.Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

İdil Berfin Akbaş tarafından savunulan bu çalışma, jürimiz tarafından Sosyal Hizmet Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

JüriBaşkanı:	Doç. Dr. Hasan Hüseyin TEKİN Necmettin Erbakan Üniversitesi	İmza
Danışman:	Prof. Dr. Sema YILMAZ Selçuk Üniversitesi	İmza
Üye:	Prof. Dr. Özlem KARAKUŞ Selçuk Üniversitesi	İmza
Üye:	Prof. Dr. Sema YILMAZ Selçuk Üniversitesi	İmza
Üye:	Doç. Dr. Hasan Hüseyin TEKİN Necmettin Erbakan Üniversitesi	İmza

ONAY:

Bu tez, Selçuk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu tarih vesayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. F. Hümeysra Yerlikaya Aydemir
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın amacı aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin sosyo-demografik kriterler baz alınarak incelenmesidir. Araştırmanın planlanması ve gerçekleştirilmesinde şahsıma rehberlik ederek her aşamasında sabır ve anlayış gösteren Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölüm Başkanı Prof. Dr. Sema YILMAZ' a teşekkürü borç bilirim.

Fakültemizin Sosyal Hizmet Bölümünde öğrenci olduğum süre zarfında gördüğüm eğitimin özelliği ve niteliği beni görevime hazırlayan en önemli etken olmuştur. Bu bağlamda tüm fakülte hocalarımızın emeğinin kıymetli olduğunu belirtmek isterim.

Araştırmaya katılım sağlanması noktasında aktif rol alan meslektaşlarım ve arkadaşlarımdan, başta Gafur Can BAYRAM olmak üzere, Cansu ÇETİNBALTA, Ozan ÇETİNBALTA, Hülya DALDAL KOLAYCA, Barış ÇATAK, Emine TOY ile Emre TOY' a, Osmangazi Sosyal Hizmet Müdürlüğü ile Nilüfer Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü meslek çalışanı arkadaşlarıma, ilimiz sivil toplum kuruluşlarından etkin çalışmalarıyla alana katkı sağlayarak aktif rol ve sorumluluk alan Bursa Mor Salkım Kadın Dayanışma Merkezine teşekkürü borç bilirim.

Her türlü canlının şiddete maruz kalabildiği dünyamızda sevginin en saf halini özellikle en stresli zamanlarımda bana sunan Çakıl'ıma, onunla birlikte eğitimim ile mesleki gelişimime her anlamda ve istisnasız bir şekilde destek olan Memed Baran DENKSOY' a emekleri için teşekkür ederim.

En önemli teşekkürüm ise beni sevgi, anlayış, duyarlılık ile büyüten annem, babam, özellikle başarılarıyla gurur duyduğum ve ilham aldığım kardeşim Caner Berkay AKBAŞ içindir.

Bu çalışmanın alan yazında yapılan diğer kıymetli çalışmalara katkı sunmasını dilerim.

İdil Berfin AKBAŞ

Mayıs / 2024

İÇİNDEKİLER

SİMGELER VE KISALTMALAR.....	v
ÖZET.....	vi
SUMMARY.....	vii
1. GİRİŞ	1
2. ŞİDDET KAVRAMI VE ŞİDDETİN TÜRLERİ	5
2.1. Fiziksel Şiddet	8
2.2. Cinsel Şiddet.....	8
2.3. Ekonomik Şiddet	9
2.4. Psikolojik Şiddet.....	10
3. DÜNYADA VE TÜRKİYEDE ŞİDDET.....	13
4. AİLE İÇİ ve KADINA YÖNELİK ŞİDDET	19
4.1. Gerilim Aşaması	20
4.2. Şiddet Aşaması	20
4.3. Balayı Aşaması	20
5. AİLE İÇİ VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN RİSK FAKTÖRLERİ	24
5.1. Erken Yaşlarda Şiddete Maruz Kalmak ve Ailede Uygulanan Şiddete Şahit Olmak	24
5.1.1. Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Etmenler	25
5.1.2. Bireylerin Yaş Aralıkları.....	25
5.1.3. Çevresel Güçler	26
5.1.4. Psikolojik ve Biyolojik Nedenler	27
6. CİNSİYET ROLLERİNİN KADINA YÖNELİK ŞİDDET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	28
7. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SONUÇLARI.....	31
8. BENLİK VE BENLİK SAYGISI KAVRAMI.....	33
8.1. Kişisel Uygunluk Faktörü	35
8.3. Uyuşma İlkesi.....	36
8.4. Önemlilik Durumu	36
9. BENLİK SAYGISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	38
10. PROBLEM ve PROBLEM ÇÖZME KAVRAMI.....	40
11. PROBLEM ÇÖZME SÜRECİ	42
11.1. Problemin Belirlenmesi	43
11.2. Çözüm Seçenekleri Üretme	43
11.3. Çözüm Seçenekleri Arasında Seçim Yapma ve Seçilen Çözümü Uygulama.....	43

11.4. Çözümün Değerlendirilmesi.....	44
12. PROBLEM ÇÖZMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	45
13. GEREÇ VE YÖNTEM	47
13.1. Araştırmanın Amacı.....	47
13.2. Araştırmanın Modeli.....	47
13.2.1. Evren ve Örneklem.....	47
13.3. Veri Toplama Araçları.....	50
13.3.1. Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlara Yönelik Kişisel Bilgi Formu	50
13.3.2. Uygulanan Ölçekler.....	50
13.4. Araştırma Verilerinin Toplanması.....	51
13.5. Sınırlılık.....	52
13.6. Etik Boyut.....	52
13.7. Verilerin Analizi.....	52
14. BULGULAR	55
14.1. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin İncelenmesi	55
14.2. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Yaşa Göre İncelenmesi	55
14.3. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Medeni Durumlarına Göre İncelenmesi	57
14.4. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Evlenme Şekline Göre İncelenmesi.....	59
14.5. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi.....	61
14.6. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Çalışma Durumuna Göre İncelenmesi.....	63
14.7. Katılımcıların Program Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Aylık Gelire Göre İncelenmesi	64
14.8. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Şiddet Uygulayana Göre İncelenmesi.....	67
14.9. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Şiddetin Sıklık Durumuna Göre İncelenmesi	69
14.10. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Şiddetin Süresine Göre İncelenmesi	72
14.11. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	75
15. TARTIŞMA.....	76
15.1. Yaş Değişkenine Göre Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerileri	76

15.2. Medeni Durum ve Evlenme Şekli Değişkenlerine Göre Benlik saygısı ve Problem Çözme Becerileri.....	77
15.3. Eğitim Değişkenine Göre Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerileri	78
15.4. Çalışma ve Aylık Gelir Durumu Değişkenlerine Göre Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerileri.....	79
15.5. Şiddet Uygulayan Kişinin Yakınlığı Değişkenine Göre Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerileri.....	80
15.6. Uygulanan Şiddet Türü Değişkeni Dağılımların Karşılaştırılmasıyla Şiddet Sıklığı ile Süresi Değişkenlerinin, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerileri Üzerindeki Etkisi	81
15.7. Kadınlarda Aile İçi Şiddete Maruz Kalmanın Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi	83
16. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	86
16.1. Öneriler.....	87
16.1.1. Sosyal Hizmet Uygulamalarına Yönelik Öneriler.....	87
16.1.2. Sosyal Hizmet Araştırmalarına Yönelik Öneriler.....	88
17. KAYNAKLAR.....	89
18. EKLER.....	103
EK-A Kişisel Bilgi Formu	103
EK-B Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği	104
EK-C Problem Çözme Envanteri	105
EK-D Etik Kurul Onayı.....	107
EK-E ASHB Makam Onayı	108
EK-F Coopersmith Ölçek Kullanım İzni.....	109
EK-G PÇE Ölçek İzni	110
EK-H Aydınlatılmış Onam Formu.....	111
EK-I TURNİTİN RAPORU	112
19. ÖZGEÇMİŞ.....	113

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ACCE (EIGE)	:Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (European Institute for Gender Equality)
AÇSHB	: Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ASHB	: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
KKAÖB (CEDAW)	:Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Beyannamesi (Declaration on the Elimination of Discrimination against Women)
DSÖ (WHO)	: Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)
ABTHA (FRA)	: Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (European Union Agency For Fundamental Rights)
UÇÖ (ILO)	:Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization)
JGK	: Jandarma Genel Komutanlığı
KADES	: Kadın Destek Uygulaması
KCDP	: Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu
KSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
PÇE	:Problem Çözme Envanteri
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TUBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu

ÖZET

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi

İdil Berfin Akbaş

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANSTEZİ/KONYA-2024

Kadına yönelik aile içi şiddet cinsiyet temeliyle sadece kadın bireylere yöneltilen bir şiddet türüdür. Kişilerin sosyo-demografik, sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri fark etmeksizin şiddete maruz kalabildikleri bilinmekte ve her grupta bu durumun fiziksel, ekonomik, cinsel ve psikolojik problemlere yol açtığı görülmektedir. Bu bağlamda özellikle kadına yönelik aile içi şiddet olgusunun çalışılması ihtiyaç haline gelmiştir.

Bu çalışmada aile içi şiddete maruz kalan kadınların benlik saygısı ve problem çözme becerileri araştırılmıştır. Çalışmaya Bursa Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğüne aile içi şiddet sebebiyle başvuruda bulunan kadın katılımcı dahil edilmiştir. Çalışmada kişisel bilgi formu Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği ve Problem Çözme Becerisi Envanteri kullanılmış, verileri analiz etmede IBM SPSS 26 yazılımından yararlanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler (ortalama, standart sapma, minimum, maksimum), ilişkili örneklemeler t testi, ilişkisiz örneklemeler için tek yönlü varyans analizi (OneWay ANOVA), Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi analizleri yapılmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgulara; evlenme şekli, eğitim, çalışma durumu, aylık gelir, şiddet uygulayanın yakınlığı ve şiddetin sıklığının benlik saygısına etki eden faktörler olduğu görülmüştür. Problem çözme becerilerinin ise medeni durum evlenme şekli, eğitim, çalışma faktörü, aylık gelir durumu ve şiddet uygulayanın yakınlığı kriterlerinden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırma, Benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin negatif, anlamlı ve orta düzeyde ilişkili olduğunu benlik saygısı arttıkça problem çözme becerilerin de arttığını göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Benlik Saygısı; Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet; Problem Çözme Becerisi

SUMMARY

REPUBLIC OF TURKEY
SELÇUK UNIVERSITY
HEALTH SCIENCES INSTITUTE

Investigation of Self-Esteem and Problem Solving Skills in Women Exposed to Domestic Violence

İdil Berfin Akbaş
Department of Social Service

MASTER'S THESIS/KONYA-2024

Domestic violence, especially in recent times, has been the subject of numerous studies. Domestic violence against women is a type of violence directed solely at female individuals on the basis of gender. It is known that individuals can be exposed to violence regardless of their socio-demographic, socio-economic, and cultural characteristics, and it is observed that this situation leads to physical, economic, sexual, and psychological problems in every group. In this context, the study of the phenomenon of domestic violence against women has become a necessity.

This study investigated the self-esteem and problem-solving skills of women experiencing domestic violence. Women who applied to the Bursa Violence Prevention and Monitoring Center due to domestic violence were included in the study. Personal information form, Coopersmith Self-Esteem Scale, and Problem-Solving Skills Inventory were used in the study, and IBM SPSS 26 software was used for data analysis. Descriptive statistics (mean, standard deviation, minimum, maximum), independent samples t-test, one-way analysis of variance (OneWay ANOVA) for independent samples, Mann Whitney U test, and Kruskal Wallis H test analyses were conducted for data analysis.

The findings of the study revealed that marital status, education, employment status, monthly income, proximity of the perpetrator, and frequency of violence were factors affecting self-esteem. It was also found that problem-solving skills were influenced by marital status, education, employment status, monthly income, and proximity of the perpetrator. The research showed that self-esteem and problem-solving skills were negatively, significantly, and moderately correlated, indicating that as self-esteem increased, problem-solving skills also increased.

KeyWords: Domestic Violence Against Women; Problem-Solving Skills; Self-Esteem

1. GİRİŞ

Şiddet, mikro, mezzo, makro düzeyde pek çok alanı tehdit eden, toplumsal yapıyı ve iletişimi olumsuz yönde etkileyen, kişilerin fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel anlamda herhangi bir şekilde zarar görmesiyle sonuçlanan her türlü kısıtlayıcı eylem ile bakış açısidir (Özcan ve Uzun 2023). Özellikle toplumlar tarafından kabul edilebilir, uygulanabilir görülmesi, ya da kültürel özellikler sebebiyle dile getirilememesi gibi faktörler, şiddetin olumsuz sonuçlarının artmasına yol açmaktadır (Doğrucan ve Yıldırım 2020).

Şiddet her alanda olabileceği gibi, bireylerin içinde gelişim, değişim gösterdiği, kişilik özellikleri kazandığı, karakterinin oluştuğu, sonrasında sosyal yaşama katılımın sağlandığı, toplumun en küçük yapı taşı olarak tasvir edilen ailede de görülebilmektedir. Aile içi şiddet genel olarak aileyi oluşturan bireylerden herhangi birinin diğerini baskı altına alma, yönlendirme korkutma, yaralama, ekonomik kaynaklarını ve kazanımlarını isteği dışı kullanma, cinsel olarak istemediği şekilde üzerinde güç kullanma türünden eylemler olarak tanımlanır ve fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik olarak sınıflandırılabilir (Goldstein 2007).

Fiziksel şiddet davranışları daha çok somut emarelerle gözlemlenebilir olan, kişiyi sarsmak, yaralamak, herhangi bir nesne vasıtasıyla ya da doğrudan bedensel kuvvetini kullanarak görülebilir somut hasar vermek, delici kesici cisim vasıtasıyla tehdit etmek gibi davranışlarken (Atman 2003), cinsel şiddet, davranışların birey üzerinde cinsel bir denetleme, zorlama ve baskı kurma vasıtası olarak kullanılmasıdır (Şen ve Bolsoy 2017).Ekonomik şiddetin içeriğinde, bireylerin maddi kazanımlarını isteği dışında almak ve kullanmak, kıymetli taşınır taşınmaz mal varlığını ve ya işgücünü baskı ve kontrol yolu ile yönetmek ya da harcamak gibi davranışlar bulunurken (Işık 2007), psikolojik şiddet ise bireyi küçümsemek, şahsını ve düşüncelerini değersizleştirmek, alay etmek üzere isim yakıştırmak, zarar vermek ile tehdit etmek, yaşam tarzını, fikirlerini eleştirmek, kişiyi değersizleştirerek farklı kimselerle karşılaştırmak gibi pek çok eylemi içermektedir (Uluocak ve ark 2014). Araştırma konusunun kaynaklarından biri olan aile içi kadına yönelik şiddet ise, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından,Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025)içinde tüm bu davranışların cinsiyet temel alınarak ailedeki kadın bireylere karşı uygulanması olarak

tanımlanmıştır(KSGM 2023). Pek çok kadın sosyoekonomik, sosyodemografik ve kültürel faktörler fark etmeksizin şiddetin bir veya birden fazla türüne maruz kalmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre ise her üç kadından biri yakın partnerinin fiziksel veya cinsel şiddetine maruz kalmaktadır (WHO 2021).

Kadına yönelik aile içi şiddet uluslararası bir problem olup, maruz kalan kadınlar açısından ekonomik, sosyal ve ruhsal pek çok bireysel problemi de beraberinde getirmektedir (Jansen ve ark 2009). Bahsi geçen problemler, somut darbeler sonucunda oluşabilecek yaralanma ve sakatlanmalar, plansız hamilelikler, cinsel sağlık sorunları ile maddi kayıplar olabileceği gibi ruhsal çöküntü, kaygı bozuklukları, benlik saygısının zarar görmesi gibi psikolojik sonuçları da içermektedir (WHO 2013). Bu sonuçlardan biri olan benlik saygısının zedelenmesi, kadına yönelik şiddetin sonuçları bağlamında dikkat çekmiş ve yazınsal alan ile mevcut çalışmamızın da konu başlıklarından biri olmuştur.

Bireylerin özgüvenli olması, kendisini kıymetli, güçlü, yeterli, çabalı ve işlevsel görmesi olarak açıklanan benlik saygısının, farklı bireylerin kişi üzerindeki düşünce ve bakış biçimlerinden de etkilenerek, kişinin kendisine yönelik tutum ve davranışlarının bir parçası halini aldığı belirtilmektedir (Kohut 1971). Şiddete maruz kalan kadınlarda benlik saygısının düştüğü ifade edilmiştir (Sevil ve ark 2007).Azalan benlik saygısının şiddete maruz kalma ile ilişkili olduğu ve depresif ruh hali ile sosyal izolasyona da zemin hazırladığı aktarılmaktadır (Arisukwu ve ark 2021).Düşük benlik saygısınınşiddetin bir sonucu olabileceği gibi, kadınların şiddet döngüsünü sürdürmelerine de ayrıca neden olabildiği (Kragh ve Huben 2002), aile içinde şiddet gören kadınların durumdan kendilerini sorumlu tuttukları ve bu sebeple benlik algılarının olumsuz etkilendiği aktarılmıştır (Raghavan ve ark 2005).

Tortamış (2009), aile içi şiddete maruz kalması sebebiyle konukevinde kalan kadınlarda travma sonrası stres, benlik ve beden algıları konularını araştırmış bu çalışmada benlik saygısı ve şiddet bağlamında benlik saygısı değeri ortalamalarının düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Şiddet gören kadınların depresif süreçleri, psikolojik dayanıklılıkları ve benlik algılarının çalışıldığı bir araştırmada, aile içi şiddet gören bireylerin daha fazla depresif semptom gösterdiği ve benlik değerlerini düşük algıladıkları belirtilmiştir (Karaoğlu 2020). Bir diğerçalışmada ise şiddete maruz kalan kadınlardan yaşadıkları problemlere karşı olumlu baş etme seçeneklerini

kullanabilenlerin, kullanamayanlara kıyasla benlik saygısının daha yüksek olduğu aktarılmıştır (Çelik ve Ekici 2015).

Şiddet olgusunun başlı başına bir sorun olduğu ve şiddete maruz kalan kadınlar açısından bu durumun, bireysel, sosyal, toplumsal alana etki ederek daha yeni problemler yarattığı açıktır. Çalışmamızın bir diğer başlığı olan problem çözme becerileri ile ilişkilendirildiğinde, problemlerin, aynı zamanda kişilerin hayatlarını devam ettirme noktasında karşılaştıkları güçlüklerle işlevsel karşılık verememe hali olduğu bilgisine ulaşılmaktadır (D’Zurilla ve Nezu 2004). Problem çözme ise, herhangi bir hedefe varma noktasında, zorluk yaratan durumları aşmaya yönelik gayret gerektiren bir zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır (Bingham 1998). Problem çözme süreci psikolojik, fiziksel, ekonomik pek çok değişkenden etkilenir (Karataş 2014). Kişilerin olayları ele alma perspektifi, sonuca ulaşma arzusu, anksiyete hali ve benlik saygısı gibi değişkenlerin problem çözmeyle etkileyen faktörlerden birkaçı olduğu bilgisi literatürde yer almaktadır (Bingham 1998, Sonmaz 2002).

Uluslararası bir sorun olan aile içi şiddetin kadın bireyler üzerinde yarattığı etkiler ile hayatlarını en işlevsel şekilde sürdürebilme hakları göz önünde bulundurulduğunda, kadınların şiddete maruz kalmaları sonucunda yaşamlarındaki problemleri çözme becerilerinin nasıl etkilendiği önem kazanmaktadır. Bu eksende bakıldığında ise şiddet olarak adlandırılabilen davranışların, öz saygının zedelenmesine, güven problemlerine, yetersizlik düşüncesi ile seyreden ve girişimci olamayan kişilik yapısına sebep olduğu bilgilerine ulaşılmıştır (Can 1986).

Heppner ve Baker (1997) çalışmalarında, problemi çözme noktasında işlevsel tutum sergileyemeyen bireylerin, çeşitli ruhsal sıkıntılar ve kaygı yaşadıklarını belirtmiştir. Bu bireylerin daha stresli bir yapıda oldukları, empati kurma ve kendilerini onaylama bağlamında yetersiz kaldıkları, benlik saygılarının diğer bireylere oranla daha düşük olduğu bildirilmiştir (Feyzioğlu 2008). Yüksek benlik saygısına sahip bireylerin problem çözmeye ilişkin becerilerinin daha gelişmiş olduğu aktarılmıştır (Yörükoğlu, 2000).

Literatür göz önünde bulundurulduğunda şiddete maruz kalan kadınların benlik saygısı, beden algısı, ekonomik, sosyal ve ruhsal durumlarının etkilenmesi araştırılmıştır (Bakır 2019). Ancak benlik saygısı ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çok az sayıda çalışma mevcuttur (Atalay 2020).

Çalışmanın temel amacı bu sebeple aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin incelenmesi olarak seçilmiş olup, temel amaca hizmet eden alt amaçlarda ise, aile içi şiddete maruz kalan kadınların benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin, yaş, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, aylık geliri, şiddet uygulayan kişinin yakınlığı, uyguladığı şiddetin türü, uyguladığı şiddetin sıklığı ve uygulama süresine göre farklılık gösterip göstermediğinin araştırılması hedeflenmiştir.

2. ŞİDDET KAVRAMI VE ŞİDDETİN TÜRRLERİ

Birtakım olayların dayandığı neden ya da bu nedenlerin yol açtığı olumsuz bir sonuç olarak şiddet, insanlığın varoluşu ile eş zamanlı olarak ortaya çıkmıştır. Sadece bir kesimi değil bütün insanlığı ve canlıları etkileyen şiddet olgusu, zaman içerisinde inançları, uygarlıkları ve yaşayışları şekillendirmiş, bu yanıyla, hukuk, psikoloji, etik gibi birçok toplum bilimi alanında araştırma konusu olmuştur. İnsanlık tarihi kadar eski kökenlere sahip olan bu kavram etkisini günümüze kadar sürdürmüş, hatta 20. yüzyıl şiddet yüzyılı şeklinde ifade edilmiştir (Arendt 1997, Bufacchi 2005).

Şiddetin ne olduğuyula ilgili bir tanımlama yapamamak, bu kavrama ilişkin farkındalık geliştiremememize ve yarattığı sonuçlar ekseninde hak arama ve kaynaklara ulaşma bilincinden uzak kalmamıza sebebiyet verebilir. Bulunduğumuz durumu algılayabilmek adına öncelikle tanımlama yapılmalıdır. Bu noktada ise şiddetin, toplum kültüründe nerede olduğu, onaylanıp onaylanmadığı gibi kriterlerin önemli olduğu görölmektedir. Bireyler, farkında olmasına rağmen, tepki gösterilmeyen şiddet davranışlarını öğrenebilmekte ve hatta onaylayabilmektedir. Hayat tarzı olarak kabullenilebilen bu durum, kimi zaman problem çözme vasıtası olarak bile sunulabilir (Ergil 2001).

Şiddet genel anlamda, bireydeki etkileri açıkça derecelendirilemeyen, vasıtalı ve somut bir tarzda birey tarafından sezilen ve maruz kalınan türlü kısıtlama ve etkilerdir. Bu duruma medya şiddeti, ekonomik krizler, tabiat yıkımları da örnek gösterilebilir (Erten ve Ardalı 1996, Ünsal 1996). Dar manasıyla ise şiddet, kendine ya da farklı bireylerin beden tamlığına, sağlığına, hürriyetine yönelik uygulanan yaralayıcı ve acı verici eylemler olarak tanımlanmaktadır (Ünsal 1996).

DSÖ şiddeti, fiziki davranışın maksatlı biçimde, kötü sonuç ve çıkar kaybı oluşturacak şekilde, bireyin kendisine, belirli bir kümeye veya daha büyük bir kesime, korkutmak amaçlı ya da fiilen uygulanması, bunun sonucunda ruhsal ve birçok alanda bireylerin kayba uğramasına sebep olması olarak ifade etmektedir (WHO 2002). Türkçe anlamında güç uygulamak, kuvvet, zorlama gibi anlamlara gelen şiddet, Arap dilinde “unf” ve İngiliz dilinde ise “violence” sözcükleriyle benzer

içerik taşır. Bu kapsamda, sınırlandırmak, yoğun kuvvet kullanımı gibi anlamlara gelmektedir (Güneş 2005).

Şiddet kavramını farklı bir bakış açısıyla, tabiatın içinde barındırdığı çatışma olarak tanımlayan ve bunu ifade eden filozoflardan başlıcası Herakleitostur (İçli 1995). Ona göre tabiat mütemadiyen çatışmaların yaşandığı bir düzlemdir. Doğal olarak şiddet tabiattır ve bireyler tabiatın bir parçası olarak aynı zamanda şiddetin eseridir. Herakleitos, kozmosun şiddeti beslediğini ifade ederken, Leibniz ise şiddetin bunlardan beslenmediğini belirtir ve aksine kozmosu, bir bütünün parçaları arasında bulunan ve birbiriyle denge içerisinde çalışan bir sistem olarak tanımlar. Burada belirtilen tanımlamalar, şiddetin açıklanmasının, nedenleri ile sonuçlarının öznelliğini sergilemektedir (İnam 2001).

Şiddet aynı zamanda birey üzerinde fiziksel ve psikolojik yönden kötü sonuçlara neden olan, tek kişice ya da topluluk halinde gerçekleştirilen davranışların bütünü olarak da tanımlanır. (Albayrak 2023). Mian (2005) ise şiddeti benzer bir şekilde, kişilerde bedensel ve psikolojik travmalara sebebiyet veren mikro mezzo ya da makro düzeyde yaralanma, ölüm benzeri süreçlerle sona eren davranışlar bütünü olarak ifade etmiştir (Mian 2005). Yves Michaud (1991) ise yapmış olduğu şiddet tanımına, diğer tanımlara ek olarak, insan topluluklarının, anlam yüklediği somut veya soyut değerlerin herhangi birine karşı gerçekleştirilen olumsuz davranışları da dahil etmiştir. Sosyoloji alanında ise şiddet, toplumun din, dil, adalet, aile, hukuk, mülkiyet, devlet gibi, manevi varlıklarından her birisi vasıtasıyla düzenlenen bir kavramdır (Walby 2012).

Freud, bu olguyu canlıları, araya akıl düşünce ve bilinç girmeksizin, kendilerine yararlı ya da gerekli birtakım eylemlere yönelten doğal bir duygu olarak tanımlarken, bireylerin şiddet ve ölüm içgüdüleriyle hayata geldiğini, bu kavramların bireyin tabiatında yer aldığını savunmuştur (Fromm 1993). Düşünür Hannah Arendt (1970), kişiye zarar veren davranışların sebepleri bulunabileceğini, fakat bu sebeplerin durumu geçerli hale getiremeyeceğini belirtmektedir. Can güvenliğini korumak adına, fiziksel güç uygulanmasının tartışılmayacağını, politik perspektiften değerlendirildiğinde güç müdahalesi ile şiddet kullanımının farklı değerlendirilmesinin uygun olmadığını aktarmaktadır (Arendt 1970).

Dewey, şiddeti tanımlarken gücün olumlu ya da olumsuz kullanımlarını işaret eder. Ona göre gücün olumsuz kullanımı şiddet iken olumlu kullanımı şiddet değildir. Bu durumu dinamit örneği ile açıklar. Dinamit insanlara hizmet sunmak amacıyla büyük taş yığınlarını ortadan kaldırmak ve ulaşımı sağlamak gibi amaçlarla kullanılabilirdiği gibi, doğrudan insanlara zarar vermeye yönelik eylemlerde de kullanılabilir. Yapıcı değil yıkıcı etkilere sahip olan eylemler şiddettir (Dewey 2008). Betzise buradaki ayrımı betimlerken, benzer şekilde, tabiatı bireylerin yararına kullanmak maksadıyla barınma ve buna benzer hizmetlerin geliştirilmesini şiddetle alakalı olmayan bir güç olarak tanımlamaktadır (Dursun 2010).

Şiddet konusunda yapılan birçok çalışmada aynı zamanda öfke ve saldırganlık kavramlarına da yer verildiği, kavramların literatürde birlikte yer almasının anlamları ayırt etmeyi güçleştirebileceği düşünülmektedir. Bu noktada, öfke bireyde baskı altında hissetme, işlevsiz bırakılma gibi hallerde sezilen, duruma neden olan kişi ya da olaya karşı bireyde içsel zıtlık oluşmasına sebep olan, yoğun hissedilen olumsuz duygudur (Budak 2000). Doğru bir şekilde yönlendirilemeyen ve uyumlanamayan bu duygu, saldırganlık eylemine sebebiyet verebilir. Saldırganlık ise bir birey ya da eşyaya yöneltilen, zarar verici, örseleyici tutumlar ve aynı zamanda öfke duygusunu arttırmaya yol açan olumsuz davranış kalıplarıdır (Boxer ve Tisak 2005). Öfke bir his iken, saldırganlık, yöneltildiği bireye ya da eşyaya zarar verme ile sonuçlanan bir eylemdir. Şiddet ise Saldırgan davranışın türü ve hangi yoğunlukta olduğudur (Erten ve Ardalı 1996). Saldırgan davranış sergilemede pek çok risk faktörü vardır. Kişilerin iletişim kalıpları, problem çözme becerileri gibi konulardaki farklılıkları, çoğunlukla kültürel yapıları vasıtasıyla şekillenmektedir. Bunun yanı sıra kişilerin deneyimleri sosyal çevresi ile aktarımları ve kök aile bakış açıları da bu davranış uygulamalarında sebep olmaktadır (Adak 2000).

Bu bağlamda şiddet ise; fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik olarak sınıflandırılmakta fakat şiddetin türleri net farklılıklarla birbirinden ayıramamaktadır (Taşçı 2003). Çünkü fiziksel şiddet mağduru birey olayın tesiri sebebiyle aynı zamanda ruhsal olarak da zarar görebilmekte, cinsel saldırılar, fiziksel saldırıya yönelik eylemleri sık sık içerebilmekte veya psikolojik şiddete maruz kalan bireyler ekonomik etkinliklerini kısıtlamak zorunda kalabilmektedir.

2.1. Fiziksel Şiddet

Konunun incelenmesinde şiddetin genel olarak ve öncelikle fiziksel türü düşünülmektedir. Bu durum fiziksel şiddetin somut emarelerinin daha kolay tespit edilebilir olmasıyla ilişkilendirilebilir. Bireyin bedensel bütünlüğüne somut olarak zarar verecek birçok davranış kalıbını içinde barındıran ve sıklıkla akla gelen şiddet türüdür. Özgürlüğünü kısıtlamak, delici ve kesici cisimler fırlatmak, bunlar vasıtasıyla bireyi yaralamak can güvenliğini ve vücut bütünlüğünü sarsmak, vücudunda iz bırakmak, beden işlevinin yitirilmesine sebep olmak gibi olumsuz davranış kalıplarını içermektedir (Mavili 2014). DSÖ, bu tür şiddeti orta ve büyük çaplı olmak üzere sınıflandırmaktadır. Orta kategorisinde hayati risk oluşturmeyen şiddet olayları sınıflandırılırken, ağır kategori yaşam kaybına sebep olabilecek şiddet olaylarını içermektedir (WHO 2005).

Kadın bireylerin birtakım sebepleri bu tür somut saldırılara maruz kalma noktasında anlamlı buldukları görülmüş, bu sebeplerin başında eşe karşı sadakatsiz olmak, maddi kaynakları gereksiz şekilde tüketmek, çocuklarla ilgilenmemek, eş ile inatlaşmak, hane düzenini yeterince sağlamamak ve cinsel birlikteliği geri çevirmek gibi başlıkların yer aldığı belirtilmiştir (Yüksel ve ark 2015).

2.2. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, cinsel içerikli davranışların baskı, gözdağı ve denetim yöntemi olarak kişiye yöneltilmesidir (Çiftçi 2007). Bireye karşı, cinsel saldırıda bulunmak, kültürel ve cinsel inanç ile yaşayışlarına uygun olmayacak şekilde birlikteliğe zorlamak, yine benzer içeriklerde iletişim araçları vasıtasıyla rahatsız etmek, benzer içerikli el işaretleri kullanmak cinsel şiddet kapsamına girmektedir. Cinsel şiddet, bir cinsel davranış tarzı olmamakla birlikte, şiddetin cinselliğe yönlendirilmiş şeklidir. Ayrıca kız çocuklarının diri diri gömülmeleri, yasal olarak olması gerekenden önce veya baskı yolu ile evlendirilmeleri, adolesan hamilelikler, namus cinayetleri, kız çocuklarına uygulanmakta olan, kültürel özelliklerden kaynaklanan sünnet gibi ritüeller ile çocuk doğurmaya ve doğurmamaya zorlama gibi eylemler de cinsel şiddet kapsamına girmektedir (Owen ve Owen 2008). Nahla Abdo (2006), töre ve ahlak adı altında gerçekleştirilen kadın kırımlarını da bir cinsel şiddet çeşidi şeklinde tanımlamaktadır. Abdo, bu tarz şiddet olaylarının, ülke yönetimlerinin izlediği yol ve

yöntemler ya da kültürel özellikler tarafından biçimlendirilen bir cinsel olgu olduğunu belirtir (Mojab ve Abdo 2006).

Çoğu zaman evli çiftler aile mahremiyeti ve kadının bir görevi olduğu düşüncesiyle rahatsız olmalarına rağmen kendilerine karşı gerçekleştirilen benzer davranışları cinsel şiddet olarak tanımlayamamakta bu sebeple yaşananlar saklı kalmaktadır. Bu tarz şiddet olaylarına bedensel ve ruhsal şiddet de eşlik edebilmekte, maruz kalan bireyler genel olarak psikiyatrik desteğe gereksinim duymaktadır (İlkkaracan ve Gülçür 1996). Birden fazla ülkenin katılmış olduğu 65 adet araştırmanın sonuçlarında, kadınların %19'unun reşit yaşa ulaşana kadar cinsel istismara maruz kaldıkları aktarılmaktadır (Brown ve ark 2020). DSÖ,15-49 yaş grubundaki kadınların %27'sinin yakın partnerleri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmektedir (WHO 2021).

2.3. Ekonomik Şiddet

Maddi kaynakların birey üzerinde, denetleme, müeyyide, şantaj aracı olarak kullanılması, bireyin kendisine ait kaynakları üzerindeki karar yetkisinin elinden alınması, kanunen uygun olmamasına rağmen gelirleri üzerinde hak iddia edilmesi, kariyerinin gelişmesine ve benzer kazanımların artmasına engel olunması, ortak maddi kaynakların bireyin düşüncesine saygı duyulmadan ve haberi olmaksızın harcanması, ekonomik şiddet olarak adlandırılmaktadır (Kahraman ve Çokamay 2016). Bireyleri istemediği iş alanlarında çalışmaya zorlayarak maddi kazançlarına el koymak da ekonomik şiddet içerisinde yer almaktadır. Kadın bireylerin öğrenimde, politikada, iş gücü pazarında, seçim yapma alanlarında, sosyal adaletsizliğe ve ayrımcı eylemlere maruz kalması, maddi kazanımı az olan alanlarda çalışmaya zorlanması, ekonomik anlamda kendileri üzerine güç kullanabilecek kimselere muhtaç hale getirilmesi de bu şiddet türü içinde tanımlanabilir (İnci 2020).

Özellikle kadınların hayatını ciddi manada etki altına alan, özgürlüğü olamayan ve kısıtlanmış bireyler durumuna getiren şiddet, ekonomik şiddettir (Fawole 2008). Maddi açıdan sürekli baskı ve tehdit altında kalmış olan kadının yeni yaşamını kurma, kazanma ve becerilerini yönetebilme fırsatını deneyimlemiyor olması farklı nitelikteki şiddet türlerini görme ve bulunduğu yere bağımlı kalma ihtimalini de yükselmektedir (Köprülü ve Avcı 2022). Bu yönüyle ekonomik şiddet

kadınların maruz kalabilecekleri diğer olumsuz davranış ve güç kullanımlarına da zemin hazırlamaktadır (Kandemir ve Alıcı 2022).

Ekonomik kazanımlar, bir kadının bolluk ve rahatlık içinde yaşayarak, kendi kararları almasında maddi gücü elinde bulundurmasını sağlamaktadır. Çünkü Ekonomi, sosyal hayatta bireylerin kazandığı saygınlık, makam gibi kavramları etkiler ve bunlardan da etkilenir. Fakat “ters tepki hipotezi” ne göre kısıtlamaya bağlı olmaksızın mesleki veya maddi konumu yükselen kadının şiddete maruz kalma riski de artabilmektedir (Riger ve Krieglstein 2000). Bu noktada kadın, ekonomik anlamda erkeğemecebur olma ya da erkekten yüksek statüye sahip olma durumunda olabilir. Daha iyi bir konumda olmak kadının, erkeğin gözünde otoritesini sarsan öge olarak değerlendirilmesi halinde şiddetin sebebi haline de gelebilmektedir (İçli 1994).

2.4. Psikolojik Şiddet

Bireyin ruhsal bütünlüğüne, öz saygısına, yeterliliklerine karşı tahakküm uygulamak, gözdağı vermek, hissi gereksinimlerini önemsememek, yüksek sesle ve istemediği şekillerde direktif vermek, farklı bireylerle mukayese etmek, yeterliliklerini zorlamak, kendi yaşadığı zorlukları ve olumsuzlukları bireyi duygusal anlamda cezalandırma yoluyla atlatmaya çalışmak olarak nitelendirilmektedir (KSGM 2008). Bu davranışlar, tahakküm ve işlevsizleştirme davranışlarıyla kadına zarar verme, ona kendisini değersiz hissettirerek kontrol etme niyetlerini taşıyabilir ve kadının tüm yaşamı boyunca baskı görmesine yol açabilir (Herrick ve ark 2019).

Bu tür şiddette gözle görülebilen bedensel bulgular olmamaktadır. Genel anlamda farklı şiddet türleriyle seyrettiği görülmektedir. Bunun yanında şiddete maruz kalan kadınların %72’lik kısmının psikolojik etkilerin fiziksel etkilere oranla yüksek yıkıcılığı olduğunu aktardığı bilgisine ulaşılmıştır (Follingstad ve ark 1990).

Kişilere yönlendirilen psikolojik şiddetin, gelişen çağın mekanizmalarına uyarlanmış, kişileri elektronik düzlemde, iletişim kanalları veya sosyal medya boyutuyla da rahatsız eden bir yanı vardır. Günümüzde bilgi iletiminin sağlanabilmesi için çeşitli alanlarda geliştirilen tüm araçlar kişilerin toplumsal ve bireysel alanda kolaylıkla iletişim kurabilmelerini, birbirlerinden haberdar olmalarını sağlamaktadır. Bu durumun olumlu olduğu kadar olumsuz sonuçları da vardır.

Kişilerin bulunduğu yerlerin, beğenilerinin, rutinlerinin, sosyal ve çevresel önceliklerinin özellikle sosyal medya alanında kolaylıkla takip edilebilmesi, rahatlıkla bilgiye ulaşılabilmesi, kişilerin fiziksel olarak yerlerinin bulunabilmesini de kolaylaştırmaktadır. Belirtilen yönüyle sosyal medya, birbirini tanıyan veya tanımayan kimselerin iletişim yolunu aktif olarak kullandığı ve psikolojik şiddet uygulayabildiği farklı bir alan olma dezavantajını da beraberinde getirmektedir.

Elektronik araçları kullanarak e-posta göndermeyi, çeşitli sanal uygulamaları kullanarak baskı kurmak ve ruhsal anlamda huzursuz etmeyi hedefleyen siber, diğer adıyla dijital şiddet, bu yolla yaşamda kendine yer bulmuştur (Çıtak 2022). Teknolojik yollar kullanılarak gerçekleştirilen pek çok zarar verme amaçlı faaliyet siber şiddet içinde değerlendirilebilir (Hazelwood ve ark 2013). Olumsuz davranışların siber alandaki yeri, çoğu zaman ifşadan tacize, psikolojik baskıdan istenmedik takibe kadar farklı şiddet türlerinin içinde yer aldığı birden fazla davranışı içinde barındırmaktadır (Tandon ve Pritchard 2015).

İnternet kullanımı sayesinde bireylerin takibinin daha kolay olduğu, siber alanda kişilerin yoğunlukla istenmedik takibe maruz kaldığı söylenebilir. Bağlam içinde değerlendirildiğinde şiddetin fiili eylemler veya hakaret söylemlerinden farklı olarak ısrarlı takip boyutu ortaya çıkar. İsrarlı takipte, bir yönüyle ilgi duyulan kimseye, varlığını herhangi bir yolla ve mütemadiyen sezdirmek, ortaya koymak amaçlanır (Mullen ve ark 1999). Kişiyle konuşulmasa dahi devamlı hediye göndermek, evinin, iş yerinin önünde beklemek, trafikte takip etmek, ortak olan ya da olmayan farklı kişiler ile haber göndermek ısrarlı takip davranışlarına örnek gösterilebilir (Türkmen 2010).Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (ECEE) ısrarlı takip kavramını, şiddete maruz kalan bireyin hayat düzeninde belirgin şekilde olumsuzluk yaratacak, bireyde korku kaygı veya zarara sebep olacak biçimde varlığını hissettirme eylemi olarak tanımlamaktadır (EIGE 2014).

Uluslararası alanda değişiklik gösteren ısrarlı takip kavramına dair üç kesişim kriteri ise; bireye karşı sınır ihlaline yol açacak döngüsel davranışlar sergilemek, sezdirilen ya da açıkça belirtilen tehditkâr hal ve kişide makul ölçüde korku uyandırma olarak belirtilmiştir (Spitzberg 2002).

CeliaWells (1997) ise kavramı, takip edilen kişiye duyulan saklı ya da açık cinsiyet temelli bir seçim nedeniyle taciz boyutuna varan eylemlerin tamamı ve sürekliliği olarak tanımlamıştır (Wells 1997). Bu sürecin devam eden kısmında seçilen kişilere karşı farklı şiddet türleri ve saldırı davranışlarının gerçekleşmesi muhtemel olarak belirtilmiştir (Walker ve ark 2006). İngilizcede “stalk” kelimesi ile karşılanan bu şiddet biçimi dilimize “ısrarlı takip” olarak çevrilmiştir. Bununla birlikte özellikle sanal düzlemde profil görüntüleme ve hareketleri takip etme şeklinde vuku bulduğunda “cyberstalking” yani “siber ısrarlı takip” boyutunda değerlendirilmektedir (Vası 2016).

Özellikle son yıllarda benzer fiiller sebebiyle rahatsızlık duyan bireylerin adalet mekanizmasını kullanarak şikâyetle bulundukları bilinmektedir. Ancak geçmiş dönemde sıklıkla bu fiillerin ilgili yasalarda karşılık gelen bir suçla örtüşmemesi nedeniyle failler hakkında adli prosedürler başlatılamamıştır (Dülger 2023).

Bu kavramın yasal düzlemde karşılık bulmasının ilk örneği California eyaletinde görülmüştür (California 1990). Sonrasında kavram diğer Avrupa ülkelerine yayılarak yasal alanda kendisine yer bulmuştur. Ülkemizde ise Türk Ceza Kanunu’nun 123/A maddesi ile düzenlemeye dahil edilerek 12 Mayıs 2022 tarihinde 31848 sayılı Resmi Gazete’de duyurusu yapılmıştır (Resmi Gazete 2022).

3. DÜNYADA VE TÜRKİYEDE ŞİDDET

Mikro, mezzo ve makro boyutlarda her toplum için geçmişî olan şiddet olgusu, birey, topluluk ve kültürlerde gelişim süreçlerini tetikleyen bir kavramdır. Yaşamsal döngüde yer almakta olan ve tüm insanlığa etki eden bu olgu aynı zamanda bireylerin haklarına yönelik bir saldırdır. Arkeoloji alanındaki araştırmalarda dahi, birtakım özel ilaçlarla bozulmayacak duruma getirilmiş olan ve günümüzde kazılarla ortaya çıkarılan cesetlere bakıldığında kadın iskelet yapısında %55'e yakın, erkek iskelet yapısında ise sadece %25'e yakın bozulma dikkat çekmiştir. Bu sonuç, şiddet kaynaklarını üç bin sene kadar eskiye dayandığının kanıtıdır (Dişsiz 2008).

Geçmiş dönemlerde ve daha çok 1970 senesinden evvel, aile bireyleri arasında uygulanan şiddet içerikli davranışların problem teşkil etmediği belirtilmektedir (Murray 1988). Bu noktada, ailenin mahrem bir kavram olarak görülmesinin ve problemlerin bu çerçevede çözülmeye çalışılmasının öneminin büyük olduğu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte 1970 senesi sonrası, kadın bireylerin maruz kaldıkları şiddet olaylarına yönelik çözüm arayışları, ileri dönemlerde kadın haklarına yönelik çalışmalara zemin hazırlanmasını sağlamıştır (Murray 1988).

Yapılan bu çalışmalarda kadına yönelik şiddete dair pek çok veri elde edilmiştir. Bütün dünya nüfusu gözetilerek düzenlenen 48 araştırmada, kadın bireylerin, duygusal ilişki içerisinde bulundukları erkekler vasıtasıyla %70'e yakın oranda bedensel şiddete maruz kaldıkları görülmüştür (WHO 2002). AB' de yapılan çalışmalarda ise altı kadından ikisinin şiddet sebebiyle mağdur olduğu, aile içerisinde yaşanan bu tarz olayların sadece %10 civarındaki kısmının sistemlerde kayıtlı bulunduğu, 40 kadından ikisinin ise cinsel şiddet mağduru olduğu belirtilmektedir (EUFR 2014).

AB Temel Haklar Ajansı (ABTHA) tarafından da şiddete maruz kalan kadınlar konusundaki çalışmalar raporlaştırılmıştır. Rapora bakıldığında, AB ülkelerindeki kadınların %20'sinin hayatlarının belli noktalarında partnerleri (şimdiki veya önceki) tarafından fiziksel veya cinsiyete dayalı olmak üzere zarar verici eylemlere maruz kaldıkları belirtilmiştir (FRA 2014). Yapılan çalışmalar aynı zamanda dünyada her sene toplam 1,5 - 3 milyon arası kadının cinsel saldırılar sebebiyle hayatını

kaybettiğini belirtmektedir. İlerleyen zamanlarda on kadından ikisinin gebelik sonlandırma işlemleri veya sağlıksız koşullar sebebiyle hayatını kaybedeceğinin öngörüldüğünü aktarmaktadır (Donovan 2015).

Tüm dünyada üzerine çalışmalar ve önleyici hizmetler yürütülen şiddete dair verilere bakıldığında, Avrupa ve Amerika’ da %25-%30 arası, Güney Doğu Asya ve Afrika’da ise %36-%38 seviyelerinde şiddet yaygınlığı tespit edildiği görülmektedir (WHO 2017). Avrupa kıtasında ulaştırma bölümünde çalışmakta olan kadınların %63’ünün hayatlarının herhangi bir döneminde bir kere dahi olsa şiddet gördükleri aktarılmaktadır (Lynch 2019). Arap ülkeleri verilerine bakıldığında ise hayatın herhangi bir döneminde şiddetin herhangi bir türüne maruz kalma oranı kadınlarda %73,3 olarak tespit edilmiştir (Hawcraf ve ark 2019). Dünyadaki kadınların %20’sinin duygusal birliktelik kurdukları kimselerce öldürüldüğü, kadına yönelik şiddete karşı olan yasaların önleyici olmaktan çok eylemlerin sonucuna yönelik olduğu aktarılmıştır (Chhabra ve ark 2020).DSÖ’nün yapmış olduğu bir diğer kapsamlı çalışmada kadına yönelik şiddetin en yoğun görüldüğü bölgelerin Okyanusya’nın alt kesimlerinde yer alan Melanezya, Polinezya, Mikronezya ve Afrika, en az görüldüğü bölgelerin ise Avrupa, Ortadoğu, Güneydoğu Asya, Avustralya ve Yeni Zelanda olduğu saptanmıştır (WHO 2021).

DSÖ verilerinden elde edilerek 2021 senesinde sunulan, 2018 yılı “Kadına Yönelik Şiddet Yaygınlık Tahminleri” çalışmasında, dünya üzerinde duygusal birliktelikte bulundukları erkekler tarafından şiddetin herhangi bir türü sebebiyle zarar gören kadınların oranları açıklanmıştır. Hayatlarının herhangi bir bölümünde veya 15 yaş üstünde şiddete maruz kalan kadınların oranı %26 bulunmuş, bu yaşın üstünde olanlarda ise %10’luk dilimin bir yıl içerisinde şiddetin herhangi bir türüne maruz kaldığı tespit edilmiştir. Kadınlarda 15 ile 49 yaş periyodunun rastgele bir dönemi için şiddete maruz kalma oranı %27 iken, bu yaş aralığındaki kadınların %13’ünün bir yıl içerisinde şiddetin herhangi bir türüne maruz kaldıkları saptanmıştır (WHO 2021).

Ülkemizde ise kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalık 1980 senesinden sonra sağlanmış, ilerleyen senelerde devlet politika ve uygulamalarında kendini göstermiştir (KSGM 2008). Bu sorunla ilgili ülkemizde stratejik yaklaşımlar benimsenmiş ve 2006/7 sayılı genelge kapsamında ulusal faaliyet planı çalışmaları

başlatılmıştır. Şiddetle mücadeleyle ilişkin gerçekleştirilen, sorunların nedenlerini anlamak ve çözmek üzerine yol haritası içeren, kurumlar arası koordinasyon ve hedefler ile güçlenmeyi planlayan bu faaliyetler kapsamında ilgili genelge tarihinden bu yana üç adet plan düzenlenmiştir. Şiddetle mücadele kapsamındaki faaliyet planlarının ilki 2007-2010, ikincisi 2012-2015, üçüncüsü 2016-2020 ve sonuncusu 2021-2025 yıllarını kapsamak üzere düzenlenerek geçmiş dönem hedeflerine ilişkin izleme ve takip çalışmaları yapılmıştır (KSGM 2021).

Eylem planlarıyla özellikle mevcut yasa ile yönetmeliklerin en işlevsel şekilde hayata geçirilmesi ve şiddete maruz kalan bireylerin hukuksal mekanizmalara rahatlıkla ulaşabilmesi amaçlanmıştır. Şiddete karşı müsamaha gösterilmemesi, bu anlayışın ülkemizde her düzeyde yerleştirilmesi ve tüm politikalarda ön planda tutulması için düzenlemeler yapılmıştır (KSGM 2008). Olumsuz olaylar henüz yaşanmadan şiddet kavramına karşı farkındalık geliştirilmesi, bu konuda her yaş grubuna eğitimler verilmesi, kurumsal kapasitenin etkinleştirilmesi başlıkları önemsenmiş hedef içerik olarak belirlenmiştir. Özellikle şiddetle eksiksiz, bütüncül bir mücadele yürütmek amacıyla ulusal hassasiyetin artırılarak ölçülebilir sistemli araştırma sonuçlarına ulaşılması ve istatistiklerin raporlanması çalışma hedeflerine alınmıştır (KSGM 2021).

Geçmişten günümüze yapılmış olan çalışmalarda bazı şiddet verileri elde edilmiş olup, güncel politikalar geçmiş verilerin iyileştirilmesi amacıyla yürürlüğe konulmaktadır. Sivas şehrinde yapılan araştırmada, kadınların %50'ye yakın kısmının aralarında kan bağı bulunan kişiler tarafından şiddete maruz bırakıldığı, uygulayıcıların ise %95'e yakın kısmının koca, %20'ye yakın kısmının ise kocanın tanıdıkları olduğu ifade edilmiştir (Güler ve ark 2005). Namus, toplum içinde onur ve ahlak kurallarına sıkı sıkıya bağlı kalınması ve cinsel erdem olarak kavramsallaştırılmıştır. Özellikle ataerkil toplumlarda namusu korumak için kadınların sık sık şiddet yoluyla denetlendiği görülmüştür. Namus kavramına sadık kalmadıkları düşüncesiyle, ülkemizde her sene 200'e yakın kadın bireyin hayatına failler tarafından acımasızca son verilmiştir (T.C. Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı 2008).

Ülkemiz, cinsiyet eşitliğine ilişkin yapılan çalışmalarda 60 ülke arasında 48. sırada değerlendirilmiştir (Özbudun 2016). Bu konudaki en geniş çalışma

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından Hacettepe Üniversitesi ile yapılmış olup, ailesinde şiddete maruz kalan kadınlarda fiziksel şiddet oranları %40'a yakın, cinsiyete dayalı şiddet %15 ve psikolojik şiddet ise %45'e yakın oranda tespit edilmiştir (Aile İçi Şiddet Araştırması 2014). Türkiye Bilimsel ve Araştırma Teknik Kurumu (TUBİTAK) resmi internet sitesinin 7 Nisan 2024 tarihli duyurusunda 2014-2024 yılları şiddet araştırması başvurusu yayınlanmış olup, bu çalışmanın en kapsamlı çalışmalardan biri olacağı tahmin edilmektedir (TUBİTAK 2024).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) döneminde yapılan çalışmada kadınların hayatının bir sürecinde fiziksel %36, cinsel %12 psikolojik %44 ve ekonomik %30 seviyesinde olmak üzere kadınların baskı, zorlama, eylem ve tehdide uğradıkları belirtilmektedir (ASPB 2016). Kadın ölümlerine dair güncel rakamlar ise güvenlik birimleri tarafından da kaydedilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) ve Jandarma Genel Komutanlığı (JGK) raporlamalarında 2016 senesi 303, 2017 senesi 353, 2018 senesi 279, 2019 senesi 337 ve 2020 senesinde 267 kadının 6284 sayılı Yasa kapsamında değerlendirilen kasıtlı saldırı eylemleri nedeniyle yaşamını yitirdiği belirtilmektedir. Bu kapsamda 2016-2020 döneminde aile içi ve kadına karşı şiddet sonucu ölen kadın sayısının toplamda 1,539 olduğu aktarılmaktadır (U.E. PLANI 2021).

Bununla birlikte sivil toplum örgütlerinden olan Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu tarafından yayınlanan verilerde 2019, 2020, 2021 ve 2022 yıllarında sırasıyla 474 ,300, 280 ve 334 kadın cinayeti verisine ulaşılmış, burada 2019 senesinde 115 vaka, 2020 senesinde 171 vaka 2021 senesinde 217 ve 2022 senesinde 245 vaka ise kuşku yaratan kadın ölümleri olarak tanımlanmıştır. Kadın cinayetinin 2023 senesinde 315'e ulaştığı kuşku yaratan ölümlerin ise 248 adet tespit edildiği bilgisine ulaşılmıştır (KCDP 2024).

Kadınların dezavantajlı grupların içinde oldukları düşünüldüğünde 2020 yılındaki COVID-19 pandemisi dünyada ve ülkemizde kadına yönelik şiddeti ciddi boyutta etkilemiştir (KSGM 2021). Pandemi döneminde bulaşma riskini azaltmak için bireylerin evde kalmaları önerilmiştir. Bununla birlikte şiddet ekseninde bakıldığında ise sağlık riskinin yanı sıra evin güvenli alan olmadığı, bireylerin şiddette maruz kaldığı durumlarda yeni uygulamalar devreye girmiştir (WHO 2020).

DSÖ, salgın zamanlarında tehlike oluşturabilecek ev içi şiddete maruz kalma ihtimalini COVID-19 döneminde de göz önünde bulundurmuştur. Bu ihtimale karşılık, yerel destek çağrı merkezleri, konukevleri, cinsel şiddete maruz kalan bireyler için özellikli müdahale noktaları ve rehberlik çalışmaları beraberinde, emniyet tedbirlerinin arttırılarak psikolojik destek mekanizmalarının daha aktif hale getirilmesi için bildiride bulunmuştur (WHO 2020).

COVID-19 pandemi sürecinde Almanya’da, atıl durumdaki konaklama yerlerinin şiddete maruz kalan kadınların yararlanabilmesi kapsamında konukevleri olarak kullanıldığı bildirilmiştir. Pandemi sebebiyle sokağa çıkma yasağının olduğu dönemde, İspanya’da yönetim, kadınların can güvenliği riski hissetmeleri halinde, şiddete maruz kalma durumlarını beyan etmek amacıyla haneden çıkmalarına yaptırım uygulanmayacağını belirtmiştir (Graham ve ark 2020). İtalya konukevlerinin kapasitesini arttırmış, risk içeren haller karşısında yardımın daha etkin ve ulaşılır olabilmesi için telekomünikasyon ile çağrı üzerinden ihbar ve rehberlik servislerini uygulamaya başlamıştır (Ramundo 2020).

Alınan pekçok önleme rağmen Fransa’da şiddetin önceki verilere kıyasla pandemi döneminde %30 daha fazla olduğu bilgisine ulaşılmış, Arjantin’de destek taleplerinin %25, Avusturalya’da ise şiddet oranlarının %50 daha fazla olduğu görülmüştür. Kanada, İspanya, Amerika, Birleşik Krallık ve Almanya’da konukevi taleplerinin arttığı bilgisine ulaşılmış, pandemi döneminde özellikle dışarı çıkma kısıtlamalarının olduğu dönemde şiddetin %27 oranında arttığı görülmüştür (Azcone ve ark 2021). Tüm bunlarla birlikte Google aile içi şiddet kapsamındaki ağ araştırmalarındaki yükselişin %75 değerinde olduğunu belirtmiştir (Usher ve ark 2020).

Ülkemizde ise salgın dönemi öncesinde de şiddete maruz kalan bireylerin destek alabileceği pek çok kamu kurumu ve sivil toplum örgütleri olmuştur. Belediyelerin kadın dayanışma merkezleri, baroların kadın hakları merkezleri ile danışma hatları, sivil toplum kuruluşlarının rehberlik birimleri ve hatları, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına (AÇSHB) bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) ile daha etkin ve işlevsel çalışmalar gerçekleştirerek bireylerin yaşadıkları bölgeye en yakın olan Sosyal Hizmet Merkezleri’nin Kadın Hizmetleri

Birimleri, kolluk kuvvetleri ALO 183 destek hattı ve EGM Kadın Acil Yardım İhbar Uygulaması (KADES) kapsamındaki işlemler bu hizmetlerden bazılarıdır.

Pandemi ile birlikte sürekliliğin sağlanabilmesi adına tüm hizmetlerin 7/24 devam ettiği Aile Bakanlığı tarafından belirtilmiştir. Artabilecek şiddet olayları için özellikle Ulusal Eylem Planlarının pek çoğunda da paydaş kurum olarak yer almış olan Adalet, İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık ve Diyanet İşleri Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu, Üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile koordinasyon sağlanarak şiddete maruz kalınması durumunda başvurulabilecek mekanizmalara ilişkin bilgilendirme sağlanmıştır (Yılmaz ve Aydın Doğan 2021).

Bu noktada konukevlerinde yaşanabilmesi muhtemel yer problemine alternatif geliştirmek üzere 40 kuruluş (yatılı kamu kuruluşları, misafirhaneler konukevleri de eklenerek) tekrar düzenlenmiştir (UNDP 2020). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) , yayınladığı araştırmalar neticesinde salgın süresince Türkiye, İtalya, İspanya ve Fransa’da kadına yönelik şiddet olaylarının çoğaldığını belirtmiştir (ILO 2020).

Pandemi sürecinde bir sağlık kuruluşundaki acil müdahale ünitesine şiddete maruz kaldıkları gerekçesiyle müracaat eden kadınların , geçmiş seneden üç kat fazla olduğu bilgisine ulaşılmıştır (Yıldız ve Erbil 2022). Konuya ilişkin çalışmalar Kadın Dernekleri Federasyonu tarafından da yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlar geçmiş bir sene ile karşılaştırıldığında fiziksel ve psikolojik şiddetin % 75-%95 arasında acil müracaatların ise %30 civarında yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır (Bulgurcuoğlu ve ark 2021).

4. AİLE İÇİ ve KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Aile, kişilerin içinde güven ilişkisi oluşturduğu, sevgi saygı gördüğü ve karakterinin bütünleşerek geliştiği sosyal bir kurumdur. Aile her gelenekte yer alan bir yapı olmakla birlikte bireylerin temel ihtiyaçlarının ilk karşılandığı alan, olumsuz duygu ve davranışların da ilk gözlemlendiği ve örnek alındığı yerdir (Aktaş 2006). Bu yönüyle bireyde istenmeyen olumsuz duyguların ve ruhsal rahatsızlıkların da kaynağı olabilir. Aile içindeki adli hadiseler, şiddet mağduru çocuklar, sadece fiziksel tatminle ilişkilendirilerek temel duygusal bağlardan yoksun bırakılmış iletişim ve ebeveynlerin çalışma yaşamından etkilenerek aile yaşamına taşıdığı stresler de bu özel alanın diğer hakiki taraflarıdır (Onur 2000).

Bireyin kendisine, belirli bir kümeye veya daha büyük bir kesime, korkutmak amacıyla saldırıda bulunması sonucu, zarar görme ile sonuçlanan her türlü eylem olarak ifade edilen şiddetin, aile içinde yaşanması ise aile içi şiddet olarak adlandırılır (WHO 2002). Aile içi şiddet, sadece ülkemiz ile sınırlı kalmayan birçok ülkede gözlemlenen olumsuz bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de aile içi şiddet, evli bireyler arasındaki çatışmalar ya da direkt kadına yöneltilmiş olumsuz davranışlar olarak algılanmaktadır. Diğer bir deyişle, ailede bir kişiden diğerine yönlendirilen, fiziksel ve ruhsal tamlığa olumsuz etki eden her türlü davranıştır (Stover 2005).

Goldstein (2007), birbiri üzerinde hüküm kurma davranışına dayanan, gözdağı, can güvenliğini riske atma, cinsel anlamda olumsuz davranış kalıpları sergileme, sözel anlamda incitmeye kadar olan geniş bir yelpazeyi aile içi şiddet olarak tanımlamaktadır. Aile içi şiddet resmi makamlara taşınmaması gereken bir durum olarak değerlendirilmekte, özellikle bu yönüyle riskli ve yaygın bir kriz olma özelliğini taşımaktadır (Avcı 2020).

Güce sahip olanın daha zarar verici şekilde uygulayabileceği şiddet, aile içerisinde en çok çocukları, bakıma muhtaç yaşlıları, engellileri ve kadınları hedef almaktadır. Belirtilen gruplar aynı zamanda sosyal hizmet alanının çalışma konusu olan dezavantajlı gruplarıdır (Vahip 2002). Bunun sebebi, dezavantajlı kesimin şiddet uygulayana fiziksel maddi veya manevi anlamda zorunlu olmasıdır. Şiddeti

uygulayan ya da maruz kalanlar arasındaki özellikler değişebilir olsa da şiddetin güçlüden güçsüze akış sergilemek üzere yapılandığı görülmüştür (Genç ve ark 2019).

İşlevselliği bulunmayan ailelerde şiddet oranları daha fazladır. Bu noktada ailenin sorun çözme, kişiler arasında, duygu, düşünce, bilgi aktarımını sağlıklı yapabilme, karşılıklı alaka ve tutumların kontrolünü sağlayabilme gibi özelliklerinin maddi ve manevi olarak aileyi bütünleştirdiği vurgusu yapılmaktadır (Schwab 2000, Gökler 2006). Dengeyi ya da işlevselliği sağlayamayan ailelerde ise şiddetin döngüsel bir yapıda seyrettiği, problemlili bağ sürdükçe gerilim yükseldiği aktarılmıştır (Heise 1993). Şiddet döngüsü, birey-birey bağlamında olabileceği gibi, birey-çocuk bağlamında da görülebilir. Şiddet döngüsünün betimlenmesinde bu aşamalar gerginliğin yükselmesi, şiddet uygulama ve balayı aşaması olarak adlandırılmaktadır (Güneri 1996).

4.1. Gerilim Aşaması

Herhangi bir duruma ilişkin gerilimin başladığı ve artarak devam ettiği aşamadır. Şiddet uygulayan tarafından saldırgan bir iletişim tarzı belirlenirken, şiddete maruz kalan ise problemi tanımlamayı denemektedir. Bu noktada olayın herhangi bir zararlı sonuçlanmaması adına şiddete maruz kalan birey tarafından gerilime sebep olabilecek faktörler ortadan kaldırılmaya çalışılır (Regina 2002). Fakat çabalara rağmen gerginlik ve iletişimde saldırganlık artarak, yerini fiziksel müdahalelere bırakmaya başlamaktadır (Walker 1979).

4.2. Şiddet Aşaması

Çözülememiş olan gerilimin şiddete dönüştüğü fazdır. Olaylar bireylerin denetimi dışında gelişmektedir. Şiddete maruz kalan birey kendisini güvende tutmaya çalışır ve bunu başaramadığında gerçekliğe ilişkin algısında problem yaşar. Maruz kaldığı şiddet sonucunda beden bütünlüğünde bozulmalar meydana gelebilir. Şiddet sebebiyle travmatize olur (Walker 1979).

4.3. Balayı Aşaması

Şiddetin sonlandığı noktadır. Şiddete maruz kalan birey kızgın iken şiddet uygulayan ise olumlu tutumlar, sevecenlik ve alaka sergiler. Pişmanlık duyduğunu belirterek şiddet uyguladığı birey ile tekrar yakınlık kurmak ister. Bir müddet dengeli

davranarak tekrar bağ kurar ve bu noktada şiddet mağdurunun güvenliğini sağlamayı hedefler. Güven duyan şiddet mağduru ile çatışma durumu ise sadece döngü tekrarlayana kadar devam eder (Güneri 1996). Şiddete maruz kalanların daha çok dezavantajlı bireyler olduğu düşünüldüğünde, olayların düzelebileceğine ilişkin inançlar sağlıklı bağlanma örüntülerinin şiddet döngüsünü kırmayı zorlaştırabileceği söylenebilir.

Aile içi şiddetin kadına yönelik olan kısmına baktığımızda, kadınlar üzerindeki rol, sorumluluklar, güç dengesi ve şiddet döngüsü daha açık şekilde anlaşılacaktır. Bireyler, dünyaya geldikleri çevrenin kültürel yapısından ve yaşam biçiminden etkilenmekte, sosyalleşme yolu ile şiddet davranışını öğrenmektedir. Bu öğrenmenin temeli sosyalleşmenin başladığı ilk alan olan ailede atılmaktadır (Yener 2023).

Aile içindeki şiddet davranışının, bu davranışın hangi dinamikler doğrultusunda şekillendiğinin ve kadına yönelik şiddet boyutunun nasıl oluştuğunu anlamak için, kadın bireylerin aile içerisindeki statü ve anlamlarını incelemek de önemli olacaktır. Toplum tarafından cinsiyetlere atanan ve günlük yaşamda yer edinen rollerin, bir gruba daha özgür alan sağlarken diğer grubu sürekli şekilde denetim altına alarak dezavantajlı konuma düşürdüğü belirtilmektedir (Koca 2021). Erkek bireyler tarafından ve özellikle güçlüden güçsüze yönlendirilen şiddetin, toplumdaki cinsiyet rolleri ile paralel olarak baskı aracı şeklinde kullanılması kadına yönelik şiddet davranışlarının da temelini oluşturmaktadır (Karakuş Umar 2020).

Şiddete maruz kalan kadınlar için yaşadıkları ailede ve toplumda kriz sürecini idare etmek bir görev ile fedakârlık kriteri sayılmakta, bu sebeple kadınlar genellikle şiddeti dillendirmeme yolunu seçmektedir. Sosyal çevreden ya da kamu çalışanlarının yaklaşımından utanmak, yeteri kadar sorumluluk almadığını ve suçlu olduğunu düşünmek gibi faktörlerin kadınların susmalarında etkili olduğu belirtilmiştir (Atuk 2021). Bununla birlikte şiddete maruz kalan kadınların riski kanıksadığı, kök ailelerinde aynı davranışları görmüş olmaları sebebiyle durumu katlanılabilir değerlendirmeye çalıştıkları aktarılmaktadır (Altıparmak 2019).

Toplumun bazı grupları, kadınların dışarıya yalnız çıkması veya aileden olmayan herhangi bir erkekle iletişim kurmasının namus kavram açısından uygunsuz görmekte, bu sebeple ailedeki erkek veya erkeklerin şiddet uygulayarak kadını kontrol altına almasını doğal karşılamaktadır. Şiddet davranışı daha çok erkek bireyden kadın bireye yönelik olsa da aile içerisinde yaşları sebebiyle konum kazanan kadın aile üyeleri (kayınvalide, anne, hala gibi) tarafından aileye yeni katılan ve ya yaşça küçük olan diğer kadın üyelere de baskı kurulabilmektedir (Demiray 2014).

Sonuçları ve toplumsal bir sağlık sorunu olduğu değerlendirilen aile içi ve kadına yönelik şiddet kapsamında uluslararası ve ulusal pek çok düzenleme mevcuttur. Bu konudaki en değerli belgelerden biri 1979 yılında onaylanan Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Beyannamesi (KKAÖB)'dir. Bu sözleşme ülkemizde 1986 yılında uygulamaya alınmıştır. İlk yayınında sözleşmede şiddet hususunda özel bir tanımlama ve düzenleme olmamakla birlikte beyannamenin 19 öneri maddesi eklenerek kadınların maruz kaldığı şiddet ile ayrıştırılmaları üzerinde durulmuş, hükümetler bu doğrultuda, cinsiyetçi tutumları engellemekle mükellef kılınmıştır (CEDAW 2004, KSGM 2023).

Bu noktada değerli olan bir diğer belge ise 1995 yılında Birleşmiş Milletler IV. Dünya Kadın Konferansı sonucu kabul edilen Pekin Eylem Planı'dır. Burada güç uygulanarak zarar veren hareketler, yasaya ve yönetime uymadan sergilenen davranışlar, hürriyete engel olan tutumlar, cinsiyeti sebep sunularak uygulanan bütün yaklaşımların kadına yönelik şiddet şeklinde betimlendiği belirtilmektedir (ÇSGB 2003). Devletlerin adet, töre veya dini temel alan ve kültürün bir parçası haline gelen kadın şiddetine dair tedbirleri alması gerektiği açıklanmıştır (Watts ve Zimmerman 2002). İstanbul sözleşmesi ise kadınların ve aile içindeki kişilerin farklı şiddet türlerine dair korunması kapsamında uluslararası bir sözleşme olup, 2011 yılındaki sözleşmenin imza ikameti ve ilk onay tarafı ülkemiz olmuştur (Amnesty International 2021, Kanbur 2021). Sözleşmeden ayrılma hükmü de ilk olarak ülkemiz tarafından alınmış ve resmi açıklamalarda ülkemiz aile dinamiklerini olumsuz etkilediği ve farklı cinsel yönelimlere ilişkin istek oluşturduğu iddiası kapsamında bulunduğu değerlendirilmesine varılmıştır (İletişim Başkanlığı 2021). Bu karara ilişkin itirazlar hususunda Danıştay tarafından Anayasal olmayan veya yasaya uygunluk göstermeyen bir durumun bulunmadığı açıklaması yapılmıştır (Danıştay

2021). İstanbul sözleşmesinin ülkemizde aktif şekilde kullanılan yerel karşılığı 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair kanun olup, İstanbul sözleşmesinden yaklaşık bir yıl sonra eyleme konulmuş 20 Mart 2012 tarihli yasadır (6284 SK 2012).

5. AİLE İÇİ VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN RİSK FAKTÖRLERİ

5.1. Erken Yaşlarda Şiddete Maruz Kalmak ve Ailede Uygulanan Şiddete Şahit Olmak

Aile içerisinde herhangi bir kimsenin maruz kaldığı olumsuz davranışları önlemek, öncelikle bu olumsuz davranışa sebep olabilecek nedenleri tanımlamak ile mümkün olmaktadır. Yapılmış olan çalışmalarda, güç kullanan ve bu tarz olumsuz davranış kalıplarına sebep olan bireylerin çoğunun, erken yaşlarda yakın çevresinde benzer olaylar yaşadığı ya da yaşanan şiddet olaylarına tanık olduğu görülmüştür (Altınay ve Arat 2007, Sünbül 2012). Bandura, benzer durumları model alarak(sosyal) öğrenme olarak aktarır (Bandura 1973). Sosyal öğrenme kuramına göre, kadınlara uygulanan güç kullanımı, anksiyeteye başa çıkmak için geliştirilmiş bir davranış biçimidir. Burada birey, çevresinde izleyerek, tanık olarak, yeri geldiğinde mağduru olarak şiddeti yaşar ve bu davranışı,kaygısını azlatmayı sağlayan bir uygulama olarak öğrenir (Özgentürk ve ark 2012).

Partnerleri tarafından kendisine olumsuz güç uygulanan kadınların, %25 ile %75'inin küçük yaşlarda fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir (Bandura 1977). Ayrıca yakın çevresinde uygulanan şiddetin gözlemcisi olan erkeklerin, ilişkilerinde şiddet uygulama oranının daha yüksek olduğu görülmüştür (Astin ve ark 1993). Söz konusu değerlendirmeler, yakın çevresindeki olumsuz güç kullanımına tanık olan küçüklerin, döngüsel bir şekilde saldırıda bulunan baba ile etkileşim kurduklarını da belirtmektedir (Kalmuss 1984). Şiddete tanık olan ya da çocukluk çağında maruz kalan kimseler, aile fertleriyle olumlu etkileşimler gerçekleştirmeye çalışsa da ebeveynleri ile yaşananları direnç ve tehlike olarak algılayabilmekte, problemlerini şiddet uygulayarak çözme veya şiddete maruz kalarak uyum sağlama yoluyla gidermeye çalışabilmektedir(Krantz ve Monera 2005, Çetiner 2006, Webermann ve Murphy 2019). Bu çocukların oranının şiddeti herhangi bir yönüyle deneyimlememiş olanlara göre, daha yüksek oranda şiddet uygulayıcı olabildikleri belirtilmektedir (Ayhan ve Özkan 2016, Altıparmak 2018).

5.1.1. Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Etmenler

Toplumsal yapıda ve çiftler arasında kadın statüsünün daha yüksek olduğu birlikteliklerin ilişki dinamiğini bozabileceği düşüncesi yaygın bulunmakta, benzer durumlarda aile içi şiddetin görülme riskinin fazla olduğu bilinmektedir (Altınay ve Arat 2007). Bu durum, eşinin prestijinin yükselmesini onaylayamayan erkeğin, eşi üzerindeki otoritesini güç kullanarak sağlamaya çalışması anlamına gelebilmektedir. Baktığımızda benzer saldırıların sadece geçimini sağlayamayan ailelerde değil, maddi olanakları fazla olan ailelerde de görülebileceğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte bilinç düzeyi ve maddi olanakları daha gelişmiş olan kadınların çevresel, adli ve benzeri destek sistemlerine daha rahat ulaşabildikleri, yaşadıkları olumsuz deneyimlerde kaynaklara başvurmayı kolaylaştırmaktadır (Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı 1998, Atan 2015).

Kültürel görüşü baz alarak baktığımızda ise erkek bireylerin dayanıklı, agresif kavgacı, inatçı olma gibi öğelerle tanımlandığı görülmektedir. Bu algının sadece erkekler değil kadınlar tarafından da hakim bir görüşü kapsayabileceği düşünüldüğünde sosyo-kültürel öğeleri fark etmek kolaylaşacaktır (Atay 2004). Bu bağlamda bakıldığında, pek çok kültürde de görüldüğü üzere, kadın ya da erkek bireyler tarafından bir sorun çözüm mekanizması olarak ailede de gözlemlenmiş olan şiddet döngüsünün içselleştirilerek bir sonraki kuşağa aktarıldığı söylenebilir (Gökkaya 2011, Hall 2017). Kadın bireylerin genel anlamda vicdanlı destekleyici affedici özverili ve hassas olmalı gerektiği inancı, daha arka planda nezaketle ve korunarak durması gerektiği inancı aynı zamanda sosyo-ekonomik öğelerle de birleşmekte ve hakim görüş haline gelebilmektedir (Bayhan 2018).

5.1.2. Bireylerin Yaş Aralıkları

Şiddet mağduru olma veya şiddete başvurma davranışı kişinin yaşamı ilerledikçe seyrelmektedir (Carrado ve ark 1996, Vahip ve Doğanavşargil 2006). Saldırgan davranışlara ve bundan kaynaklı zararlara, daha çok 18-29 yaş dönemlerinde rastlanıldığı aktarılmaktadır (Bachman ve Pillemer 1992). Ayrıca benzer çalışmalar eşler arasında erkeğin yaşı büyükçe eşine şiddet uygulama riskinin de artmış olduğunu ortaya koymuştur (Tang 1999). Her ne kadar zaman geçtikçe bu tarz davranışların seyrilmesi söz konusu olsa da tamamen sona ermesinden söz

edilememektedir. Bu anlamda, fiziksel olarak yaşanan olumsuzlukların, yaş büyüdükçe psikolojik baskılara dönüşerek devam ettiğini söylemek mümkündür (Jacobson ve ark 1996). Yayımlanan bir tez çalışmasında ise kadın bireylerin yaş aralıklarından bağımsız bir şekilde hayatlarının herhangi bir döneminde şiddetten etkilendiği bilgisi paylaşılmıştır (Kazancı 2010). Belirtilenlerin yanı sıra bir diğer araştırma ise, kadın ile erkeğin benzer yaşta bulunmasının ya da kadının daha büyük olmasının maruz kaldığı olumsuz davranışları daha sık yaşamasında etken olduğu belirtilmiştir (Yörük 2010). Karar verme davranışları ve yaş dönemi özellikleri göz önünde bulundurulduğunda 19 yaş öncesi aile kuran bireylerin, şiddete daha çok maruz kaldıkları aktarılmaktadır (Köşgeroğlu ve ark 2016).

5.1.3. Çevresel Güçler

Kişi üzerinde güçlendirici etkisi olan birçok çevresel destek mekanizması mevcuttur. Bu çevresel destek mekanizmaları, aile, dostlar, akrabalar gibi gruplar ya da kişiler olabilmektedir. Çevresel güçlerinin farkında olan, bu destek mekanizmalarını kullanarak harekete geçen bireyin şiddet mağduru olması halinde travmatik süreçlerini daha rahat yapılandırmasının mümkün olacağı söylenebilir. Ayrıca yapılmış olan değerlendirmelerde çevresel destek sistemlerinin ve duygusal bağlarının farkında olmayan ve şiddete maruz kalan kadınların çevresel güçlere erişme noktasında daha işlevsiz olduğu belirlenmiştir (Koss ve Gaines 1993). Yine de şiddet uygulayanların, aynı davranışları normalleştirmiş olan bir çevreden geldiğini de unutmamak gerekir. Bu noktada her birey gibi bireylerin oluşturdukları her grup da toplumun genel tutum ve yargılarından asgari düzeyde etkilenmektedir. Özellikle cinse özgü rollerin net olarak belirlenmiş olduğu kültürlerde, şiddete uğrama ihtimalinin çok daha yüksek olduğu bilinmektedir (Doğrucan ve Yıldırım 2020).

Desteği talep edebilme özellikleri açısından bakıldığında ise, içe dönük, çekingen ve kaygılı olan şiddet mağduru kadınların yardım talebi konusunda kendilerini tek başına hissettiği aktarılmaktadır (Sidar 2017). Sosyal çevresinden yeterli desteği talep edemeyen veya destek alamayan kadınların şiddete maruz kalmada daha çok risk altında olduğu belirtilmiştir (Çilli 2019). Özellikle bu nedenle sosyal hizmet alanındaki güçlendirme yaklaşımları ve mesleki rollerin önem kazandığı değerlendirilmektedir. Şiddete maruz kalan kadının ihtiyaçlarının tespit

edilmesi ve her düzeyde sistemin harekete geçirilmesinin çevresel güçler bağlamında önemli olduğu söylenebilir.

5.1.4. Psikolojik ve Biyolojik Nedenler

Bireyleri şiddet davranışını tetikleyen unsurlar arasında belirtilen tüm faktörlerin dışında biyolojik ve psikiyatrik bozukluklar da gösterilebilir. Halüsinasyonların yaşandığı iç görünüm olmadığı şizofreni gibi rahatsızlıklar, bireylerde zarar verme noktasında haz sağlayan antisosyal kişilik bozuklukları gibi sebepler, yaşanmakta olan travmatik süreçler de kişilerin şiddet uygulamasına neden olabilmektedir. Ayrıca erkeklerde salgılanan birtakım hormonların da şiddet sergileme davranışını etkileyebildiği aktarılmaktadır (Erten ve Adalı 2007). Bunun yanı sıra partnerler arasında yaşanan iletişim sorunları, lafını dinletme ve kabul görme arzusu gibi sebepler yaşam döneminde çözümlenemeyen ruhsal problemlere tekabül ettiğinde şiddeti tetiklemektedir. Literatürde şiddet uygulayıcılarının ufak problemleri büyüten, agresif, kuşkucu yapıda bulundukları, anlayış göstermekte güçlük çeken, öz denetimi yeterince gelişmemiş, uyarılmış, sorunları ele alma becerisi zayıf, tek başına olan ve kabul göremeyen bireyler olduğu aktarılmaktadır (Çetin ve Erdoğan 2017).

Biyolojik yapılara bakıldığında ise öfke halinin erkek bireylerde daha yoğun olabileceği, kadınlarda nadir olmasının sebebinin ise beynin her iki hemisferi arasındaki bilgi iletişimini sağlayan sinir ağlarından oluşan yapının büyüklük ve bağ açısından görece farklı bulunması olarak değerlendirildiği bilgisine ulaşılmaktadır. Bu noktada kadınlarda nitelikli sözel iletişim ve beklenenden önce frontal büyüme sağladığı aktarılmakta iletişim yoluyla kendilerini daha rahat ifade edebildikleri belirtilmektedir (Yalçın 2013). Ayrıca yapısal çeşitlilikten farklı olarak erkek bireylerin bulundukları sosyal alanlarda, kültürel çevrelerde şiddet davranışı ile daha iç içe olmasında tepkisel bir patolojiye zemin hazırladığı, bu durumun öfke ve saldırganlıkla ilişkili olabileceği değerlendirmesi yapılmıştır (Harris 1996). Belirtilenlere karşın kişilerin kendi sağlıkları hususunda sorumlulukları bulunmakta olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Şiddet davranışının risk faktörleri tartışılabilir olmakla birlikte suç unsuru olduğu hususu tartışılmamalıdır. Önleyici çalışmaların her anlamda çeşitlendirilmesinin toplumun sağlığı açısından daha çok fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir.

6. CİNSİYET ROLLERİNİN KADINA YÖNELİK ŞİDDET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Cinsiyet, bireylerin doğuştan taşımakta oldukları üreme sistemleri doğrultusunda, kadın veya erkek olarak sınıflandırılmalarıdır. Bu anlamdaki cinsiyet tanımı, canlıları ayırmadan ziyade çoğalmalarını mümkün kılan özelliklerine vurgu yapmaktadır (Kirman 2011). Çalışmalarda kadın ve erkek bireylerin biyolojik temelli sınıflandırılması biyolojik cinsiyet iken, kültürel anlamda, cinsiyetleri sebebiyle kendilerine yüklenen rol ve sorumlulukları toplumsal cinsiyet olarak tanımlanır (Connell 1998). Birçok toplumda, kadınların erkeklere oranla toplumsal hayatta daha az yer aldığı düşünüldüğünde, kadın bireylere, sadece biyolojilerinden ötürü uygulanan ve onları olumsuz etkileyen cinsiyet kökenli her türlü müdahale toplumsal cinsiyete dayalı şiddet şeklinde ifade edilmektedir (Demirgöz Bal 2014, Yılmaz 2018). Kültürlerin toplumsal cinsiyet özellikleri farklılık taşıyabilmektedir. Cinsiyet rollerine ilişkin bu beklentiler, yüklenen rol ve sorumlulukların bireyler üzerinde şiddet ile sonuçlanmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle özellikle bulunduğu aile içerisinde şiddete maruz kalan kadınlar konusu incelenirken, sürecin toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirmesi önem arz etmektedir.

Toplumsal cinsiyet kavramını anlamlandırabilmek için milattan önceki dönem hakkındabilgi sahibi olmak faydalıdır. Milattan önceki dönemdeavcı-toplayıcı toplumlar bir araya gelen çiftlerden ve onların oluşturdukları kümelerden meydana gelmiştir. Erkekler, bedensel özelliklerinin daha uygun olması gibi nedenlerle daha çok avlanmış, kadınlar ise sık sık ve düzenli olarak toplayıcılık faaliyetlerini yürütmüştür. Kadınlar erkeklerin avlanarak getirdikleri besinleri düzenlemiş ve saklamışlardır. Gebelik süreçleri nedeniyle kadınlar yavrularının hayata uyumunu sağlamak ya da barınak düzeni sağlamak ile sorumlu hale getirilmişlerdir (Zastrow 2016).

Gelişen çağa ve teknolojiye rağmen bu davranış kalıpları uzunca bir süre kadın ve erkek bireylerin doğalarına uygun olarak görülmüştür. Var olan rollere yenileri eklenerek toplumsal cinsiyet rollerinin sınırları keskinleştirmiştir. Erkek bireylerin daha sert ve şiddete yatkın olarak büyütülmesine neden ve dayanak olarak avlama dürtüsüne sahip olmaları gerekçe olarak gösterilmiştir (Zastrow 2016). Bu şekilde devam eden süreç, sanayi devrimi sonrasında kadınların sınırlandırılmış

rollerinde değişim sağlamaya başlamış ve kadınların da toplumsal alana katılımı, iş edinmesi, statüsünün güçlenmesi ile yeni bir denge oluşmaya başlamıştır.

Rollere ilişkin çizgiler günümüze gelen süreçle silikleşmeye başlasa dahi kaybolmamış hatta bu noktada iş yaşamı ya da sosyal hayatta terazinin dengelenmeye başlaması, erk gücün sarsılması gerekçesi ile çatışmaların artmasına zemin hazırlamıştır. Toplumsal cinsiyet kişilerin hayatlarına dair istek ve yaşam alanlarını belirledikleri bir güç haline gelmiş, toplumsal kaynaklara ulaşma ve kaynakları yapılandırma noktasında belirleyici faktörlerden olmuştur (Arun 2022).

Aile içinde yaygın olarak kadın bireylere uygulanan güç tam da bu noktada ve çoğunlukla erkek egemen dengeyi korumak ve denetimi sağlamak üzere devamlılık gösterir (Şener 2011). Erkek birey, talepleri kabul görmediğinde, karar verme ve uygulama mekanizmalarında etkin olmadığını hissettiğinde, statüsünü yitirmemek adına şiddeti araç olarak kullanmakta, bu şekilde şiddet uyguladığı eşin sosyalizasyonunu da olumsuz etkileyerek kendisine bağımlı duruma getirmeyi hedeflemektedir.

Toplumsal yaşamımızda, ülkemizde ve birçok ülkede hala kadınların daha hassas, desteklenmeye ihtiyaç duyan, rıza gösteren, bireysel gelişimlerine nazaran aile ve grup çıkarlarını önde tutan, ev içi işlerle ilgilenmeye, analitikten ziyade sanatsal düşünmeye yatkın bireyler olarak tanımlanmaları söz konusudur. Erkeklerin ise cesur, mantıklı, nesnel, bağımsız, özgüveni yüksek, kendini geliştirmeye açık, istekleri doğrultusunda hareket eden bireyler olması gerektiği vurgulanır. Ruth Harley'e göre ise, kadınlar kendilerine uygun görülenleri yerine getirdikleri takdirde kabul görür. Sakin ve çekici oldukları müddetçe zekalarına gerek kalmayacaktır. Bu tarz tutumların devamında ise daha çekingen ve kısıtlı bir yapıyı besleyeceklerdir. Erkek bireylerin kadınlar ile özdeşleştirilen becerilerini sergilemesi saygınlıklarının azalmasına neden olacaktır (Demren 2014). Toplumsal cinsiyet ve kültür bağlamında kadına yönelik şiddeti örneklendirmek konuyu anlaşılır kılacaktır.

Cinse özgü rollerin abartılarak yüceltilmesi noktasında, kuvvet, dayanıklılık, harp sanatlarına yatkınlık gibi birtakım becerilerin erkeklere özgü nitelik olarak adlandırıldığı ve yüceltildiği bilinmektedir. Küçük yaştaki erkek çocuklarına, delici kesici savaş oyuncakları gibi nesnelerin hediye edilmesi, bununla birlikte, harp

kültürünün fazilet olarak yansıtılması, Şiddet kavramının toplumsal ve kültürel zeminde ve erkek cinsinde yer almaya çok küçük yaşlarda iken başlaması anlamına gelmektedir (Gaunt 2013).

Kadın ve çocuğa karşı Şiddetin meŐrulaŐtırılması ise özellikle ataerkil toplumlarda ailede daha yaşlı olan erkek bireyin, Şiddeti kadın ve  ocuk üzerinde kontrol ve tahakküm aracı olarak kullanması durumudur. Aile içerisinde öğrenilen ve normalleŐtirilen bu durum aynı olumsuz davranış kalıplarının nesilden nesle iletilmesi ve kültür içerisinde kalıcı olarak yer edinmesine neden olmaktadır (Webermann 2019).

T re söz konusu olduğunda, genellikle akrabalık iliŐkilerinin yoğun yaŐandĐı kültürlerde, aileler, gruplar ya da kabileler arasındaki olumsuzluklara ilişkin, adaleti kendi adına sağlamaya yönelik zarar verme amacı güden ve erkek bireyler üzerinden vuku bulan eylemler kan davası olarak adlandırılmaktadır. Bu tarz davranışlar zaman zaman insanlarda bir olma duygusu oluşturan, esasında olumsuz, geleneksel bir Şiddet biçimidir ve çözüm mekanizmaları içinde yer almalıdır (Gözüm 2019).

Bunun yanında, toplumsal cinsiyet rollerinin sonradan öğrenildiğine ilişkin pek çok çalışmanın olduğu görülmektedir. John Money, yeni doğanların psikoseksüel anlamda tarafsız bulunduğunu, biyolojik cinsiyet dışındaki toplumsal cinsiyetin yeni doğanlara ebeveyn  evre veya toplum ekseninde, öğretilen bir durum olduğunu belirtmektedir (Goldie 2014, Money ve Thompson 1955). Filozof John Locke’un “tabularasa” benzetmesi belirtilen durumu destekler niteliktedir. Ona göre ise yeni doğanların zihni, boŐ levha gibidir. İnsan, bütün bilgilerini, tecrübe ve hisleri doğrultusunda edinmektedir (Locke 1847). Toplumsal cinsiyete ilişkin kalıplaŐmıŐ yargıların ise cinsiyetler düzeyinde hiyerarŐik belirlemelere ve kontrol altına alınamayan durumlara Şiddet olaylarına yol açabileceği açıktır (Tan 1994).

7. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SONUÇLARI

Genel itibarıyla düşünüldüğünde kadına yönelik şiddet daha çok fiziksel boyutu ve somut sonuçlarıyla gündeme gelse de ekonomik, cinsel ve psikolojik olmak üzere pek çok soruna yol açmaktadır ve bu sorunların sonuçları her zaman doğrudan fark edilememektedir. Toplumsal anlamda cinsiyetini ve varlığını değersiz hisseden, ekonomik kaynaklarını kullanmakta veya üretmekte zorluk yaşayan, yaşam motivasyonunu sağlayamayan ve sosyal çevresel destek sistemlerinden yararlanamayan kadınlar, şiddetin ayrıca gözle görülemeyen sosyal sonuçlarını da yaşamaktadırlar. Bu durumda kadınlar, yorgun ve tek başına hissetmekte içinde bulundukları çevreden uzaklaşmaktadırlar (Arabacı ve ark 2022).

Kadınlar fiziksel saldırgan davranışlar neticesinde kanamalar, yaralanmalar, organ kayıpları, kadın hastalıkları, istemeden hamile kalma ve vücut bütünlüğünün bozulması gibi sonuçları yaşamaktadırlar. Bununla birlikte depresif belirtiler, stres belirtileri ve anksiyete bozuklukları kapsamında problemlerle yüzleşmektedirler (Devires ve ark 2013). Kadın bireylerin hamile olma durumlarının dahi şiddete maruz kalma halini etkilemediği aksine bu önemli süreç boyunca kadınlarindörtte birinin bedensel veya cinsiyet odaklı şiddete maruz kaldığı bilgisine ulaşılmaktadır (Ayrancı 2022). Bu durum sadece kadının değil gebelik sürecindeki bebeğin de zarar görmesine neden olmaktadır.

Fiziksel şiddetin en acı sonuçlarında biri ise kadın cinayetleridir. Kadının sadece kadın olması ve sosyal yapı tarafından ona atfedilen cinsiyet kalıpları sebebiyle öldürülmesi olarak tanımlanabilir (Yılmaz ve Ören 2021). Araştırmalar kadınların yaşamlarına eşleri, boşandıkları kimseler veya duygusal birliktelikte oldukları kişilerce son verildiğini, faillerin evliliğin veya ilişkinin sonlanması veya kadınlar tarafından sonlandırılmak istenmesini neden olarak gösterdikleri sonucuna ulaşmaktadır (Güneş ve Yıldırım 2019). Yapılan çalışmalardan elde edilen verilerde kadınların %59'a yakınının evliliklerinde öldürüldüğü, %96'ya yakınının erkek bireyler tarafından %63'e yakınının ise birlikte oldukları kimselerce öldürüldüğü belirtilmiştir (Taştan ve Yıldız 2019).

Şiddet odaklı olumsuz deneyimler kadınların problemlerle baş edebilme becerileri üzerinde olumsuz bir sonuca yol açmaktadır (Coker ve ark 2002). Bu tarz

şiddet yaşıntısı olan kadınların anoreksiyanervoza, bulimianervoza gibi rahatsızlıklara ve yaşamlarını sonlandırmaya daha yatkın oldukları görülmektedir (Wolfordve ark 2017). Şiddete maruz kalma sonucunda kadınların öz değerin de olumsuz etkilendiği ve kendilerine duydukları saygının zarar gördüğü benzer araştırma sonuçlarından bir tanesidir (Bayram 2008). Batı uluslarında yapılan çalışmalarda ise evlilikte şiddete maruz kalan kadınlarda travma odaklı rahatsızlıklar ile bunalım yaşama olasılığının üç kat daha fazla olduğunu raporlanmıştır (Beydoun ve ark 2012).

Bilhassa erken yaş süreçlerinde evlilik birliğı oluşturan kadınların saldırgan davranışları görmeleri neticesinde, stres ve kaygının vücutta kendisini gösterdiği psikiyatrik rahatsızlıklar, biyolojik bir nedenden bağımsız ruhsal problemler yaşamalarının muhtemel olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kaya ve Kaya 2000). Bununla birlikte özellikle cinsel saldırılarda karşılaşılan AIDS, HIV, Hepatit gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklar ile istenmeyen gebelikler görülebilmekte, süregelen depresif rahatsızlık sonucunda ise problem çözme becerilerinin işlevsel kullanılamaması sonucunda uyuşturucu uyarıcı madde alışkanlığı edinme gibi sonuçlar meydana gelebilmektedir (ILO 2019). Yapılan bir araştırmada eşi tarafından öfke ve saldırganlığa maruz kalan kadınlarda adet sürecinde gecikmeler, üreme organlarının sağlığına ilişkin olumsuzluklar, ağırlı cinsel birliktelik, birliktelik sonrası veya sürecinde eşe karşı nefret oluşturma gibi pek çok sorun tespit edilmiştir (Ersoy ve Yıldız 2019).

İçinde şiddet barındıran ve barındırmayan evlilik birliktelikleri ile bu durumun kadını nasıl etkilediğine dair yapılan çalışmalarda, evliliğinde şiddet bulunan çiftlerde, evlilik öncesi saldırganlık sinyallerinin ve davranışlarının görüldüğü tespit dilmiştir. Evliliklerinde şiddet olmayan partnerlerdeki uyum, evliliğin 18. ve 30. ayları baz alındığında şiddet olan partnerlerden daha yüksek tespit edilmiştir. Bu durumda evlilik doyumunun da şiddet davranışından etkilendiği söylenebilir (Erbek ve ark 2004).

8. BENLİK VE BENLİK SAYGISI KAVRAMI

Benlik kavramına yönelik bilgi vermek için öncelikle benliğin hangi parçalardan oluştuğunu ya da hangi bütüne ait bir parça olduğunu çerçevelendirebilmek gerekmektedir. Bu sebeple öncelikle kişilik tanımına değinilmelidir. Kişilik, genetik ve sosyal çevresel sistemler yoluyla bireyde oluşan niteliklerin bütünüdür. Bireyi diğerlerinden farklı kılan fiziksel, psikolojik, bilişsel yönlerini anlatır ve devamlılık gösterir. Karakter, huy ve benlik bir araya gelerek bu kavramı oluşturmaktadır. Karakter bireyin ahlaki karar ve tepkilerine işaret ederken, huy daha çok genetik ile bireye etki eden nitelikler bütünüdür (Yörükoğlu 1986).

Benlik kavramına yönelik ilk tanımlamalar ise psikolog William James tarafından ortaya atılmıştır. Benlik, William James tarafından genel olarak bireyin kendi hakkında ortaya koyabileceği tüm birikimler olarak açıklanır. James, bu noktada kavramı iki farklı kapsamda ele almaktadır (James 1950). Bunlar, bilen benlik ve bilinen benliktir. James'e göre bilen ve bilinen benlik aynı kişide direk kişinin kendisi tarafından algılanan ve kişinin çevre tarafından algılanan iki farklı yöndür. Fakat görünen bu yönlerin ikisi de tek bir parçaya, yani kişiye aittir. William James "The Principles of Psychology" adlı eserinde dört benlik çeşidi bulunduğunu ifade etmiştir (James 1950).

Maddesel benlik, bedensel imajımızı, somut varlığımızı, bizim olan malları ve yakınlarımızı tanımlamaktadır. Mal ve aile sahibi olmak maddesel benliğimizi koruma niyetiyle ilişkilidir (Arkonaç 2008). Sosyal benlik, çevresel alanlarımızda farklı bireylerce ne şekilde değerlendirildiğimizi içerir. Birtakım gruplara ait olmak, ahlaklı görünmeyi istemek, tanınmak gibi istek ve davranışlarımız sosyal benliğimiz ile ilgilidir (Aktuğ 2023). Tutum ve davranışlarımız, psiko-sosyal ve zihinsel özelliklerimiz ruhsal benliğimizi oluşturmaktadır (James 1950). Saf ego ise bireye tümlük ve devamlılık hissettiren, deneysel alanda üzerinde çalışılamayan, bireyin kendi varoluşunun bilincinde olduğu parçasıdır.

Bu noktada bilen ben (me), bilinen ben ise (The I) olarak ifade edilir. Kategorize edilmiş olan benlik türlerinden ilk üçü "bilen ben" iken, saf ego "bilinen ben"dir. Bireyin kendisine yönelik algısı, çevresindekilerin bireye yönelik algısı ve tüm bu bilgilere ilişkin analizler benliğin oluşmasında etkilidir (Aslan 2016). Birey

tüm etkiler ile şekillenmiş olan benliğine uygun davranmaya çalışır. Kimi zaman bireyin kendisine ilişkin algıları ile çevrenin bireye ilişkin algıları uyum göstermez. Bu durumda bireyin ruhsal dengesi zarar görür, benliğine ilişkin olumsuz yargılar oluşur (Erbaş 2019).

Wylie ise iki çeşit benlikten bahsetmiştir. Bunlar gerçek ve ideal benliktir. Bu benlikler farklılık taşır. Bireylerin kendilerini algılama tarzı ile çevrelerine aktarımları noktasında değişim görülür. İdeal benliği de iki ayrı parça oluşturmaktadır. Bu parçalardan bir tanesi kişinin kendisine ilişkin idealleri, diğer parçası ise çevrenin kişi için idealize ettikleridir (Wylie 1968). Burada “ayna benlik metaforu”ndan bahsedilebilir. Cooley’ in bu metaforunda, benliğin, çevreden alınan bilgiler ve tepkiler doğrultusunda şekillendiği aktarılmaktadır. Kişi, kendisine ilişkin durumları saptarken, çevresi tarafından kendisi hakkında yapılan değerlendirmelerin imgesel bir yansımasıyla karşılaşır. Bireyin kendisine ilişkin bakış açısı ve duyguları bu noktada şekillenmeye başlar (Armutlu 2008).

Freud, ego kelimesini benlik olarak açıklamıştır. Freud’un bu alana yaklaşımı, belleği üç ögeli şekilde açıklamaktan geçmiştir. Bu üç öge “id” “ego” ve “süperego” dur (Rennison 2001). İd, şahsın arzu ve gereksinimlerinin çabucak karşılanmasını bekleyen ilkel yanıdır. Yaşadığımız süre içerisinde sosyal alanımız oluştuğunda idin bu ilkel yanına ait arzu ve gereksinimlerini göz ardı ederek, bulunduğumuz ortama adapte etmeyi deneriz. Fakat id bütünü kaybolmamaktadır (John ve Goldberg 1994). Gereksinimlerini rüyalar ve sinirsel sendromlar benzeri belirtilerle göstermektedir. Ego, belleğin akılcı yönüdür. Bireyin sosyal çevresiyle uyumunu düzenleyerek, idin gereksinimlerine ne tarz şartlarda karşılık verilebileceğini belirler. Süper Ego bu noktada ego ile beraber olgunlaşır ve görevi egoyu denetlemektir. Süper ego, egoyu çevrenin fazlasıyla onayladığı biçimde hareket etmeye yönlendirir. Süper ego bu anlamda ailemizde kazandıklarımız, toplumsal öğretilerimiz, kusursuz olma amaçlı arzularımızdır. Bu bağlamda ego, id ve süper ego kıyıların köprüsü olarak tanımlanabilir (Rennison 2001).

Benlik ve bu kavramın temel ögesi benlik saygısı farklı anlamlar içermektedir. Benlik, özel nitelikleri hususunda şahsın kendisini ne şekilde değerlendirdiğini aktarmaktadır. Benlik saygısı ise bireyin benliğine yönelik tüm olumlu, olumsuz duyguları ve hisleridir (Neiss ve ark 2002). Kişinin kendine yönelik

algısı ve ideallik algısı arasındaki değişkenlik, benlik saygısını oluşturur. Rosenberg (1965) bu kavramı “kişinin kendisine yönelik gerçekleştirdiği, devamında da içselleştirdiği kıymetlendirme derecesi” olarak tanımlamaktadır. Birey, kendisine yönelik pozitif kıymetlendirme yapıyorsa yüksek, tam tersi ise düşük öz saygıya sahiptir (ankaya 2007). Bu noktada benlik, bireyin kendisine yönelik oluşturduğu kanıları duygusal ve psikolojik yönleri kapsarken, benlik saygısı bu kanı ve yönlerden memnun olup olmama seviyesi şeklinde ifade edilmektedir (Türk 2007, Gülnar 2022).

Kişinin benlik saygısının yüksek olması için, ileri düzeyde yetenekli ya da vasıflı olması gerekmemektedir. Kendisini etkili, kıymetli ve yeterli hissedenden her bireyin benlik saygısı olumlu yönde olabilir (Özkan 1994). Benlik saygısı yüksek olarak nitelendirilen kimseler, çevreleriyle kurdukları iletişimde sosyal ve girişken olmakta, dolayısıyla kendilerini de daha güvende hissetmektedirler (Tayfur 2019).

Benlik saygısının şekillenmesinde bireylerin kendi etkileri ve bakış açıları dışında sosyal ve çevresel değerlendirmeler de önemli rol oynamaktadır. Her iki bakış açısı da bu durumu olumlu ya da olumsuz anlamda etkileme gücüne sahiptir. Aynı anda her iki durum birbirinden de etkilenebilir (Yıldız ve apar 2010). Rosenberg (1965), grup ya da toplumlar içindeki etiketlemelerin bireyin kendisiyle ilgili mutlaka olumsuz algılara neden olmayacağını, bu etiketlemenin kişinin benlik saygısında nasıl etkili olacağı yönünde dört faktör olduğunu ifade etmiştir (Rosenberg 1965).

8.1. Kişisel Uygunluk Faktörü

şayet kişi, etiketlenerek yakıştırılmış bulunduğu çevrenin olumsuz niteliklerinin kendi kişiliğinin bir parçası olduğunu kabullenirse, kendisiyle ilgili değerlendirmeleri olumsuz olur. Aksi takdirde kendisine ilişkin benlik saygısı sabit kalır (Akt, Arbuthnot ve ark 1987).

8.2. Farkında Olma İlkesi

Etiketlenmiş kümenin bireyleri, toplumun kendilerine yönelik negatif tutumlarını fark ederse kendilerine yönelik pozitif algıları düşer. Bu durumun farkında olmayan üyelerin ise kendine saygısı sabit kalır (Chassin ve Stager 1984).

8.3. Uyuşma İlkesi

Kişilerin kendilerine ve etiketlenmiş oldukları kümelere karşı tutumları onaylamaları halinde kendilerine yönelik algıları negatif yönde seyreder. Bu tutumları reddetmeleri ve bulundukları örgüt ile ilgili pozitif tutumları yüceltmeleri halinde benlik saygıları bu yönde gelişir (Rosenberg 1965).

8.4. Önemlilik Durumu

Bu durumda ise sosyal çevresel söylemleri yüksek derecede önemseyen kişilerin, kendisiyle ilgili negatif yönde değerlendirmelere daha yatkın olduğu ifade edilmektedir. Benzer tutumları dikkate almayan bireylerin ise kendilerine ilişkin değerlendirmelerinin sabit kalacağı aktarılmaktadır (Kaner 1995).

Coopersmith ve Stanley (1967) de konuya ilişkin araştırmalarında olumlu ve olumsuz benlik saygısına sahip bireylerin özelliklerine değinmiştir. Bu noktada benlik saygısı olumlu yönde gelişmiş bireylerin, problem çözme becerileri olan, olayları iyi yanlarıyla değerlendirebilen, yapmak istediği şeylerden yararlı sonuçlar elde edebilen, farklı bireylere katkı sağlamaktan çekinmeyen, sorgulayan, değişime uygun yapıda olduklarını belirtmiştir (Coopersmith ve Stanley 1967). Olumsuz benlik saygısına sahip bireylerin ise çekingen bir yapıda bulunduğunu, yapmak istediği işler sonucunda başarılı olamayacaklarına ilişkin devamlı bir kaygı yaşadıklarını, sosyalleşmeyi ve iletişim kurmayı tercih etmediklerini, kendilerini dezavantajlı ve önemsiz olarak nitelendirdiklerini aktarmıştır (Yavuzer 2000). Rosenberg (1965) ise benlik saygısı olumlu yönde gelişmiş bireylerin kendilerini daha üstün bir sosyal sınıfta görme eğilimleri bulunmadığını, her bireyin bir diğeri kadar değerli olduğuna inandıklarını ve bu yönde topluma karşı saygı oluşturdıklarını ifade eder.

Olumlu benlik saygısı, kişilere sosyalizasyonu rahat sağlama, duyarlı davranma gibi nitelikler sağlarken, olumsuz benlik saygısı ise yeni bir duruma veya ortama alışma hususunda kişilerin sıkıntı yaşamasına, kendilerine ve çevrelerine dair yargılayıcı ve acımasız olmalarına sebep olabilmektedir (Bakir 2019). Benlik saygısının olumlu veya olumsuz yönde seyretmesi kişilerin psikolojik durumları ve bütünlükleri açısından büyük etkiye sahiptir (Robinsve ark 2002).

Benlik saygısı sadece kişinin kendisine ilişkin algılarından etkilenmeyip, sosyal çevresel destek sistemlerinin varlığı ya da tutumları ile geçmiş ve gelecek yaşam deneyimleri ile de ilgili olacaktır (Rhodewalt Petersan 2008). Bu noktada benlik saygısını etkileyen pek çok etmenin bulunduğunu ifade etmek gerekir.

9. BENLİK SAYGISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Benlik saygısı kişinin yaşamsal süreçleri ile kendisine yönelik algılarından oluşmasının yanında, değişim ve gelişim gösterebilen dinamik bir kavramdır. Bu kavramı etkileyen etmenler, toplum, aile ve birey olarak tanımlanabilir (Masaroğulları ve Koçakgöl 2011).

Her toplumun kendisine ait bir yapısı, gelenek görenekleri ve hakim bakış açısı bulunmaktadır. Toplum içerisindeki hakim bakış açıları yine bireylerin oluşturmuş olduğu aile ile yeni doğan bireylere aktarılır ve devamlılık sağlanır. Toplum değerlerine sıkı sıkıya bağlı olan bireylerin oluşturduğu aileler olduğu gibi, toplum değerlerini göz ardı etmeyen fakat kendi değerlerinin temellerini de belirleyen, kendilerine dair bakış açılarını bu doğrultuda oluşturan aileler de mevcuttur (Çaha 2004). Birey, kendisine ait istekleri gerçekleştirirken bir yandan da bunları toplumun ya da ailenin öğretilerine göre şekillendirmektedir. Bu noktada kişi için, eylemlerine toplum tarafından ne ölçüde değer verildiği de önemli hale gelebilmektedir. Benlik saygısı bu yönüyle toplum tarafından beğenilme durumundan etkilenmekte, farklı bireylerin saygısı kişide kendisine karşı olumlu duygular gelişmesini sağlamaktadır (Kağıtçıbaşı 2010, Tutar 2014).

Dünyaya geldiğimizde farklı bireylerin üzerimizdeki bakış açısını ilk anlamlandırmaya çalıştığımız yer ailedir. Bireyler ailede ilk toplumsal tecrübelerini yaşamakta, seçmeyi, farklı konulara katılımı ayrıca kendi düşüncelerini belirtme yetisini kazanmaktadır (Yalçinkaya ve Şanlı 2003). Her aile çocuğunun gelişiminde, kendisine ait görüşler ve davranışlar benimsemektedir. Sağlıklı bir onay ve denge içerisinde yetişen bireyler, kendi ihtiyaçlarını dile getirmede veya hayata katılmada özgüveni yüksek, girişimci, özgün bir yapı sergilerler (Aslan 2016). Öz denetimleri görece daha iyi olan bu bireyler kendi gelişimlerine katkı sağlayacak alanları tespit etme ve krizlerle sağlıklı başa çıkma stratejileri geliştirme becerisine sahip olurlar (Çakmak 2019).

Ailede ebeveynlerin meslekleri, ekonomik düzeylerinin de çocukların benlik saygısı üzerinde etkisi olduğu, olumsuz yaşantıların arttığı ailelerde bireylere ilişkin sorunların da arttığı tespit edilmiştir (Arı ve ark 1997). Bu sonucu destekler nitelikte küçük yaş dönemlerinde ihmal veya olumsuz davranışlara maruz kalma gibi

durumları yaşıyan kadınların öz saygılarının düşük bulunduğu ve bu durumun kadını duygusal bir birliktelik halinde tehlikeye açık hale getirebileceği sonucuna ulaşılmıştır (Sappington ve ark 1997, Bakır 2019). Psikiyatrik destek öyküsü bulunan kadınlarda ise öz değeri ile saldırganlığa maruz kalma arasında negatif korelasyon olduğu bilinmekte, bu bilginin yanı sıra kadınlarda tedirginlik, kaygı ve duygusal birliktelikler hususunda tereddüt hali oluştđu bildirilmektedir (Tops ve Tops 2007).

Bu çerçeveden bakıldığında, bireylerin hayatında değeri verdikleri insanların kendisine dair bakış açısının öz saygının gelişiminde rol oynadığı söylenebilir. Kişi değeri verdiği insanlar tarafından önemsendiğine inanıyorsa kendisini önemli bulmaktadır (Aktuğ 2023). Bir konu bağlamında kendisine dair olumsuz yargılar edinildiğini düşünen ve toplum tarafından ayrıştırılan bireylerde de öz saygının yeterince gelişmediğı belirtilmektedir (Schmitt ve Branscombe 2002). Özellikle duygusal partner ve eş ile aile içi şiddete maruz kalan aynı zamanda toplumsal cinsiyet bağlamında kendisine ağır rol ve sorumluluklar yüklenerek ayrıştırılan kadınların benlik saygısının şiddet davranışından olumsuz etkilendiğı belirtilmektedir (Gölnar 2022).

10. PROBLEM ve PROBLEM ÇÖZME KAVRAMI

Bireyler, yaşam döngülerinde, dönemsel ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda hareket ederken, basit olan ya da olmayan, daha önce deneyimlenmiş ya da deneyimlenmemiş pek çok problem ile karşı karşıya kalabilmektedir. Süreç boyunca karşılaşılan, kimi zaman pek çok konuyu içinde barındıran problemler, anlaşılması ve açıklanması güç şekilde, kişileri dönüm noktası olacak kararlar alma hususunda zorlayabilir. Karşılaşılan güçlükleri değerlendirme tarzımız, güçlüklerle bakış açımız ve çözüm yollarımız ise bireysel ve çevresel olmak üzere pek çok faktörden etkilenmektedir (Gülnar 2022). Bu noktada ortak amaç, genel anlamda problemi çözmek ve dengeyi tekrar sağlayarak yaşam düzenine geri dönmektir.

Problem sözcüğü temel olarak “proballo” sözcük yapısından ortaya çıkmıştır. “Proballo”, beliren önleyici neden anlamına gelmektedir (Kalaycı 2001). Felsefik olarak ise bireyin düşünme yetisini, düzenini bozan, bu konuda onu zorlayan ve görüşlerini sorgulatan herhangi durum olarak ifade edilir (Gelbal 1991). Kişilerin ortadan kaldırmak istedikleri engellerdir (Ulutaş ve Köksalan 2017). Yaşanılan durumların problem olarak adlandırılabilmesi, bireylerin normal yaşam düzenlerinde bir işin gerçekleşmesini önleyen zorlayıcı bir kuvvet olmasına bağlıdır (Nezu 1985). Her birey hayatında gerçekleşen eylemlere karşı farklı bakış açıları ve davranışlar geliştirir. Bu sebepler bazıları adına sorun olan durumlar farklı bireylere göre ise sorun olmayabilir. Ayrıca problemler her bireye has etki alanlarına sahiptir (D’Zurilla 2007, Ülkü 2011).

Problemler, pratik olarak çözülebilecek ya da fazlaca emek gerektirecek nitelikte bulunabilirler. Psikolojik, fiziksel ya da maddi kökenli olarak ayrılabilirler. Birbirlerinden ayrı olabilecekleri gibi, birden fazla konuyu içinde barındıran, etkileşime girerek çözüme ulaşmayı zorlaştıran nitelikleri de bulunabilir (Cüceloğlu 1999).

Çözüm kavramı bu noktada, sorun olarak ifade edilen olayların düzenlenmesi ve istenilen sonuca varılmasını ifade etmektedir; fakat çözüm sadece istenilen sonuç değildir. Maksimum fayda ya da minimum zarar prensibiyle, istenilen sonuca en yakın yol ve eylem de bireyler için çözüm olabilir (Batıgün ve Durak 2000). Sorunlar birden fazla yol ile çözülebilir. Önemli olan bireylerin kendi kriz durumları ve

öncelikleri doğrultusunda problem olarak tanımladıkları durumlarına ilişkin ihtiyaç ve çözüm kaynaklarını gerçekçi ve işlevsel şekilde belirlemeleridir (Kayaalp ve Gündüz 2018).

Her birey yaşam döngüsünde problemlerle karşılaşmaktadır. Her şeyin yolunda olduğu ve sürekli yolunda kalacağı bir yaşam ise söz konusu değildir. Denge, yaşadığımız problemlerin çözümüne bağlıdır. Bu sebeple istenilen sonuçlara ulaşmak noktasında, problem çözme becerisine sahip olmak önem arz etmektedir (Erbaş 2019).

Problem çözme, karşılaşılmamış olan olumsuz durumları tanımlamak, çözmeyi istemek, tecrübelerle değerlendirmek ve sonuçların yeterliliğini yoklamak gibi davranışları içeren bir süreçtir (Budak 2000). Heppner ve Krouskopf (1987) ise bu kavramı bireyin tüm arzularının dengesi adına sergilediği eylemler olarak tanımlamaktadır. Problem çözme aynı zamanda bir engele ilişkin çözümü tasarlama, zor olan bir eylemin üstesinden gelmeyi sağlayacak davranışı sergileme, alternatif sunma anlamına da gelmektedir (Aslan 2002). Tek yönlü bir eylem değildir. Sorunların temelini kavramak, farkındalık ve bilişsel işlevleri gerektirir. Problemin çözümünde sağlıklı bir duruş sergilemek ve istenmeyen gelişmelere dayanmak bu sürecin duygusal boyutunu oluşturmaktadır. Özgüven, anksiyete, gayret gösterme ve güdülenme konuları duyuşsal faktörleri işaret ederken genel anlamıyla değerlendirildiğinde bir soruna çözüm bulmanın sadece düşünme eylemi ile sağlanmadığı ifade edilebilir (Bingham 1998).

Sorunlara sistematik yaklaşamamak, çözüm noktasında uygun olmayan yol ve yöntemler izlemek, sorunu oluşturan veya besleyen kaynakları tespit edememek, ihtiyaçlarımızı ve amaçlarımızı açık şekilde tanımlayamamak, konuya ilişkin farklı bakış açılarını reddetmek, var olan sıkıntıyı daha karmaşık ve içinden çıkılmaz bir durum olmaya evirebilir. Bu yönüyle, problem çözme becerisi ve süreçlerinin yönetimi, bireyler için yaşam boyu bir gereksinim olacaktır (Özcan 2023).

11. PROBLEM ÇÖZME SÜRECİ

Sorunu ortadan kaldırmaya yönelik süreç, olumsuz durumu fark etmek ile başlamaktadır. Bununla birlikte ruhsal, sosyal ya da biyolojik dengenin yeniden kurulması için sorunun çözümüne yönelik zihinsel süreçler faaliyete geçer. Bu dengeyi sağlamak, hayatta var olabilmenin amacıdır. Tüm canlılar sürekli bir şekilde problemlerini ortadan kaldırmaya çabalamaktadır (Erbaş 2019). Bireyler problemin çözümüne dair bakış açılarını ilk olarak içinde bulundukları aile tarafından öğrenmektedir (Kayaalp ve Gündüz 2018).

Problem çözme yeteneği hayatın en temel aktivitelerinden daha komplike süreçlerine kadar ihtiyaç duyulan kıymetli bir yeterliliktir (Gülşen 2008, Karabulut ve Kuru 2009). Sorunları ortadan kaldırmak için izlenen yol düzenli ve mantıklı aksiyonları içermelidir. Konuya ilişkin çalışmalar tarandığında bir sorunun çözümünde farklı pek çok yolun denenebildiği görülmüştür. Bu yollardan bazıları, duygulardan yararlanma, tecrübelerden ve ezbere dayalı sonuçlardan faydalanma gibi yollardır (Ünsar ve ark 2011). Sorun ve ihtiyaçların doğru tanımlanmadığı çözüm yolları, gerçekçi olmayıp daha büyük problemlerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu sebeple sorunların çözümünde sistematik bir yol izlemek bireyleri daha olumlu sonuçlara ulaştıracaktır.

Sorunların çözümünde izlenen yollara ilişkin temel süreçler Dewey tarafından yapılan çalışmalar sonucu düzenlenmiş olup, geliştirmeye yönelik çalışmalar ise genellikle Dewey' in modeli üzerinden yapılandırılmıştır. Temel başlıklar ise; problemi çözmeye ihtiyaç duyma, problemi tanımlama, çözüme ilişkin alternatifleri araştırma, uygulanacak yolu kararlaştırma, kararı harekete geçirme ve sonucu değerlendirme olarak sınıflandırılmıştır (İşmen 2001). Dewey'e göre bu sıralamanın basamaklarında belli olandan belli olmayana doğru tanımlamalar mevcuttur. Yöntemler bireylerin istekleri, gelenekleri, öncelikleri ve o dönemki psikolojisine göre farklılık gösterebilmektedir (Sungur 1992). Bingham'ın, Dewey'in modeli üzerinden geliştirdiği basamaklar ise sorunu fark etme ve çözmeye ihtiyaç duyma, sorunu ifade etme, yer aldığı çerçeveyi ve etkileşim halinde olduğu diğer sorunları kavrama, veri toplamak, fayda sağlayabilecek verileri ayırmak ve sıralamak, veriler bağlamında alternatif çözümleri seçmek, alternatif çözümlerden en fayda sağlayanı

seçmek, karar verilen çözümü eyleme dökmek ve sonuçları değerlendirmek olarak düzenlenmiştir (Fidan 2012).

Herhangi bir durumdan olumsuz etkilendiğini anlamak ile başlayan sorun çözmenin en önemli adımı, sorunu doğru saptamakla başlamaktadır. Sürecin devamında sorunla ilgili gerekli araştırmalar yapılarak bilgi edinilir. Sorunu yaşamakta olan birey, bazı varsayımlar üreterek seçenekleri değerlendirir ve kendisine en işe yarar olan çözümde karar kılar. Sonrasında sonuca ulaşmasını sağlayacak yöntem hususunda netleşerek basamakları süreçte uygular (Ünsal ve Ergin 2011). Problem çözme aşamalarının tanımlanması gerekirse (Dewey 1910, Ögülmüş 2001):

11.1. Problemin Belirlenmesi

Bireyin öncelikle kendisini engelleyen ya da kendisinde rahatsızlık uyandıran bir durumu dengeleme ihtiyacı hissetmesi ve çözmek istemesi ile süreç başlamaktadır. Bir sorun olduğunu belirledikten sonra, sorunun ne olduğunu açık ve doğru bir biçimde tanımlamak önem taşır. Genelde problem ne kadar spesifik ifade edilebilirse o kadar kolay çözümlenebilir. Bu nedenle de ele alınacak problemin kısa, açık ve doğrudan tanımlanması gerekmektedir (Kalaycı 2006).

11.2. Çözüm Seçenekleri Üretme

Bir probleme çözüm seçenekleri geliştirmede bilinen tüm seçeneklerin sınıflanması ve başka seçeneklerin de düşünülmesi aşamasıdır. Geçmiş çözümlerin analizi, problem hakkında bilgisi olmayan farklı bir bireyin görüşünün alınması, sorun üzerinden bir gece geçirme, problemi ve olası çözümleri göz önüne getirme gibi farklı yöntemleri içerebilmektedir. Probleme ilişkin bütün değerlendirmeler göz önüne alınmalıdır. Engellemeden uzak bir alanda farklı seçeneklerin özgürce geliştirilmesi ve bütünleştirilmesi amaçlanmaktadır (Gelbal 1991).

11.3. Çözüm Seçenekleri Arasında Seçim Yapma ve Seçilen Çözümü Uygulama

Çözüm seçeneklerinin üretilmiş olduğu basamak sonrasında her bir seçeneğin olumlu ve olumsuz etkileri saptanır. En yüksek yarar ile en az zararı sağlayan, uygulanabilir, aynı zamanda istenilen sonuca uygun olan seçenekte karar

kılınır.Çözüm ihtiyaç halinde farklı kaynaklarla beslenebilir, geliştirilebilir olmalıdır. Karar verilen çözüm yolu uygulanır (Aksoy 2000).

11.4. Çözümün Değerlendirilmesi

Değerlendirme aşamasında birey, seçim yolunun kendisini istenilen sonuca ulaştırıp ulaştırmadığını değerlendirir. İstenilen sonuç elde edilememiş ise süreç tekrarlanır. Elde edilmiş fakat var olduğu düşünülen küçük farklı sıkıntılar var ise bunlar üzerinde geliştirmeye gidilerek, durum yeniden değerlendirilir. Bu aşamaya sürecin diğer basamaklarına göre gereken önem pek fazla verilme de yararların değerlendirilmesi adına en önemli basamaktır (Olgun ve ark 2010).

12. PROBLEM ÇÖZMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Sorunların üstesinden gelinmesinde akıl yürütme, kaygı ve sosyal - çevresel ilişkilerin iyi olması kilit faktörlerdendir. Yoğun kaygı duyan, harekete geçmekte zorlanan kişilerin, bu noktada yeterli motivasyonu sağlayamadıkları ve sorunu ortadan kaldırmaya yönelik bakış açılarını geliştiremedikleri değerlendirilmiştir. Sonunda, içinde bulundukları durum, bireylerin ruh hallerini daha olumsuz etkilemekte ve sonuca ulaşılmasını zorlaştırmaktadır (Karataş 2014).

Bireylerin, zihinsel faaliyetlerinin ayırında olması ve bunları denetleyebilmesi anlamına gelen bilişsel parçası da sorunların değerlendirilmesinde büyük önem taşır. Bilişsel işlevler, sıkıntının hissedilmesi, açıkça ifade edilmesi, ortadan kaldırılmasına yönelik ihtiyaçlar ile izlenecek yola karar verilmesini sağlar. Bilişsel işlevler sorunun çözümünde önemli bir yere sahipken, yaş ve akıl yürütme yeteneklerinden de etkilenmektedir (Davidson ve ark 1996).

Sorun çözme sürecinin yaş dönemlerine göre değişip değişmediğinin değerlendirildiği bazı çalışmalar yapılmıştır. Çalışmalardan biri, ergenlik süreçlerinde bireylerin değişim döneminden geçmeleri, ruhsal ve tarihsel tecrübelerinin bulunmaması sebebiyle çözümler noktasında zorlanabileceklerini ya da başarısız olabileceklerini belirtmekteyken, yaşlılık sürecindeki bireylerin ise sağlık sebebiyle ortaya çıkan sorunlar gibi nedenlerle sıkıntı yaşayabileceğini ifade etmektedir. Bu noktada sorun çözme mekanizmalarının orta yaş dönemlerinde daha etkin kullanılabildiğine değinilmiştir (D' Zurilla ve ark 1998).

Benlik saygısı olumlu yönde gelişen bireyler, sorunlara yaklaşımlarında ne istediğini bilerek ve çözebileceklerine ilişkin motivasyona sahip şekilde hareket etmektedirler. Bireyin kendisine yönelik olumlu algısı sorunların çözümünü kolaylaştırırken, sorunların çözümü de aynı şekilde bireyin kendisine ilişkin olumlu algılarını pekiştirir (Gürşen Otacıoğlu 2008). Sorunlarını çözmeye yetkin olduğunu düşünen kişilerin, diğer insanlarla iletişimlerinde daha atak ve öz saygısı yüksek yapıda bulunmaktadır (Şahin, Şahin ve Heppner 1993). Ruhsal yönden çöküntüye uğramış bireyler ise, düşünce ve faaliyetleri alanında denetimlerini yitirebilmekte ve var olan sorunların daha da karmaşık hale gelmesine sebep olabilmektedir (Şahin 201).

Yapılan çalışmalarda, kişilerin yeni bir duruma, bir ortama ya da çevreye uyma yetenekleri, tutumları, davranışları ve nüfus niteliklerinin de sorunların çözümünde olumlu yönde etkili olduğu ifade edilmiştir (Baumgardner ve ark 1986). Eğitim ve yetiştirilme tarzları da genel olarak bireylerin yaklaşımlarını etkilemekte ve sorunlu alanlarda yaşam dengesini sağlayabilme noktasında önemli hale gelmektedir. (Saracaloğlu ve ark 2001).

13. GEREÇ VE YÖNTEM

13.1. Araştırmanın Amacı

Yapılan çalışmanın temel amacı, aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda benlik saygısı ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda yaşa, medeni duruma, evlenme şekline, eğitim düzeyine, çalışma durumuna, aylık gelire, şiddet uygulayanın yakınlığına, şiddetin sıklık durumuna ve şiddetin süresine göre benlik saygısı ve problem çözme becerileri düzeyleri bakımından fark olup olmadığı incelenmiştir.

13.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, betimsel bir araştırmadır ve ilişkisel tarama modeli kullanılarak çalışılmıştır. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemesidir (Karasar 2005). İlişkisel tarama modeli tanımında ise iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasındaki var olan değişim ve/veya bu değişimin derecesini belirtilmektedir. Tarama modeli ile bulunan ilişkiler bir neden sonuç ilişkisinden ziyade bir değişkendeki durumun bilinmesi halinde diğerinin kestirilmesini sağlaması bağlamında yorumlanır (Karasar 2005). Bu doğrultuda araştırmanın odağındaki şiddet mağduru kadınların benlik saygısı ile problem çözme becerileri belirlenecek ve bağımsız değişkenlere göre (cinsiyet yaş, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, aylık geliri, şiddet uygulayan kişinin yakınlığı, uyguladığı şiddetin türü, uyguladığı şiddetin sıklığı ve uygulama süresine) incelenmiştir.

13.2.1. Evren ve Örneklem

Araştırma kapsamında 361 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların bazı demografik özelliklerine göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 13.1. Katılımcıların bazı demografik özelliklerine göre dağılımları.

Demografik Özellikler	n	%
Yaş		
18-24	61	16,9
25-34	124	34,3
35-44	110	30,5
45-60	64	17,7
61 ve üstü	2	,6
Medeni Durum		
Bekâr	73	20,2
Evli	199	55,1
Boşanmış	82	22,7
Eşi Vefat Etmiş	7	1,9
Evlenme Şekli		
Anlaşarak	143	39,6
Görücü Usulü	84	23,3
Kaçarak / Aile Onaysız	61	16,9
Eğitim Düzeyi		
Okuryazar değil	10	2,8
Okuryazar	17	4,7
İlköğretim	66	18,3
Orta Öğretim	58	16,1
Lise	106	29,4
Lisans	89	24,7
Yüksek Lisans	15	4,2
Çalışma Durumu		
Ev Hanımı / Çalışmıyor	189	52,4
Çalışıyor	172	47,6
Aylık Gelir		
Gelirim yok	91	25,2
Nakdi Yardım	37	10,2
Aileden geliri var	30	8,3
Eşten geliri var	39	10,8
Maaş	164	45,4
Şiddet Uygulayan		
Eş	209	57,9
Nişanlı	10	2,8
Sevgili	35	9,7
Baba	27	7,5
Anne	16	4,4
Kardeş	10	2,8
Eşin Aile Bireylerinden Biri	22	6,1
Kendi Akrabalarından Biri	32	8,9
Şiddet Türü		
Fiziksel	20	5,5
Psikolojik	99	27,4
Ekonomik	4	1,1

Cinsel	5	1,4
Fiziksel + Psikolojik	66	18,3
Fiziksel + Ekonomik	3	,8
Fiziksel + Cinsel	1	,3
Psikolojik + Ekonomik	34	9,4
Psikolojik + Cinsel	1	,3
Fiziksel + Psikolojik + Cinsel	15	4,2
Fiziksel + Psikolojik + Ekonomik	65	18,0
Psikolojik + Cinsel + Ekonomik	3	,8
Fiz + Psk.+Eko.+Cins.	45	12,5
Şiddetin sıklık durumu		
İlk defa	39	10,8
Günde 1-3	77	21,3
Haftada 1-3	98	27,1
Ayda 1-3	107	29,6
Yılda 1-3	40	11,1
Şiddetin Süresi		
İlk defa	35	9,7
Son 6 aydır	33	9,1
Son 1 yıldır	60	16,6
Son 3 yıldır	61	16,9
Son 5 yıldır	32	8,9
5 yıldan fazla	140	38,8

Tablo 13.1 incelendiğinde yaşa göre katılımcıların en çok (%34,3) 25-34 yaşlarında, yarıdan fazlasının (%55,1) evli olduğu ve anlaşarak (%39,6) evlendiği, %29,4'ünün lise mezunu olduğu, %47,6'sının çalıştığı, %45,4'ünün maaş aldığı belirlenmiştir. Şiddet uygulayanlarda çoğunluk (%57,9) eş olarak belirtmiştir. Şiddet türü incelendiğinde kadınların en çok psikolojik şiddete (%27,4) maruz kaldığı, %29,6'sının ayda 1-3 kez şiddet gördüğü, %38,8'inin 5 yıldan fazla süredir şiddete maruz kaldığı saptanmıştır.

13.2.2 Katılımcı Sayısı ve Niteliği

Araştırma evreni gerçekçi ve sağlıklı veri elde edilebilmesi açısından “ulaşılabilir evren” modeli (Kaner ve ark 2013) olarak seçilmiştir. Bu çalışmanın evrenini Bursa ilinde bulunan aile içi şiddet mağduru kadınlar oluşturmuştur. Araştırma örneklemini ise Bursa ŞÖNİM Müdürlüğü'ne başvuran kadınlardan alınma kriterlerine uyanlar oluşturmuştur. Ankete cevap vermesini engelleyecek psikiyatrik veya zihinsel yetersizliği olmayan, şiddet mağduru olan, merkeze başvuran ve çalışmaya katılmayı kabul etmiş olan, 18 yaş ve üzeri kadınlara uygulanmıştır.

Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında G*Power3.1.7. programı kullanılmıştır. Ölçeklerden problem çözme envanterinin değerleri alındığında örneklem büyüklüğü daha fazla çıkmıştır. Bu sebeple örneklem büyüklüğü bilinen puanı (49.04 ± 15.07) (Muslu 2001) 3 puanlık sapma içinde %95 güçle hesaplanarak 330 kişi olarak belirlendi. Veri toplama esnasında kayıplar olabileceği düşünülerek %10 fazlasını eklenerek 363 kadının çalışmaya alınmıştır.

Araştırma, Bursa ŞÖNİM'e başvuran kadınlardan, ankete cevap vermesini engelleyecek psikiyatrik veya zihinsel yetersizliği olmayan, şiddet mağduru olan ve merkeze başvuran ve çalışmaya katılmayı kabul etmiş olan, 18 yaş ve üzeri kadınların çalışmaya dahil edilmiştir. Yürütülen çalışmada eksik cevaplanan anketler ve ölçekler işleme alınmamıştır. Anket uygulanacak kişilerle ilgili kimlik bilgisini açığa çıkaracak bilgiler kullanılmamıştır.

13.3. Veri Toplama Araçları

13.3.1. Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlara Yönelik Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından, aile içi şiddete maruz kalan kadınlara uygulanmak üzere hazırlanmış formda, yaş, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, gelir durumu, şiddet uygulayan kişinin yakınlığı, uygulanan şiddetin türü, şiddetin sıklığı ve şiddetin süresine ilişkin sorular bulunmaktadır (Bkz. EK-A).

13.3.2. Uygulanan Ölçekler

Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği: Coopersmith (1967) tarafından geliştirilen envanterin Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması Tufan ve Turan (1987) tarafından yapılmıştır. Kişinin çeşitli alanlarda kendisi hakkındaki tutumunu değerlendirmede kullanılan bir ölçme aracıdır. Envanter, "benim gibi" ya da "benim gibi değil" biçiminde işaretlenebilen ve kişinin hayata bakışı, sosyal ilişkileri, kendisi hakkındaki değerlendirmeleri ile ilgili ifadeleri içeren 25 cümleden oluşmaktadır. Envanterden alınan toplam puan hesaplanırken, bireyin cümlelere verdiği cevaplar arasından uygun olanlara 4 puan verilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek toplam puan 100'dür. Ölçeğin kesme noktası yoktur. Alınan yüksek puanlarla benlik saygısı arasında pozitif korelasyon vardır. Araştırmada, benlik saygısı ile ilgili

bulgular incelenirken grubun benlik saygısı puanının düşük ve yüksek olmasına göre değerlendirme yapılmıştır (Bkz. EK-B).

Problem Çözme Envanteri (PÇE): Problem çözme envanteri Heppner ve Peterson'un (1982) çalışmalarıyla geliştirilmiştir (Bkz. EK-C). Problem Çözme Yeteneğine Güven, Yaklaşma-Kaçınma ve Kişisel Kontrol olarak üç alt ölçek içermektedir. Envanterin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .90 olarak belirtilmiştir. Cronbach Alpha değerlerine bakıldığında, Problem Çözme Yeteneğine Güven .85, Yaklaşma Kaçınma .85, Kişisel Kontrol.72'dir. Bu değer alt ölçekler için .72 ile .85 arasında farklılık gösterdiği görülmektedir.

Değerlendirmede 9, 22 ve 29. maddeler dışarıda bırakılmaktadır. Alınan yüksek puan, problem çözmede istenilen nitelikte olunmadığını ifade eder (Savaşır ve Şahin 1993). 6'lı Likert tarzı ölçektir. Yanıtlar 1(her zaman böyle yaparım) ve 6 (asla böyle yapmam) olarak derecelendirilmiştir. Değerlendirmeden elde edilecek puan aralığı 32-192'dir. Değişme noktası 80 olarak alınır ve 32-80 yüksek problem çözme becerisi, 81-192 düşük problem çözme becerisi olarak nitelendirilir. Olumsuz anlatım içeren tersi yönde puanlandırılır. Bu maddeler 1, 2, 3, 4, 11, 13, 14, 15, 17, 21, 25, 26, 30, 32 ve 34. maddelerdir. Ölçeğin uyarlanması öncelikle Taylan (1990) sonrasında ise 244 üniversite öğrencisinin katılımı ile Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından yapılmıştır (Heppner ve Petersen 1982).

13.4. Araştırma Verilerinin Toplanması

Kadınlarla birebir görüşme yapılarak kişisel bilgi formu, Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği ve Problem Çözme Envanterinin uygulanması sağlanmıştır. Kişilerin şiddete maruz kalmış bireyler olmaları ve çalışmaya katılımları gönüllü olsa dahi yaşanmış veya yaşanmakta olan şiddet olayları kapsamında, anket ve ölçek sorularından olumsuz bir etki almamaları adına ölçeklerin yanıtlanmasında katılımcılara eşlik edilmiş bu sebeple ölçeklerin yanıtlanmasının beklenenden uzun sürdüğü gözlemlenmiştir.

13.5. Sınırlılık

Araştırma Aile içi şiddete maruz kalan kadınlardan Bursa Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğüne başvuranlar kapsamında yapılmış olup örneklemedeki katılımcıların verdiği yanıtlarla sınırlıdır.

13.6. Etik Boyut

Verilerin toplanması aşamasına başlanmadan önce Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Onayı (Bkz. EK-D) ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığından uygulama izni alınmıştır(Bkz. EK-E). Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği uygulama izni (Bkz. EK-F) ve Problem Çözme Becerileri Ölçeği uygulama izni (Bkz EK-G) alınmıştır. Aile içi şiddete maruz kalan kadınlardan gönüllü olanlara katılmadan önce araştırmanın içeriği ve amacı ile ilgili gerekli açıklama yapılarak yazılı ve sözlü onayları alınmış, kişisel bilgilerinin paylaşılmayacağı ifade edilerek gizlilik ilkesine uygun hareket edilmiştir. Katılımcıların yaşamış oldukları travmatik süreçler göz önünde bulundurularak ölçeklerin yanıtlanmasında eşlik edilmesi sağlanmıştır. Anlaşılmadığı ifade edilen noktalara ilişkin açıklama yapılmış, katılımcıların ruh hali ve yüksek yararı gözetilmiştir.

13.7. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında 363 kişiye ulaşılmıştır. Araştırma sorularına yanıt vermek amacıyla hangi istatistiksel tekniklerin yapılacağına karar vermek amacıyla öncelikle kayıp değerler ve uç değerler incelenmiştir. Olumsuz maddeler ölçek puanlaması için (PÇE1, PÇE2, PÇE3, PÇE4, PÇE11, PÇE13, PÇE14, PÇE15, PÇE17, PÇE21, PÇE25, PÇE26, PÇE30, PÇE32, PÇE34) ters kodlanmıştır. Veri setinde kayıp değer olmadığı görülmüştür. Uç değer incelemesi yapılmıştır. Tek değişkenli uç değerler için ölçeğe ait puan Z standart puanına çevrilmiş ve -3 ile +3 aralığı dışında kalan 2 kişiye ait değerler veri setinden çıkarılmıştır. Uç değerler temizlendikten sonra 361 kişiye ait veri ile analizlere devam edilmiştir.

Araştırma sorularına yanıt vermek için, hangi istatistiksel tekniklerin yapılacağına karar vermek amacıyla öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Verilerin normalliğini test etmek amacıyla Kolmogorov-

Smirnov testi yapılmış, histogram grafikleri, çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Normallik testi sonucu Tablo 13.2’de verilmiştir.

Tablo 13.2.Ölçeklere ilişkin normallik testi sonuçları.

Ölçek boyut	n	$\bar{X}$	S	Median	Minimum	Maksimum	Kolmogorov-Smirnov	p	Çarpıklık	Basıklık
Benlik	361	13,91	5,50	14	2	24	,072	,000	-,20	-,81
Problem	361	95,14	23,46	95	40	167	,044	,092	,10	-,06
Yaklaşma	361	46,40	12,59	46,28	16	85	,065	,001	,14	-,12
Kişisel	361	17,09	5,65	17	5	30	,068	,000	,11	-,74
Problem Çözme Yeteneğine Güven	361	31,65	9,71	31	11	61	,047	,057	,34	-,21

Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre Problem Çözme ve Yeteneğe Güven puanlarının normal dağıldığı ($p > ,05$), diğer puanların ise normal dağılmadığı ($p < ,05$) görülmektedir. Ancak sadece bu test sonucuna göre karar verilmemektedir. Çarpıklık ve basıklık değerleri ve histogram grafikleri de incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri göre (hepsinde ± 2 aralığında) tüm ölçek ve boyutların puanlarının normal dağıldığı ifade edilebilir.

Katılımcıların Benlik Saygısı puanlarına ilişkin düzeylerini tespit etmek amacıyla [(Son kategori – İlk kategori)/Kategori sayısı] formülü kullanılmış ve kategoriler adım hesabı olarak belirlenmiştir. Formülde ölçekler ve boyutlar için değerler yerine yerleştirildiğinde $(2-1)/2 = 0,5$ değeri bulunmuştur ve ne anlama geldikleri Tablo 13.3’te verilmiştir.

Tablo 13.3. Katılımcıların benlik saygısı ortalama puanları için değerlendirme ölçütleri.

$\bar{X}_{/k}$	Karar
0,00 – 0,50	Düşük
0,51 – 1,00	Yüksek

k: madde sayısı

Tabloya 13.3’e göre Benlik Saygısı ortalama puanlarının düşük ve yüksek olarak derecelendirildiği ifade edilebilir.

Katılımcıların Problem Çözme düzeylerini tespit etmek amacıyla [(Son kategori – İlk kategori)/Kategori sayısı] formülü kullanılmış ve kategoriler adım hesabı olarak belirlenmiştir. Formülde ölçekler ve boyutlar için değerler yerine yerleştirildiğinde $(6-1)/6 = 0,83$ değeri bulunmuştur ve ne anlama geldikleri Tablo 13.4’te verilmiştir.

Tablo 13.4. Katılımcıların problem çözme ortalama puanları için değerlendirme ölçütleri.

$\bar{X}_{/k}$	Karar
1,00 – 1,83	Çok yüksek
1,83 – 2,67	Yüksek
2,68 – 3,50	Biraz yüksek
3,51 – 4,33	Biraz düşük
4,34 – 5,17	Düşük
5,18 – 6,00	Çok düşük

k: madde sayısı

Tabloya 13,4’e göre Problem Çözme ortalama puanlarının çok düşük ile çok yüksek arasında derecelendirildiği ifade edilebilir.

Verilerin analizinde betimsel istatistikler (ortalama, standart sapma, minimum, maksimum), ilişkisiz örneklem t testi, ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (Oneway ANOVA), Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi analizleri yapılmıştır, Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında verileri analiz etmede IBM SPSS 26 yazılımından yararlanılmıştır.

14. BULGULAR

14.1. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin İncelenmesi

Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme düzeyleri için Tablo 13.3 ve Tablo 13.4'teki ölçütler kullanılmış ve sonuçlar Tablo 14.1'de verilmiştir.

Tablo 14.1. Katılımcıların benlik saygısı ve problem çözme düzeyleri.

Ölçek/boyut	n	$\bar{X}$	S	K	$\bar{X}_{/k}$	Karar
Benlik Saygısı	361	13,91	5,50	25	0,56	Yüksek
Problem Çözme	361	95,14	23,46	32	2,97	Biraz yüksek
Yaklaşma Kaçınma	361	46,40	12,59	16	2,90	Biraz yüksek
Kişisel Kontrol	361	17,09	5,65	5	3,42	Biraz yüksek
Problem Çözme Yeteneğine Güven	361	31,65	9,71	11	2,88	Biraz yüksek

Tablo 14.1 incelendiğinde katılımcıların benlik saygılarının yüksek, problem çözme ve alt boyut düzeylerinin ise biraz yüksek olarak ifade edilebileceği görülmektedir.

14.2. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Yaşa Göre İncelenmesi

Araştırma sorusuna yanıt vermek amacıyla öncelikle yaş yeniden kodlanmıştır. “45-60” ve “61 yaş ve üstü” olan yaş kategorileri “45 yaş ve üstü” olarak birleştirilmiştir. Çünkü “61 yaş ve üstü” kategorisinde az sayıda kişi bulunmaktadır. Katılımcıların Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol, Problem Çözme Yeteneğine Güven ortalama puanları yaşlarına göre normal dağılım göstermektedir. Bu nedenle karşılaştırma için ilişkisiz ölçümlerde tek yönlü varyans analizi (Oneway ANOVA) testi yapılmıştır. Analiz sonucu betimsel istatistikler Tablo 14.2’de, ANOVA sonucu ise Tablo 14.3’te verilmiştir.

Tablo 14.2. Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven ortalama puanlarının yaşlarına göre betimsel istatistikleri.

Ölçek/boyut	Grup	N	$\bar{X}$	S
Benlik Saygısı	18-24 yaş	61	13,41	5,39
	25-34 yaş	124	14,79	5,73
	35-44 yaş	110	13,76	5,51
	45 yaş ve üzeri	66	12,97	5,02
Problem Çözme	18-24 yaş	61	94,20	23,73
	25-34 yaş	124	93,45	23,50
	35-44 yaş	110	96,03	21,84
	45 yaş ve üzeri	66	97,73	25,88
Yaklaşma Kaçınma	18-24 yaş	61	46,21	12,97
	25-34 yaş	124	45,73	12,01
	35-44 yaş	110	46,95	12,04
	45 yaş ve üzeri	66	46,89	14,32
Kişisel Kontrol	18-24 yaş	61	17,87	5,31
	25-34 yaş	124	16,77	5,61
	35-44 yaş	110	17,25	5,89
	45 yaş ve üzeri	66	16,71	5,68
Problem Çözme Yeteneğine	18-24 yaş	61	30,11	9,66
	25-34 yaş	124	30,94	9,44
	35-44 yaş	110	31,83	8,86
	45 yaş ve üzeri	66	34,12	11,26

Tablo incelendiğinde yaşa göre Benlik Saygısı (12,97-14,79), Problem Çözme (93,45-97,73), Yaklaşma Kaçınma (45,73-46,91), Kişisel Kontrol (16,71-17,87), Problem Çözme Yeteneğine Güven (30,11-34,12) puan ortalamalarının belirtilen puan aralıklarında değiştiği görülmektedir. Ancak sadece betimsel istatistiklere bakılarak fark olup olmadığı hakkında bilgi verilemez. ANOVA tablosunu incelemek gerekmektedir.

Tablo 14.3.Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven ortalama puanlarının yaşa göre ANOVA sonuçları.

Ölçek/boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ısı	F	p	Anlamlı Fark
Benlik Saygısı	Gruplar Arası	172,067	3	57,356	1,910	,128	-
	Gruplar İçi	10723,096	357	30,037			
	Toplam	10895,163	360				
Problem Çözme	Gruplar Arası	936,152	3	31,051	,565	,639	-
	Gruplar İçi	197244,358	357	552,505			
	Toplam	198180,510	360				
Yaklaşma	Gruplar Arası	105,977	3	35,326	,221	,881	-
	Gruplar İçi	56940,378	357	159,497			
	Toplam	57046,355	360				
Kişisel Kontrol	Gruplar Arası	61,767	3	20,589	,643	,588	-
	Gruplar İçi	11437,031	357	32,037			
	Toplam	11498,798	360				
Problem Çözme Yeteneğine Güven	Gruplar Arası	612,167	3	204,056	2,185	,089	-
	Gruplar İçi	33341,550	357	93,394			
	Toplam	33953,717	360				

1: 18-24 yaş, 2: 25-34 yaş, 3: 35-44 yaş, 4: 45 yaş ve üzeri

Tablo 14.3 incelendiğinde katılımcıların Benlik Saygısı [$F_{(3-357)} = 1,910$, $p > ,05$], Problem Çözme [$F_{(3-357)} = ,565$, $p > ,05$], Yaklaşma [$F_{(3-357)} = ,221$, $p > ,05$], Kişisel Kontrol [$F_{(3-357)} = ,643$, $p > ,05$] ve Yeteneğine Güven [$F_{(3-357)} = 2,185$, $p > ,05$] puan ortalamalarının yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Buna göre tüm ölçek/boyutlar için yaş bahsi geçen özellikleri etkilememekte, daha yaşlı ya da daha genç katılımcılar benzer düşünmektedir.

14.3. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Medeni Durumlarına Göre İncelenmesi

“Eşi vefat etmiş” ($n=7$) kategorisinde az sayıda katılımcı yer almaktadır. Bu nedenle Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol, Problem Çözme Yeteneğine Güven değişkenlerinin medeni duruma göre

karşılaştırılması amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu Tablo 14.4'te verilmiştir.

Tablo 14.4. Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven düzeylerinin medeni duruma göre incelenmesi.

Ölçek/boyut	Grup	n	Sıra ası	sd	Ki-kare	p	Anlamlı
Benlik Saygısı	Bekâr	73	202,57	3	7,33	,062	-
	Evli	199	182,01				
	Boşanmış	82	157,96				
	Eşi Vefat Etmiş	7	197,36				
Problem Çözme	Bekâr	73	158,1	3	7,794	,051	-
	Evli	199	184,72				
	Boşanmış	82	197,19				
	Eşi Vefat Etmiş	7	124,5				
Yaklaşma	Bekâr	73	161,21	3	6,906	,075	-
	Evli	199	184,9				
	Boşanmış	82	194,58				
	Eşi Vefat Etmiş	7	117,29				
Kişisel Kontrol	Bekâr	73	180,15	3	0,625	,891	-
	Evli	199	182,13				
	Boşanmış	82	181,62				
	Eşi Vefat Etmiş	7	150,64				
Problem Çözme	Bekâr	73	151,83	3	9,887	,020*	1-2, 1-3
	Evli	199	184,54				
	Boşanmış	82	201,41				
	Eşi Vefat Etmiş	7	145,57				

1: Bekâr, 2: Evli, 3: Boşanmış, 4: Eşi Vefat Etmiş, *:anlamlı fark

Tablo 14.4 incelendiğinde katılımcıların Yeteneğine Güven düzeylerinin medeni duruma göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p < ,05$); Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma ve Kişisel Kontrol düzeylerinin ise medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği ($p > ,05$) görülmektedir. Yeteneğine Güven için bekarların sıra ortalamaları (151,83), evlilerin (184,54) ve boşanmışların (201,41) sıra ortalamalarından daha düşüktür.

14.4. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Evlenme Şekline Göre İncelenmesi

Katılımcıların Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol, Problem Çözme Yeteneğine Güven ortalama puanları evlenme şekline göre normal dağılım göstermektedir. Buna nedenle karşılaştırma için Oneway ANOVA testi yapılmıştır. Analiz sonucu betimsel istatistikler Tablo 5’te, ANOVA sonucu ise Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 14.5. Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven ortalama puanlarının evlenme şekline göre betimsel istatistikleri.

Ölçek/boyut	Grup	n	$\bar{X}$	S
Benlik Saygısı	Anlaşarak	143	15,24	5,26
	Görücü Usulü	84	11,60	5,22
	Kaçarak / Aile Onaysız	61	12,56	5,24
Problem Çözme	Anlaşarak	143	91,83	23,18
	Görücü Usulü	84	102,50	24,95
	Kaçarak / Aile Onaysız	61	99,16	23,33
Yaklaşma Kaçınma	Anlaşarak	143	45,29	12,51
	Görücü Usulü	84	49,36	14,04
	Kaçarak / Aile Onaysız	61	47,75	12,74
Kişisel Kontrol	Anlaşarak	143	15,87	5,60
	Görücü Usulü	84	18,69	5,81
	Kaçarak / Aile Onaysız	61	17,92	5,79
Problem Çözme Yeteneğine	Anlaşarak	143	30,66	8,84
	Görücü Usulü	84	34,45	10,18
	Kaçarak / Aile Onaysız	61	33,49	10,40

Tablo incelendiğinde evlenme şekline göre Benlik Saygısı puan ortalamalarının 11,60 ile 15,24, Problem Çözme puan ortalamalarının 91,83 ile 102,50 Yaklaşma Kaçınma puan ortalamalarının 45,29 ile 49,36, Kişisel Kontrol puan ortalamalarının 15,87 ile 18,69, Problem Çözme Yeteneğine Güven puan ortalamalarının 30,66 ile 34,45 arasında değiştiği görülmektedir. Ancak sadece betimsel istatistiklere bakılarak fark olup olmadığı hakkında bilgi verilemez. ANOVA tablosunu incelemek gerekmektedir.

Tablo 14.6.Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven ortalama puanlarının evlenme şekline göre ANOVA sonuçları.

Ölçek/boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ısı	F	p	Anlamlı Fark
Benlik Saygısı	Gruplar Arası	790,724	2	395,362	14,398	.000*	1-2, 1-3
	Gruplar İçi	7825,721	285	27,459			
	Toplam	8616,444	287				
Problem Çözme	Gruplar Arası	6581,996	2	3290,998	5,839	.003*	1-2, 1-3
	Gruplar İçi	160629,990	285	563,614			
	Toplam	167211,986	287				
Yaklaşma	Gruplar Arası	917,738	2	458,869	2,706	.069	-
	Gruplar İçi	48332,262	285	169,587			
	Toplam	49250,000	287				
Kişisel Kontrol	Gruplar Arası	470,482	2	235,241	7,235	.001*	1-2, 1-3
	Gruplar İçi	9267,018	285	32,516			
	Toplam	9737,500	287				
Problem Çözme Yeteneğine Güven	Gruplar Arası	857,043	2	428,521	4,664	.010*	1-2
	Gruplar İçi	26183,944	285	91,873			
	Toplam	27040,986	287				

1: Anlaşarak, 2: Görücü Usulü, 3: Kaçarak / Aile Onaysız, *:anlamlı fark

Tablo 14.6 incelendiğinde katılımcıların Benlik Saygısı [$F_{(2-285)} = 14.398$, $p < .05$], Problem Çözme [$F_{(2-285)} = 5.839$, $p < .05$], Kişisel Kontrol [$F_{(2-285)} = 7.235$, $p < .05$], Yeteneğine Güven [$F_{(2-285)} = 4,664$, $p < .05$] puan ortalamalarının evlenme şekline göre anlamlı farklılık gösterdiği; Yaklaşma puan ortalamalarının ise anlamlı farklılık göstermediği [$F_{(2-285)} = 2,706$, $p > .05$] görülmektedir.

Benlik Saygısı için anlaşarak evlenenlerin puan ortalamaları ($\bar{X} = 15,24$), görücü usulü ($\bar{X} = 11,60$) ve kaçarak/aile onaysız ($\bar{X} = 12,56$) evlenenlerin puan ortalamalarından daha yüksektir. Problem Çözme için anlaşarak evlenenlerin puan ortalamaları ($\bar{X} = 91,83$), görücü usulü ($\bar{X} = 102,50$) ve kaçarak/aile onaysız ($\bar{X} = 99,16$) evlenenlerin puan ortalamalarından daha düşüktür. Benzer şekilde Kişisel Kontrol için anlaşarak evlenenlerin puan ortalamaları ($\bar{X} = 15,87$), görücü usulü ($\bar{X} = 18,69$) ve kaçarak/aile onaysız ($\bar{X} = 17,92$) evlenenlerin puan ortalamalarından

daha düşüktür. Yeteneğine Güven için görücü usulü evlenenlerin puan ortalamaları ($\bar{X} = 34,45$), anlaşarak evlenenlerin puan ortalamalarından ($\bar{X} = 30,66$) daha yüksektir.

14.5. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi

“Okuryazar değil” (n= 10), “Okuryazar” (n= 17) ve “Yüksek Lisans” (n= 15) kategorilerinde az sayıda katılımcı yer almaktadır. Bu nedenle Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol, Problem Çözme Yeteneğine Güven için eğitim düzeyine göre karşılaştırılması amacıyla Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu Tablo 14.7’de verilmiştir.

Tablo 14.7. Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven düzeylerinin eğitim düzeyine göre incelenmesi.

Ölçek/boyut	Grup	n	Sıra	sd	Ki-kare	p	Anlamlı Fark
Benlik Saygısı	Okuryazar değil	10	66,5	6	48,884	,000*	1-3, 1-4, 1-5, 1-6, 1-7,
	Okuryazar	17	113,21				2-5, 2-6,2-7, 3-5, 3-6,
	İlköğretim	66	145,2				3-7, 4-6, 5-6
	Orta Öğretim	58	164,84				
	Lise	106	189,33				
	Lisans	89	227,4				
	Yüksek Lisans	15	219,93				
Problem Çözme	Okur yazar değil	10	299,35	6	53,603	,000*	1-2, 1-3, 1-4,
	Okur yazar	17	218,97				1-5, 1-6, 1-7,
	İlköğretim	66	230,95				2-5, 2-6, 3-5, 3-6, 3-
	Orta Öğretim	58	201,31				
	Lise	106	163,17				
	Lisans	89	134,67				4-5, 4-6,5-6
	Yüksek Lisans	15	161,67				
Yaklaşma	Okur yazar değil	10	274,2	6	42,164	,000*	1-5, 1-6, 1-7,
	Okur yazar	17	232,82				2-5, 2-6,2-7, 3-5, 3-6,
	İlköğretim	66	222,05				3-7, 4-5, 4-6
	Orta Öğretim	58	201,44				
	Lise	106	165,07				
	Lisans	89	138,6				
	Yüksek Lisans	15	164,67				
Kişisel Kontrol	Okur yazar değil	10	241,7	6	22,945	,001*	1-5, 1-6, 1-7,
	Okur yazar	17	190,62				3-5, 3-6, 3-7, 4-7
	İlköğretim	66	220,46				
	Orta Öğretim	58	191,16				
	Lise	106	171,6				
	Lisans	89	156,03				
	Yüksek Lisans	15	131,27				
Problem Çözme Yeteneğine Güven	Okur yazar değil	10	289,85	6	38,962	,000*	1-2, 1-3, 1-4, 1-5, 1-6,
	Okur yazar	17	198,26				2-6, 3-5, 3-6, 4-6, 5-6
	İlköğretim	66	221,46				
	Orta Öğretim	58	198,78				
	Lise	106	168,28				
	Lisans	89	139,03				
	Yüksek Lisans	15	180,93				

1: Okur yazar değil, 2: Okur yazar, 3: İlköğretim, 4: Orta Öğretim, 5: Lise, 6: Lisans, 7: Yüksek Lisans, *:anlamlı fark

Tablo 14.7 incelendiğinde katılımcıların Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol, Problem Çözme Yeteneğine Güven düzeylerinin eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir.

Katılımcıların Benlik Saygısı düzeyleri eğitim düzeyi arttıkça artış göstermektedir. Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol ve Yeteneğine Güven düzeyleri ise eğitim düzeyi arttıkça azalmaktadır.

14.6. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Çalışma Durumuna Göre İncelenmesi

Katılımcıların Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol, Problem Çözme Yeteneğine Güven ortalama puanları çalışma durumuna göre normal dağılım göstermektedir. Buna nedenle karşılaştırma için ilişkisiz örneklem t testi yapılmıştır. İlişkisiz örneklem t testi sonucu Tablo 14.8’de verilmiştir.

Tablo 14.8. Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven ortalama puanlarının çalışma durumuna göre incelenmesi.

Ölçek/boyut	Grup	n	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Benlik Saygısı	Ev	189	12,65	5,47	-4,695	359	,000
	Çalışıyor	172	15,30	5,21			
Problem Çözme	Ev	189	99,08	23,79	3,389	359	,001
	Çalışıyor	172	90,82	22,38			
Yaklaşma Kaçınma	Ev	189	48,06	13,15	2,652	359	,008
	Çalışıyor	172	44,57	11,70			
Kişisel Kontrol	Ev	189	18,08	5,49	3,546	359	,000
	Çalışıyor	172	16,01	5,64			
Problem Çözme	Ev	189	32,94	10,03	2,653	359	,008
	Çalışıyor	172	30,24	9,18			

Katılımcıların Benlik Saygısı ($t_{(359)} = -4,695$, $p < ,05$), Problem Çözme ($t_{(359)} = 3,389$, $p < ,05$), Yaklaşma Kaçınma ($t_{(359)} = 2,652$, $p < ,05$), Kişisel Kontrol ($t_{(359)} = 3,546$, $p < ,05$) ve Yeteneğine Güven ($t_{(359)} = 2,653$, $p < ,05$) puan ortalamalarının çalışma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Benlik Saygısı için çalışanların puan ortalaması ($\bar{X} = 15,30$), çalışmayanların ortalamasından ($\bar{X} = 12,65$) daha yüksektir.

Problem Çözme için çalışmayanların puan ortalaması ($\bar{X}=99,08$), çalışanların ortalamasından ($\bar{X}=90,82$) daha yüksektir. Yaklaşma Kaçınma için çalışmayanların puan ortalaması ($\bar{X}=48,06$), çalışanların ortalamasından ($\bar{X}=44,57$) daha yüksektir. Kişisel Kontrol için çalışmayanların puan ortalaması ($\bar{X}=18,08$), çalışanların ortalamasından ($\bar{X}=16,01$) daha yüksektir. Yeteneğine Güven için çalışmayanların puan ortalaması ($\bar{X}=32,94$), çalışanların ortalamasından ($\bar{X}=30,24$) daha yüksektir.

14.7. Katılımcıların Program Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Aylık Gelire Göre İncelenmesi

Katılımcıların Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol, Problem Çözme Yeteneğine Güven ortalama puanları aylık gelire göre normal dağılım göstermektedir. Buna nedenle karşılaştırma için Oneway ANOVA testi yapılmıştır. Analiz sonucu betimsel istatistikler Tablo 14.9’da, ANOVA sonucu Tablo 14.10’da verilmiştir.

Tablo 14.9. Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven ortalama puanlarının aylık gelire göre betimsel istatistikleri.

Ölçek/boyut	Grup	n	$\bar{X}$	S
Benlik Saygısı	Gelirim yok	91	12,18	5,39
	Nakdi Yardım	37	11,03	5,32
	Aileden geliri var	30	15,63	5,43
	Eşten geliri var	39	13,59	5,16
	Maaş	164	15,29	5,20
Problem Çözme	Gelirim yok	91	96,30	22,44
	Nakdi Yardım	37	105,11	24,47
	Aileden geliri var	30	97,17	26,81
	Eşten geliri var	39	101,21	20,27
	Maaş	164	90,45	22,95
Yaklaşma Kaçınma	Gelirim yok	91	46,93	12,86
	Nakdi Yardım	37	49,84	13,42
	Aileden geliri var	30	48,67	14,24
	Eşten geliri var	39	48,33	10,73
	Maaş	164	44,45	12,14
Kişisel Kontrol	Gelirim yok	91	17,70	5,75
	Nakdi Yardım	37	19,00	5,38
	Aileden geliri var	30	18,37	5,52
	Eşten geliri var	39	17,74	4,93
	Maaş	164	15,94	5,66
Problem Çözme Yeteneğine	Gelirim yok	91	31,66	9,63
	Nakdi Yardım	37	36,27	11,15
	Aileden geliri var	30	30,13	11,15
	Eşten geliri var	39	35,13	9,84
	Maaş	164	30,06	8,62

Tablo incelendiğinde aylık gelire göre Benlik Saygısı puan ortalamalarının 11,03 ile 15,63, Problem Çözme puan ortalamalarının 90,45 ile 105,11, Yaklaşma Kaçınma puan ortalamalarının 44,45 ile 49,84, Kişisel Kontrol puan ortalamalarının 15,94 ile 19, Problem Çözme Yeteneğine Güven puan ortalamalarının 30,06 ile 36,27 arasında değiştiği görülmektedir. Ancak sadece betimsel istatistiklere bakılarak fark olup olmadığı hakkında bilgi verilemez. ANOVA tablosunu incelemek gerekmektedir.

Tablo 14.10. Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven ortalama puanlarının aylık gelire göre ANOVA sonuçları.

Ölçek/boyut	Varyansın	Kareler Toplamı	sd	Kareler ısı	F	p	Anlamlı Fark
Benlik Saygısı	Gruplar Arası	985,071	4	246,268	8,847	.000*	1-3, 1-5, 2-3, 3, 2-4, 2-5
	Gruplar İçi	9910,093	356	27,837			
	Toplam	10895,163	360				
Problem Çözme	Gruplar Arası	8970,921	4	2242,730	4,220	.002*	2-5, 4-5
	Gruplar İçi	189209,588	356	531,488			
	Toplam	198180,510	360				
Yaklaşma	Gruplar Arası	1389,884	4	347,471	2,223	.066	-
	Gruplar İçi	55656,471	356	156,338			
	Toplam	57046,355	360				
Kişisel Kontrol	Gruplar Arası	452,016	4	113,004	3,642	.006*	1-5, 2-5, 3-5
	Gruplar İçi	11046,782	356	31,030			
	Toplam	11498,798	360				
Problem Çözme Yeteneğine Güven	Gruplar Arası	1744,765	4	436,191	4,821	.001*	1-2, 2-3, 2-5, 3-4, 4-5
	Gruplar İçi	32208,953	356	90,475			
	Toplam	33953,717	360				

1: Gelirim yok, 2: Nakdi Yardım, 3: Aileden geliri var, 4: Eşten geliri var, 5: Maaş, *:anlamlı fark

Tablo 14.10 incelendiğinde katılımcıların Benlik Saygısı [$F_{(4-356)} = 8,847$, $p < .05$], Problem Çözme [$F_{(4-356)} = 4,220$, $p < .05$], Kişisel Kontrol [$F_{(4-356)} = 3,642$, $p < .05$], Yeteneğine Güven [$F_{(4-356)} = 4,821$, $p < .05$] puan ortalamalarının aylık gelire göre anlamlı farklılık gösterdiği; Yaklaşma puan ortalamalarının ise anlamlı farklılık göstermediği [$F_{(4-356)} = 2,223$, $p > .05$] görülmektedir. Benlik Saygısı için geliri olmayanların ($\bar{X} = 12,18$) ve nakdi yardım alanların ($\bar{X} = 11,03$) puan ortalamaları genel olarak diğerlerinden daha düşüktür. Problem Çözme için maaş alanların puan ortalamaları ($\bar{X} = 90,45$), nakdi yardım alanların ($\bar{X} = 105,11$) ve eşten geliri olanların ($\bar{X} = 101,21$) puan ortalamalarından daha düşüktür. Kişisel Kontrol için maaş alanların puan ortalamaları ($\bar{X} = 15,94$); geliri olmayanların ($\bar{X} = 17,70$), nakdi yardım alanların ($\bar{X} = 19,00$) ve aileden geliri olanların ($\bar{X} = 18,37$) puan

ortalamalarından daha düşüktür. Yeteneğine Güven için nakdi yardım alanların ($\bar{X} = 36,27$) ve eşten geliri olanların ($\bar{X} = 35,13$) puan ortalaması diğerlerinden yüksektir.

14.8. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Şiddet Uygulayana Göre İncelenmesi

“Nişanlı” (n=10), “Baba” (n=27), “Anne” (n=16), “Kardeş (n=10) ve “Aile Bireylerinden Biri” (n=22) kategorilerinde az sayıda katılımcı yer almaktadır. Bu nedenle Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol, Problem Çözme Yeteneğine Güven için şiddet uygulayana göre karşılaştırılması amacıyla Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu Tablo 14.11’de verilmiştir.

Tablo 14.11.Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven düzeylerinin şiddet uygulayana göre incelenmesi.

Ölçek/boyut	Grup	n	Sıra ası	sd	Ki-kare	p	Anlamlı
Benlik Saygısı	Eş	209	168,38	7	16,679	,020*	1-8, 2-6, 4-6-8,
	Nişanlı	10	233,2				
	Sevgili	35	201,07				
	Baba	27	170,74				
	Anne	16	173,38				
	Kardeş	10	149,8				
	Aile Bireylerinden	22	204,43				
	Kendi	32	231,27				
Problem Çözme	Eş	209	189,23	7	10,519	,161	-
	Nişanlı	10	163,85				
	Sevgili	35	167,83				
	Baba	27	148,65				
	Anne	16	176				
	Kardeş	10	244,5				
	Aile Bireylerinden	22	184,27				
	Kendi	32	154,7				
Yaklaşma	Eş	209	185,5	7	8,688	,276	-
	Nişanlı	10	179,75				
	Sevgili	35	181,41				
	Baba	27	151,63				
	Anne	16	158,22				
	Kardeş	10	254,3				
	Aile Bireylerinden	22	171,41				
	Kendi	32	171,41				
Kişisel Kontrol	Eş	209	184,6	7	3,745	,809	-
	Nişanlı	10	174,15				
	Sevgili	35	169,27				
	Baba	27	173,65				
	Anne	16	208,66				
	Kardeş	10	208,2				
	Aile Bireylerinden	22	165,05				
	Kendi	32	167,33				
Problem Çözme	Eş	209	193,2	7	15,933	,026*	1-3, 1-4, 1-2-6, 3-6, 4-
	Nişanlı	10	154,2				
	Sevgili	35	155,81				
	Baba	27	144,41				

			6-8
Anne	16	174,28	
Kardeş	10	236,2	
Aile Bireylerinden	22	194,45	
Kendi	32	144,98	

1: Eş, 2: Nişanlı, 3: Sevgili, 4: Baba, 5: Anne, 6: Kardeş, 7: Aile Bireylerinden Biri, 8: Kendi Akrabalarından Biri, *:anlamli fark

Tablo 14.11 incelendiğinde katılımcıların Benlik Saygısı ve Yeteneğine Güven düzeylerinin şiddet uygulayana göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p < ,05$); Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma ve Kişisel Kontrol düzeylerinin ise anlamlı farklılık göstermediği ($p > ,05$) görülmektedir. Benlik Saygısı için kendi akrabalarından şiddet görenlerin sıra ortalamaları diğerlerinden genel olarak daha yüksektir. Nişanlısından şiddet görenlerin sıra ortalamaları (233,2) ise kardeşlerinden şiddet görenlerin sıra ortalamalarından (149,8) daha yüksektir. Kendine Güven için eşinden şiddet görenlerin sıra ortalamaları; sevgilisinden, babasından ve kendi akrabalarından şiddet görenlerin sıra ortalamalarından daha yüksektir. Kardeşlerinden şiddet görenlerin sıra ortalamaları; nişanlılarından, sevgililerinden, babalarından ve kendi akrabalarından şiddet görenlerin sıra ortalamalarından daha yüksektir.

14.9. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Şiddetin Sıklık Durumuna Göre İncelenmesi

Katılımcıların Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol, Problem Çözme Yeteneğine Güven ortalama puanları şiddetin sıklık durumuna göre normal dağılım göstermektedir. Buna nedenle karşılaştırma için Oneway ANOVA testi yapılmıştır. Analiz sonucu betimsel istatistikler Tablo 14.12’de, ANOVA sonucu Tablo 14.13’te verilmiştir.

Tablo 14.12. Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven ortalama puanlarının şiddetin sıklık durumuna göre betimsel istatistikleri.

Ölçek/boyut	Grup	n	$\bar{X}$	S
Benlik Saygısı	İlk defa	39	16,05	5,10
	Günde 1-3	77	12,92	4,98
	Haftada 1-3	98	13,33	5,55
	Ayda 1-3	107	14,24	5,84
	Yılda 1-3	40	14,28	5,36
Problem Çözme	İlk defa	39	96,10	21,54
	Günde 1-3	77	92,57	22,49
	Haftada 1-3	98	94,49	24,74
	Ayda 1-3	107	96,56	23,42
	Yılda 1-3	40	96,98	24,62
Yaklaşma Kaçınma	İlk defa	39	48,59	11,08
	Günde 1-3	77	45,43	12,23
	Haftada 1-3	98	44,21	13,11
	Ayda 1-3	107	47,58	12,79
	Yılda 1-3	40	48,30	12,38
Kişisel Kontrol	İlk defa	39	16,90	5,45
	Günde 1-3	77	16,78	5,83
	Haftada 1-3	98	17,49	5,90
	Ayda 1-3	107	17,36	5,35
	Yılda 1-3	40	16,23	5,79
Problem Çözme Yeteneğine Güven	İlk defa	39	30,62	9,51
	Günde 1-3	77	30,36	9,36
	Haftada 1-3	98	32,79	10,02
	Ayda 1-3	107	31,63	9,23
	Yılda 1-3	40	32,45	11,07

Tablo incelendiğinde şiddetin sıklık durumuna göre Benlik Saygısı puan ortalamalarının 12,92 ile 16,05, Problem Çözme puan ortalamalarının 92,57 ile 96,98, Yaklaşma Kaçınma puan ortalamalarının 44,21 ile 48,59, Kişisel Kontrol puan ortalamalarının 16,23 ile 17,49, Problem Çözme Yeteneğine Güven puan ortalamalarının 30,36 ile 32,79 arasında değiştiği görülmektedir. Ancak sadece betimsel istatistiklere bakılarak fark olup olmadığı hakkında bilgi verilemez. ANOVA tablosunu incelemek gerekmektedir.

Tablo 14.13. Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven ortalama puanlarının şiddetin sıklık durumuna göre ANOVA sonuçları.

Ölçek/boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ısı	F	p	Anlamlı Fark
Benlik Saygısı	Gruplar Arası	304,525	4	76,131	2,559	,038*	1-2,1-3
	Gruplar İçi	10590,638	356	29,749			
	Toplam	10895,163	360				
Problem Çözme	Gruplar Arası	936,243	4	234,061	,422	,792	-
	Gruplar İçi	197244,267	356	554,057			
	Toplam	198180,510	360				
Yaklaşma	Gruplar Arası	1021,087	4	255,272	1,622	,168	-
	Gruplar İçi	56025,268	356	157,374			
	Toplam	57046,355	360				
Kişisel Kontrol	Gruplar Arası	61,992	4	15,498	,482	,749	-
	Gruplar İçi	11436,806	356	32,126			
	Toplam	11498,798	360				
Problem Çözme Yeteneğine Güven	Gruplar Arası	321,222	4	80,305	,850	,494	-
	Gruplar İçi	33632,496	356	94,473			
	Toplam	33953,717	360				

1: İlk defa, 2: Günde 1-3, 3: Haftada 1-3, 4: Ayda 1-3, 5: Yılda 1-3

Tablo 14.13 incelendiğinde katılımcıların Benlik Saygısı puan ortalamalarının şiddetin sıklık durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği [$F_{(4-356)} = 2,559$, $p < ,05$]; Problem Çözme [$F_{(4-356)} = ,422$, $p > ,05$], Yaklaşma Kaçınma [$F_{(4-356)} = 1,622$, $p > ,05$], Kişisel Kontrol [$F_{(4-356)} = ,482$, $p > ,05$] ve Yeteneğine Güven [$F_{(4-356)} = ,850$, $p > ,05$] puan ortalamalarının ise anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir.

Benlik Saygısı için ilk defa şiddete uğrayanların puan ortalamaları ($\bar{X} = 16,05$), günde 1-3 ($\bar{X} = 12,92$) ve haftada 1-3 ($\bar{X} = 13,33$) defa şiddete maruz kalanların puan ortalamalarından daha yüksektir.

14.10. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeylerinin Şiddetin Süresine Göre İncelenmesi

Katılımcıların Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol, Problem Çözme Yeteneğine Güven ortalama puanları şiddetin süresine göre normal dağılım göstermektedir. Buna nedenle karşılaştırma için Oneway ANOVA testi yapılmıştır. Analiz sonucu betimsel istatistikler Tablo 14.14’te, ANOVA sonucu Tablo 14.15’te verilmiştir.

Tablo 14.14.Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven ortalama puanlarının şiddetin süresine göre betimsel istatistikleri.

Ölçek/boyut	Grup	n	$\bar{X}$	S
Benlik Saygısı	İlk defa	35	16,43	5,05
	Son 6 aydır	33	14,15	5,24
	Son 1 yıldır	60	14,17	5,33
	Son 3 yıldır	61	12,93	5,90
	Son 5 yıldır	32	13,16	5,85
	5 yıldan fazla	140	13,71	5,37
Problem Çözme	İlk defa	35	94,46	22,51
	Son 6 aydır	33	93,06	18,97
	Son 1 yıldır	60	97,68	25,33
	Son 3 yıldır	61	98,46	22,68
	Son 5 yıldır	32	95,53	25,06
	5 yıldan fazla	140	93,19	23,92
Yaklaşma Kaçınma	İlk defa	35	48,29	11,65
	Son 6 aydır	33	44,88	10,18
	Son 1 yıldır	60	48,28	13,77
	Son 3 yıldır	61	47,02	13,63
	Son 5 yıldır	32	46,56	12,20
	5 yıldan fazla	140	45,16	12,44
Kişisel Kontrol	İlk defa	35	15,97	5,72
	Son 6 aydır	33	16,61	5,37
	Son 1 yıldır	60	17,53	5,53
	Son 3 yıldır	61	18,00	5,10
	Son 5 yıldır	32	16,97	6,03
	5 yıldan fazla	140	16,94	5,91
Problem Çözme Yeteneğine	İlk defa	35	30,20	9,38
	Son 6 aydır	33	31,58	10,52
	Son 1 yıldır	60	31,87	9,11
	Son 3 yıldır	61	33,44	8,56
	Son 5 yıldır	32	32,00	10,20
	5 yıldan fazla	140	31,09	10,24

Tablo incelendiğinde şiddetin süresine göre Benlik Saygısı puan ortalamalarının 12,93 ile 16,43, Problem Çözme puan ortalamalarının 93,19 ile 98,46, Yaklaşma Kaçınma puan ortalamalarının 44,88 ile 48,29, Kişisel Kontrol puan ortalamalarının 15,97 ile 18,00, Problem Çözme Yeteneğine Güven puan ortalamalarının 30,20 ile 33,44 arasında değiştiği görülmektedir. Ancak sadece

betimsel istatistiklere bakılarak fark olup olmadığı hakkında bilgi verilemez. ANOVA tablosunu incelemek gerekmektedir.

Tablo 14.15.Katılımcıların benlik saygısı, problem çözme, yaklaşma kaçınma, kişisel kontrol, problem çözme yeteneğine güven ortalama puanlarının şiddetin süresine göre ANOVA sonuçları.

Ölçek/boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ısı	F	p	Anlamlı Fark
Benlik Saygısı	Gruplar Arası	309,488	5	61,898	2,076	,068	-
	Gruplar İçi	10585,675	355	29,819			
	Toplam	10895,163	360				
Problem Çözme	Gruplar Arası	1758,674	5	351,735	,636	,673	-
	Gruplar İçi	196421,836	355	553,301			
	Toplam	198180,510	360				
Yaklaşma	Gruplar Arası	651,433	5	130,287	,820	,536	-
	Gruplar İçi	56394,921	355	158,859			
	Toplam	57046,355	360				
Kişisel Kontrol	Gruplar Arası	117,624	5	23,525	,734	,599	-
	Gruplar İçi	11381,174	355	32,060			
	Toplam	11498,798	360				
Problem Çözme Yeteneğine Güven	Gruplar Arası	321,103	5	64,221	,678	,640	-
	Gruplar İçi	33632,615	355	94,740			
	Toplam	33953,717	360				

1: İlk defa, 2: Son 6 aydır, 3: Son 1 yıldır, 4: Son 3 yıldır, 5: Son 5 yıldır, 6: 5 yıldan fazla

Tablo 14.15 incelendiğinde katılımcıların Benlik Saygısı [$F_{(5-355)} = 2,076$, $p > ,05$], Problem Çözme [$F_{(5-355)} = ,636$, $p > ,05$], Yaklaşma Kaçınma [$F_{(5-355)} = ,820$, $p > ,05$], Kişisel Kontrol [$F_{(5-355)} = ,734$, $p > ,05$] ve Yeteneğine Güven [$F_{(5-355)} = ,678$, $p > ,05$] puan ortalamalarının şiddetin süresine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Buna göre daha kısa süredir ya da daha uzun süredir şiddete maruz kalan katılımcılar benzer Benlik Saygısı, Problem Çözme, Yaklaşma Kaçınma, Kişisel Kontrol ve Yeteneğine Güven düzeyine sahiptir.

14.11. Katılımcıların Benlik Saygısı ve Problem Çözme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırma sorusuna yanıt vermek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

Tablo 14.16. Katılımcıların benlik saygısı ve problem çözme düzeyleri arasındaki ilişki (n = 361).

Ölçek/boyut	Benlik Saygısı	Problem Çözme	Yaklaşma Kaçınma	Kişisel kontrol	Problem çözme yeteneğine güven
Benlik Saygısı		-,504**	-,307**	-,543**	-,505**
Problem Çözme			,898**	,732**	,826**
Yaklaşma				,549**	,554**
Kişisel kontrol					,475**
Problem çözme yeteneğine güven					

*: .05 düzeyinde anlamlı, **: .01 düzeyinde anlamlı

Tablo 14.16 incelendiğinde Benlik Saygısı ile Problem Çözme ($r = -.504$, $p < .05$), Yaklaşma Kaçınma ($r = -.307$, $p < .05$), Kişisel Kontrol ($r = -.543$, $p < .05$) ve Yeteneğine Güven ($r = -.505$, $p < .05$) puanlarının negatif, anlamlı ve orta düzeyde ilişki gösterdikleri görülmektedir. Benlik Saygısı puanları artarken, bahsi geçen puanlar genel olarak azalma eğilimi göstermektedir.

Problem Çözme ile Yaklaşma Kaçınma ($r = .898$, $p < .05$), Kişisel Kontrol ($r = .732$, $p < .05$) ve Yeteneğine Güven ($r = .826$, $p < .05$) puanları pozitif, anlamlı ve yüksek düzeyde ilişki göstermektedir. Problem Çözme puanları arttıkça bahsi geçen puanlar da artış eğilimi göstermektedir. Yaklaşma Kaçınma puanları ile Kişisel Kontrol ve Yeteneğine Güven puanları arasında pozitif, orta düzeyde ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Yaklaşma Kaçınma puanları artarken bahsi geçen puanlar da artış eğilimi göstermektedir. Kişisel Kontrol ile Yeteneğine Güven puanları arasında pozitif, anlamlı ve orta düzeyde ilişki bulunmuştur ($r = .475$, $p < .05$). Kişisel Kontrol puanları artarken, Yeteneğine Güven puanları da genel olarak artış göstermektedir.

15. TARTIŞMA

Yapılan çalışmada aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda benlik saygısı ve problem çözme becerileri incelendiğinde; yaş, medeni durum ve şiddete maruz kalma süresinin benlik saygısı üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı, evlenme şekli, eğitim, çalışma durumu, aylık gelir, şiddet uygulayanın yakınlığı ve şiddetin sıklığının göre benlik saygısı bakımından gruplar arasında fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Problem çözme becerileri açısından değerlendirildiğinde ise yaş, şiddet sıklığı ve şiddetin süresi kriterlerinin problem çözme becerisinde anlamlı bir fark oluşturmadığı, medeni durum evlenme şekli, eğitim, çalışma faktörü, aylık gelir durumu ve şiddet uygulayanın yakınlığına göre gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yarattığı görülmüştür.

Aile içi şiddete maruz kalan kadınların benlik saygısı ve problem çözme becerileri arasında negatif, anlamlı ve orta düzeyde ilişki olduğu görülmektedir. Benlik saygısı arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı, problem çözme becerisinin alt boyutları arasında da pozitif, anlamlı ve yüksek düzeyde ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde analizler sonucunda elde edilen bulgular literatür bilgisiyle karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

15.1. Yaş Değişkenine Göre Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerileri

Yaşın benlik saygısı ve problem çözme becerileri üzerindeki etkilerine bakıldığında evli kadınların aile içi şiddet, benlik saygısı ve kişilik özellikleri temelli yapılan bir çalışmada katılım gösterenlerin çoğunluğunun 26-35 yaş aralığında bulunduğu ancak bununla birlikte yoğun şiddet durumunun ise 25 yaş altı katılımcılarda olduğu aktarılmış, farklı yaş aralıklarının özsaygıları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirtilmiştir (Döğücü ve Başer 2021). Bu çalışma sonucuna benzer şekilde sunulan çalışmada yaş gruplarına göre benlik saygısının benzer olduğu bulunmuştur. Bu benzerliğin şiddet gören her yaş grubundaki kadınların benlik saygısının örselenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bireylerin problem çözme düzeyinin yaşlarıyla doğru orantılı olarak arttığını belirten farklı çalışmalarda ise problem çözme becerisinin yaş kriterinden etkilendiği bulunmuştur (Ulupınar 1997, Erdem 2011). Bu çalışma sonuçlarından farklı olarak sunulan

çalışmada yaş gruplarına göre problem çözme becerilerinin farklılık göstermemesi örnekleme dahil olan tüm kadınların şiddet mağduru olması ile açıklanabilir.

15.2. Medeni Durum ve Evlenme Şekli Değişkenlerine Göre Benlik saygısı ve Problem Çözme Becerileri

Medeni duruma göre katılımcılarımızın yarıdan fazlası %55,1 oran ile evlidir. Bu oranı %22,7 ile boşanmış, %20,2 ile bekar ve en az %1,9 ile eşi vefat etmiş olanlar takip etmektedir. Dolayısıyla çalışmamıza katılanlar arasından en çok evli bireylerin şiddete maruz kaldıkları görülmüştür. Çalışmamıza katılım gösterenler, evlenme şekline göre en çok %39,6 ile anlaşılarak, daha sonra %23,3 ile görücü usulü ve %16,9 kaçarak, aile onaysız evlenenlerden oluşmaktadır.

Çalışmamızda evlenme şeklinin benlik saygısına etki ettiği ve en yüksek benlik saygısı puanının öncelikle anlaşılarak, sonrasında ise görücü usulü ve kaçarak/aile onaysız yapılan evliliklerde olmak üzere sıralandığı tespit edilmiştir. Problem çözme becerisi ve alt boyutlarına bakıldığında ise anlaşılarak evlenenlerin, diğer gruplara göre problem çözmede daha etkin olduğu görülmüştür. Hem benlik saygısı hem de problem çözme becerisi puanlarının anlaşılarak evlenen kadınlarda yüksek olması, hayatına dair kritik kararları verme becerisine sahip kadınların daha özgüvenli olmasından kaynaklanabilir. Farklı olarak yeteneğine güven alt boyutunda, görücü usulü evlenenlerin, anlaşılarak evlenenlerden daha etkin olduğu tespit edilmiştir. Yeteneğine güven alt boyutu problem çözme becerisine olan inancı ifade etmektedir. Bu kapsamda görücü usulü evliliklerin daha kültürel odaklı olduğu değerlendirildiğinde, ailelerin desteği ve aile bütünlüğünün sarsılmazlığı gibi kriterlerin problem çözme alt boyutlarında fark yaratmış olabileceği değerlendirilmiştir.

Çalışmamızda medeni duruma göre, benlik saygısının fark oluşturmadığı saptanmıştır. Medeni duruma göre benlik saygısı incelendiğinde üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, medeni durum ve benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmüştür (Altıok 2010). Çalışmamızdaki kadınların şiddet mağduru oldukları düşünüldüğünde tamamının benlik saygısının belli oranlarda bu durumdan etkilenmiş olabileceği düşünülmektedir. Ulaştığımız sonuçtan farklı olarak sanal kimlik, internet ve özsaygı üzerine bireylerle yapılan bir

başka çalışmada ise benlik saygısının medeni durumdan etkilendiği sonucuna ulaşılmış, bu çalışma evli bireylerin benlik saygısının, partneri olmayanlara göre yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Aynı çalışmada boşanmış, eşi vefat etmiş kimselerin ise bekar kimselere kıyasla daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları anlaşılmıştır (Kabar 2024). Bu çalışmanın örneklemini sunulan çalışmadan farklıdır. İlaveten şiddetin olmadığı, partner desteğinin sağlandığı ilişkilerde evli/partneri olan kadının benlik saygısının yüksek çıkması hayatın olağan akışı ile uyumludur.

Sunulan çalışmada medeni duruma göre problem çözme becerileri incelendiğinde sadece yeteneğine güven alt boyutu için farklılık belirlenmiştir. Medeni durumun problem çözme becerisi ile ilişkisini inceleyen Pehlivan ve Konukman (2004) tarafından yapılan çalışmada evli beden eğitimi öğretmenlerinin bekar olanlara göre yüksek problem çözme becerisine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Eğitim ve Araştırma hastanesinde hemşireler kapsamında yapılan bir araştırmada evli olan hemşirelerin bekar olanlara göre problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Aydınöz ve ark 2020). Araştırmaların, çalışmamızdan farklı bir örneklem grubu ve niteliği içermesinin yanında, sonuçların “eş” faktöründen de etkilenmiş olabileceği değerlendirilmektedir.

Sunulan çalışmada bekarların problem çözmede yeteneğine güven açısından boşanmış ve eşi vefat etmiş kimselere göre daha etkili oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer olarak bekar sağlık çalışanlarının problem çözme becerisinin daha yüksek bulunduğu bir çalışma da mevcuttur (Karakurt ve Ekinci 2015) . Toplumsal olarak genel anlamda bir partner ile yaşamının, evli ya da boşanmış olmanın farklı problemler, yükümlülükler ile kişi üzerinde sosyoekonomik ve psikolojik etkilere sebep olduğu ve katılımcılarımızın şiddete maruz kaldığı düşünüldüğünde problem çözme becerisinin bekar kimselerde yüksek çıkmış olabileceği düşünülmektedir.

15.3. Eğitim Değişkenine Göre Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerileri

Çalışmamızın katılımcıları göz önünde bulundurulduğunda verilerin en çok %29,4 lise; sonra %24,7 lisans, daha sonra %4,2 yüksek lisans ve en az %2,8 okuryazar olmayanlar şeklinde dağıldığı görülmüştür. Çalışmamızda katılımcılardan en çok şiddete maruz kalan grupların lise ve lisans düzeyleri olduğu görülmüştür. Bu

durumun yüksek eğitim düzeyindeki katılımcıların şiddeti tüm boyutlarıyla ele alarak tanımlamaları noktasında farkındalık sahibi olmalarıyla alakalı olduğu düşünülmektedir.

Sunulan tez çalışmasında, eğitim düzeyine göre benlik saygısı ile problem çözme becerilerinin tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği eğitim düzeyi yüksek olanların benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin daha iyi seviyede olduğu saptanmıştır. Şiddet gören kadınlardan konukevi hizmetinden yararlanan ve yararlanmayanlar arasında yapılan çalışmada, konukevi hizmetinden yararlanmayan kadınların eğitim seviyesi yüksek ise ayrılık süreci doğrultusunda öz saygı kaybı yaşadıkları, konukevi hizmeti alanlarda ise sorunlarına yönelik harekete geçmiş olmaktan kaynaklı özsaygıda artış olduğu sonucuna ulaşılmış, araştırma ile sonuçlarımızın farklılıklar sergilediği görülmüştür (Ermiş 2009). Eğitim düzeyi düşük olan kadınlarda kaynaklara ulaşma veya harekete geçme açısından konukevine gelmiş olmanın önemli bir adım olduğu, karar almaları sebebiyle benlik saygılarının yüksek çıkmış olabileceği değerlendirilmiştir. Eroğlu ve ark (2019) tarafından yapılan çalışmada ise benlik saygısının eğitim durumu ile anlamlı bir farklılık göstermediği bilgisine ulaşılmıştır.

Şahin (2015) tarafından yapılan çalışmada yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin problem çözme becerilerinde yüksek düzeyde olduğu bildirilmiştir. Eğitim seviyesi düştüğünde kişilerin problemleri çözmede işlevsel yolları seçmekte zorlandığı, daha az faydalı olan seçenekleri uygulama eğilimi gösterdikleri aktarılmış (Nurmi ve Salmela 1997) olup, sonuçların bulgularımızla benzerlik gösterdiği sonucuna varılmıştır.

15.4. Çalışma ve Aylık Gelir Durumu Değişkenlerine Göre Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerileri

Katılımcılar %52,4 oranında çalışmayan, %47,6 oranında çalışan kadınlardan oluşmaktadır. En yüksek oran %45,4 ile maaş alanlardan oluşmakta; %25,2'sinin gelirinin olmadığı görülmektedir. Gelir durumuna bakıldığında %45,4'ünün maaşının bulunduğu, %10,8'inin eşinden maddi destek aldığı diğer gruplarda ise aileden veya nakdi yardımlardan destek sağlandığı tespit edilmiştir.

Şiddete maruz kalan kadınların çalışan ve çalışmayan kadınlar arasında durumu açısından ciddi bir fark bulunmadığı, yazınsal alanda da kadınların gelire sahip olmasının partner şiddetini arttırabildiğinden bahsedilmektedir (Macmillan ve Gartner 1999). Yılmaz ve Öz (2017)'ün hastaneye başvuran kadınların ekonomik şiddet göstergeleri hususunda yaptıkları çalışmada, kadınların %21,7'sinin gelir kontrollerinin eşlerinde olduğu belirtilmiştir. Çalışmayan katılımcıların ise %7'sinin eş tarafından hane giderleri noktasında desteklenmediği, hane giderleri noktasında desteklenenlerin ise %36,2'sinin tüketimi sürekli kontrol ettiği belirtilmiş dolayısıyla çalışan ve çalışmayan kadınların her iki anlamda da şiddete maruz kalabildikleri görülmüştür. Sunulan tezde de, çalışmayan kadınların oranı yüksek olsa dahi arada ciddi bir fark görülmediği değerlendirilmektedir. Bu durum çalışan kadınların ekonomik şiddete maruz kalma ihtimali ile ilişkilendirilebilir. Çalışan katılımcılarımızın ise benlik saygısının yüksek olduğu ve problem çözme becerileri açısından daha etkin oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Aylık gelir durumuna göre yapılan değerlendirmede ise benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin yaklaşma alt boyutu hariç fark anlamlı bulunmuş, geliri olmayan ve nakdi yardım alan katılımcıların benlik saygısının diğer katılımcılara göre en düşük puanlamada olduğu görülmüştür. Maaş alanların benlik saygısının ve problem çözme becerilerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Erken yaş yetişkinleri ile kişilik ve özsaygı üzerine çalışılmış bir araştırmada yüksek gelirin yüksek öz saygıyı işaret ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Çelikbaş ve ark 2019). İmamoğlu (2008), Döğücü ve Başer (2021), Tahtacı ve Özmete (2024) de düşük gelirin düşük benlik saygısıyla ilişkili olduğunu aktarmıştır. Gelir ile çalışma durumu benlik saygısı üzerinde olduğu kadar problem çözme becerileri açısından da önemli bir değişkendir. Şahin (2015)'in Aydın ilinde hemşirelerin problem çözme becerilerini incelediği çalışmada, gelir seviyesi daha yüksek olan kimselerin problem çözmenin yaklaşma kaçınma alt boyutunda fark gösterdiği ve problemleri çözme noktasında daha motive olduklarını bulunmuştur. Bu sonuçlar çalışmamızla benzerlik içermektedir.

15.5. Şiddet Uygulayan Kişinin Yakınlığı Değişkenine Göre Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerileri

Yaptığımız çalışmada katılımcılarımızın %57,9'unun eşinden, %9,7'sinin sevgilisinden olmak üzere en az %2,8 ile kardeş ve nişanlısından şiddete maruz kaldığı sonucuna ulaşılmış, eş ve yakın partner yoğunluğunun dikkat çektiği görülmüştür.

Çalışmamızda şiddet uygulayanın yakınlığı faktörüne bakıldığında benlik saygısı ve problem çözme becerisi alt boyutu olan yeteneğine güven düzeylerinin şiddet uygulayana göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüş, eş nişanlı, sevgili gibi yakın partner ilişkisinde şiddete maruz kalan katılımcıların benlik saygısının düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Yeteneğine güven alt boyutunda eşten şiddet görmenin problem çözme becerisini en olumsuz etkileyen faktör olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan pek çok çalışmada benlik saygısı ve problem çözmenin ilişkili olduğu belirtilmekle birlikte özellikle partner şiddeti gören kadınlarda görmeyenlere oranla daha az düzeyde öz saygı bulunmuştur (HajYahia 2000, Muslu 2001).Saldırgan davranışlara ve sistematik bir şekilde baskıya maruz kalma halinde kadınların kendisini sorumlu hissettiği, dolayısıyla benlik saygılarının düştüğü sonucuna farklı çalışmalarda da ve çoğunlukla ulaşılmıştır (Raghavan ve ark 2005, Aktaş 2006). Şiddet durumu yaşayan kadınlarda olumsuz ruh hali, umut etme kapasitesinde düşüş, karar verememe ve somatik ağrılar yaşama hali ile bilişsel çarpıtmalar sıklıkla tespit edilmektedir (Subaşı ve Akın 2003, KSGM 2008). Bu durumun düşük özsaygı ve paralel olarak problem çözme becerisinde azalma gibi sonuçlara yol açtığı araştırmamızda olduğu gibi bazı çalışmalarda da açıklanmaktadır (Kim ve Lee 2013, Gürsoy ve Kocadaş 2017).

15.6. Uygulanan Şiddet Türü Değişkeni Dağılımların Karşılaştırılmasıyla Şiddet Sıklığı ile Süresi Değişkenlerinin, Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerileri Üzerindeki Etkisi

Katılımcılarımızın maruz kaldığı şiddet türleri incelendiğinde en çok %27,4 ile psikolojik şiddete maruz kalındığı görülmektedir. Bunu %18,3 ile fiziksel + psikolojik ve %18 ile fiziksel+psikolojik + ekonomik şiddet takip etmektedir. En düşük oranın ise Fiziksel+psikolojik +cinsel şiddet %4,2 olduğu görülmüştür. Bu veriler fiziksel ve cinsiyet temelli şiddetin çoğu zaman farklı türler ile birlikte

uygulandığını ve bu şiddet türlerine psikolojik baskının da etki ettiğini destekler niteliktedir (Pico ve ark 2006).

Katılımcılarımızdan farklı olarak bazı araştırmalarda kadınlara uygulanan fiziksel şiddetin daha yaygın olduğu görülmektedir. Hastanelerin acil birimlerinde tedavi gören şiddete maruz kalmış kadınlar ile yapılan bir çalışmada fiziksel şiddet verileri %95 civarındayken, %2.4 oranında şiddet türlerinin cinsel ve sözel olarak sınıflandırıldığı görülmüştür (Öcal ve ark 2013). Bu durum hastanelere daha çok fiziksel şiddet sebebiyle başvurulmasıyla açıklanabilir. Çanakkale ilinde risk faktörleri seçilerek yapılan bir çalışmada kadınların hayatlarının bir döneminde ekonomik şiddet görme oranını %51,2 psikolojik şiddeti %55,7; cinsiyet temelli şiddeti ise %50,8 olarak saptamıştır (Gökulu ve ark 2014). İzmir ilinde yapılan bir aile içi şiddet çalışmasında kadınların %28'e yakının fiziksel, %38'inin sözel, %40'ının fiziksel ve sözel olmak üzere şiddet yaşantısı olduğu görülmüştür (Günay ve ark 2006). Tokat ili merkezli bir çalışmada da şiddete maruz kalan kadınlarda sözel şiddetin %61 fiziksel şiddetin %25.1 civarında olduğu saptanmıştır (Yıldırım ve ark 2009). Çalışma verilerimizde de psikolojik ile fiziksel+psikolojik şiddet verilerinin yüksek olduğu ve Tokat ilindekine benzer şekilde psikolojik şiddetin dikkat çektiği görülmektedir. Günay ve ark (2006) tarafından yapılan çalışmanın gecekondu bölgesinde olması ve 18 yaş altı grubu da içermesi sebebiyle sonuçların farklılık gösterebileceği değerlendirilmektedir.

Ülkemizde 2000-2015 döneminde tek şiddet türü veya daha fazlasıyla karşı karşıya kalan kadınların yüzdesi %28 ve %89 arasında farklılık göstermiştir (Najafova 2020). Ancak bundan sonraki dönemde özellikle 2016 sonrasında tek veya daha fazla şiddet türü ile karşı karşıya kalma oranının azaldığı belirtilmiştir (Seçgin ve ark 2022). Bu noktada ülkemizdeki kadının güçlenmesi stratejileri ile pilot uygulama olarak 2012 yılında kurulan ŞÖNİM'lerin, şiddetin önlenmesi ve bu duruma karşı farkındalık sağlanması noktasında çalışmalarına başlamış olmasının etki etmiş olabileceği değerlendirilmektedir. Bu önleme çalışmaları sayesinde de şiddetin sadece fiziksel boyutta kalmadığının ve diğer türlerinin de kadınlar tarafından fark edilir olmaya başladığı yorumu yapılabilir. Psikolojik şiddetin tanımlanmasına ilişkin farkındalık katılımcıların daha çok lise ve lisans düzeyinde

olmasıyla açıklanabileceği gibi, fiziksel şiddete ek olarak da sıklıkla işaretlenmesi, her grup tarafından bu tanıma dair farkındalığın olduğunu düşündürmektedir.

Katılımcılarımız, şiddetin sıklığına göre en çok %29,6 oranıyla ayda 1-3 seçeneğini işaretlemiştir. Şiddetin süresine göre en çok %38,8 ile 5 yıldan fazla süredir şiddet görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Şiddetin sıklık durumuna bakıldığında benlik saygısı ile arasında anlamlı bir farklılık olduğu ancak problem çözme becerileri ve alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. İlk kez şiddete maruz kalan katılımcıların benlik saygısının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda daha yoğun şiddete maruz kalma durumunun kişilerin kendilik algısını olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır. Şiddetin süresinin ise, katılımcıların benlik saygısı ya da problem çözme becerileri alt boyutlarında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna varılmıştır. Şiddetin sıklığının benlik saygısıyla ters orantılı olduğu belirtilmektedir (Leyla 1999, Aktaş 1997). Literatürde doğrudan şiddete maruz kalma süresi ve sıklığının benlik saygısı üzerindeki etkisini araştıran bir çalışmaya rastlanmamış olup, çalışmamızın bu anlamda literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmüştür.

15.7. Kadınlarda Aile İçi Şiddete Maruz Kalmanın Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi

Yapılan çalışmada, aile içi şiddete maruz kalan kadınların benlik saygısı ve problem çözme becerileri göz önünde bulundurularak yapılan analizlerde, benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin negatif, anlamlı ve orta düzeyde ilişkili oldukları görülmüştür. Benlik saygısı arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı, problem çözme becerisinin alt boyutları arasında da pozitif, anlamlı ve yüksek düzeyde ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Literatür taramasında şiddete maruz kalan kadınlarla yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı anlaşılmakla birlikte, benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin katılım grubunda sosyo demografik veriler ve şiddet yaşantısına göre doğrudan incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bireyler özellikle yakın partner birlikteliklerinde karşısındaki kimse ile etkileşim halindedir. Dolayısıyla özellikle yakın duygusal ilişkide bulunan kimselerden gelen şiddet davranışının, kadının öz saygısını zedeleyeceği, yetersizlik

ve kıymetsizlik düşüncelerine sebep olarak benlik saygısının düşmesine neden olacağı aktarılmaktadır. Düşük benlik saygısının pek çok psikolojik rahatsızlığa zemin hazırlamakla birlikte sağlıksız kararlar almaya sebep olacağı belirtilmektedir (Baumeister ve ark 2003). Bu durumun sebep olabileceği başta depresyon gibi rahatsızlıkların işlevsel olmayan düşünce kalıplarını tetiklediği (Deveney ve Deldin 2006), dolaylı dahi olsa kişilerin problem çözme beceri düzeyini etkileyebileceği aktarılmıştır (Thase 2006).

Maruz kaldıkları şiddet sebebiyle konukevi hizmetlerinden yararlanan kadınlarla yapılan araştırmada kızgınlık ve umut kriterleri baz alınmış, çalışmanın diğer bileşenleri problem çözme becerisi ve özsaygı olmuş, yüksek özsaygının problem çözme becerisini arttırdığı aktarılmıştır (Bilge ve ark 2001). Şiddete maruz kalan kadınların baş etme becerilerinin özsaygı ve diğer değişkenlerle incelendiği bir başka araştırmada da benzer olarak düşük özsaygının sorunlarla baş etme kapasitesini olumsuz etkilediği belirtilmiştir (Clements ve ark 2004).

Heppner ve ark (1983) tarafından lisans düzeyindeki öğrencilerle yürütülen bir araştırmada problem çözme davranışını etkileyen faktörler değerlendirilmiştir. Sorunları çözme becerisinde kendisini işlevsel gören öğrencilerin zihinsel aktivitelerden hoşlandığı ve özsaygılarının yüksek olduğu saptanmıştır. Şahin ve ark (1993) ile Kaya (1992) da yine benzer şekilde lisans düzeyindeki öğrencilerle yaptıkları çalışmada aynı sonucu destekler nitelikte veriye ulaşmıştır.

Şiddet gören kadınlarda kendilik algısı ve problem çözme üzerine hazırlanan bir yüksek lisans çalışmasında şiddet görmenin problem çözme becerisini olumsuz etkilediği (Gülner 2022), diğer bir çalışmada ise stres düzeyi yükseldikçe problem çözme becerisinin azaldığı ve özsaygının da zedelendiği sonucuna ulaşılmıştır (Atalay 2020).

Yapılan çalışmada, aile içi şiddete maruz kalan kadınların benlik saygısı ve problem çözme becerileri göz önünde bulundurularak yapılan analizlerde, benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin negatif, anlamlı ve orta düzeyde ilişkili oldukları görülmüş, benlik saygısı arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı, problem çözme becerisinin alt boyutları arasında da pozitif, anlamlı ve yüksek düzeyde ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Literatür taramasında şiddete maruz kalan

kadınlarla yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı anlaşılmakla birlikte, benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin katılım grubunda sosyo demografik veriler ve şiddet yaşantısına göre doğrudan incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bireylerin özellikle yakın partner birlikteliklerinde karşısındaki kimse ile etkileşim halindedir. Dolayısıyla özellikle yakın duygusal ilişkide bulunan kimselerden gelen şiddet davranışının, kadının öz saygısını zedeleyeceği, yetersizlik ve kıymetsizlik düşüncelerine sebep olarak benlik saygısının düşmesine neden olacağı aktarılmaktadır. Düşük benlik saygısının pek çok psikolojik rahatsızlığa zemin hazırlamakla birlikte sağlıksız kararlar almaya sebep olacağı belirtilmektedir (Baumeister ve ark 2003). Bu durumun sebep olabileceği başta depresyon gibi rahatsızlıkların işlevsel olmayan düşünce kalıplarını tetiklediği belirtilmiş (Deveney ve Deldin 2006), dolaylı dahi olsa kilerin problem çözme beceri düzeyini etkileyebileceği aktarılmıştır (Thase 2006).

Maruz kaldıkları şiddet sebebiyle konukevi hizmetlerinden yararlanan kadınlarla yapılan araştırmada kızgınlık ve umut kriterleri baz alınmış, çalışmanın diğer bileşenleri problem çözme becerisi ve benlik saygısı olmuş, yüksek benlik saygısının problem çözme becerisini arttırdığı aktarılmıştır (Bilge ve ark 2001). Şiddete maruz kalan kadınların baş etme becerilerinin öz saygı ve diğer değişkenlerle incelendiği bir başka araştırmada da benzer olarak düşük öz saygının sorunlarla baş etme kapasitesini olumsuz etkilediği belirtilmiştir (Clements ve ark 2004).

Heppner ve arkadaşları (1983) tarafından lisans düzeyindeki öğrencilerle yürütülen bir araştırmada problem çözme davranışı üzerindeki kriterler değerlendirilmiştir. Sorunları çözme becerisinde kendisini işlevsel gören öğrencilerin zihinsel aktivitelerden hoşlandığı ve özsayıgılarının yüksek olduğu saptanmıştır. Şahin ve arkadaşları (1993) ile Kaya (1992) da yine benzer şekilde lisans düzeyindeki öğrencilerle yaptıkları çalışmada aynı sonucu destekler nitelikte veriye ulaşmıştır

Şiddet gören kadınlarda kendilik algısı ve problem çözme üzerine hazırlanan bir yüksek lisans çalışmasında şiddet görmenin problem çözme becerisini olumsuz etkilediği (Gülnar 2022), diğer bir çalışmada ise stres düzeyi yükseldikçe problem

özme becerisinin azaldığı ve özsaygının da zedelendiğı sonucuna ulaşılmıştır (Atalay 2020).

16. SONUÇ ve ÖNERİLER

Aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin incelenmesini içeren bu çalışmaya 363 kadın katılım göstermiş olup, kriter olarak bireylerin yaşı, medeni durum, eğitim durumu, çalışma durumu, aylık geliri, bireylere şiddet uygulayan kişinin yakınlığı, uyguladığı şiddetin türü, uyguladığı şiddetin sıklığı ve uygulama süresi başlıkları alınmış ve birçok bulguya ulaşılmıştır.

- Katılımcıların üçte birinden fazlasının (%34,3)'ünün 25-34 yaşı aralığında olduğu görülmüştür. Yaşı göre benlik saygısı ve problem çözme becerileri bakımından grupların benzer olduğu belirlenmiştir.
- Kadınların yarısından fazlası (%55,1) evlidir. Medeni duruma göre benlik saygısı bakımından gruplar benzerken, problem çözme becerisi bekarlarda daha yüksektir.
- Kadınların %39,6'sı anlaşıarak evlenmiştir. Evlenme şekline göre anlaşıarak evlenenlerin benlik saygısı, problem çözme becerileri ve alt boyutlardan kişisel kontrol daha yüksek, görücü usulü evlenenlerde ise yeteneğine güven daha yüksektir.
- Katılımcıların %29,4'ü lise mezunudur. Eğitim düzeyine göre benlik saygısı, problem çözme becerileri ve alt boyutları lise ve üzeri öğrenim görenlerde daha yüksektir.
- Katılımcıların yarısından fazlası (%52,4) alışmamakta veya kendisini ev hanımı olarak tanımlamaktadır. Benlik saygısı ve problem çözme becerileri çalışan kadınlarda daha yüksek iken problem çözme becerileri alt boyutlarından kişisel kontrol ev hanımlarında daha yüksektir.
- Gelir durumuna göre katılımcıların, %45,4'ünün maaşı bulunmaktadır. Benlik saygısı ve problem çözme becerileri nakdi yardım alanlarda en düşük

düzyededir. Maaşı olanların benlik saygısı, problem çözme becerileri ve kişisel kontrolleri daha yüksektir.

- Şiddeti %57,9 oranda eşler uygulamaktadır. Kendi akrabalarından ve nişanlılarından şiddet görenlerin benlik saygısı diğerlerine göre daha yüksektir. Şiddeti uygulayan bireylere göre kadınların problem çözme becerileri ve alt boyutlarında fark yoktur.
- Uygulanan şiddet türlerine bakıldığında kadınlar en yüksek oranda psikolojik (%27,7) şiddet görmektedir.
- Şiddetin sıklığına göre en çok %29,6 oranıyla ayda 1-3 kez şiddet gördükleri belirlenmiştir. Benlik saygısı ilk defa şiddete uğrayanlarda diğerlerine göre daha yüksektir. Problem çözme becerileri ve alt boyutlarında şiddetin sıklığına göre bir fark yoktur.
- Katılımcıların çoğu (%38,8) beş yıldan uzun süredir şiddet görmektedir. Şiddet süresine göre benlik saygısı, problem çözme becerileri ve alt boyutları arasında bir fark yoktur.
- Benlik saygısı, problem çözme becerileri ve alt boyutları arasında negatif, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Problem çözme becerileri ölçeğinden düşük puan almak becerinin daha iyi olduğunu gösterdiğinden problem çözme becerileri arttıkça benlik saygısının arttığı söylenebilir.

16.1. Öneriler

16.1.1. Sosyal Hizmet Uygulamalarına Yönelik Öneriler

- Şiddete maruz kalan kadınların benlik saygısı ve problem çözme becerileri arasında bir ilişki tespit edilmiştir. Bu kapsamda kadınların problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik girişimlerde bulunulması önerilebilir.
- Sonuçlarımız doğrultusunda çalışan, öğrenim düzeyi yüksek kadınların, şiddete maruz kalsa bile benlik düzeyi ve problem çözme becerileri daha yüksek olduğu için, eğitim düzeylerinin artırılması, iş ve istihdam

olanaklarının geliştirilmesi, kadınların bu doğrultuda yönlendirilmesi ve politikaların planlanması önerilebilir.

16.1.2. Sosyal Hizmet Araştırmalarına Yönelik Öneriler

- Bu çalışma Bursa ili Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğünde yapılmış olup, çalışma döneminde gönüllü olan katılımcılarla tamamlanmıştır. Tüm Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlükleri dahil edilerek yapılacak bir çalışma, daha net verilere ulaşılması açısından önem taşımaktadır.

17. KAYNAKLAR

- AB Temel Haklar Ajansı (FRA), 2014. Gender based violence against women survey dataset. Erişim tarihi 25.01.2021. Erişim adresi, <https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-data-explorer-violence-against-women-survey>
- Adak N, 2000. Değişen toplumda değişen aile. Ankara, Siyasal Yayınevi, s. 1-20.
- Akbıyık, C. Problem çözme – öğretim ilke ve yöntemleri. Power Point Sunumu, Erişim adresi, <http://slideplayer.biz.tr/slide/8976903/>
- Aksoy B, 2000. Kavramlara dayalı jeomorfoloji öğretimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aktaş AM, 1997. Aile içi şiddet ve önleme yolları. Ankara, Songür, s. 1-54.
- Aktaş AM, 2006. Aile içi şiddet kadının ve çocuğun korunması. Ankara, Elma Yayınevi, 5-25.
- Aktaş AM, 2006. Aile içi şiddet kadının ve çocuğun korunması. Ankara, Elma Yayınevi, s. 1-30.
- Altınay A, Arat Y, 2007. Kadına yönelik şiddet. [serial online]. Erişim Tarihi 20.04.2024. Erişim adresi, <http://www.kadinmagazin.com/yasam/Turkiyede-Kadina-Yonelik-siddet-Raporu/1035/>
- Altınay AG, Arat Y, 2007. Türkiye’de kadına yönelik şiddet araştırma raporu. Ankara, Tübitak, s. 1-15.
- Altıok HÖ, Ek N, Koruklu N, 2010. Üniversite öğrencilerinin benlik saygı düzeyi ile ilişkili bazı değişkenlerin incelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(1), 99-120.
- Altıparmak B, 2019. Kadına yönelik aile içi şiddetin boyutları: Ankara örneği. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(1), 55-75
- Altıparmak İB, 2018. Sosyal öğrenmenin aile içi şiddete etkisi. Uludağ Üniversitesi FenEdebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(34), 233–262.
- Amar AF, 2006. College women’s experience of stalking: Mental health. Archives of Psychiatric Nursing, 20(3), 108-116.
- Amnesty International, 2021. Turkey: Withdrawal from Istanbul Convention “Sets Clock Back Ten Years” on Women’s Rights. Erişim tarihi 13 Haziran 2023, Erişim adresi, <https://www.amnesty.org.uk/press-releases/turkey-withdrawal-istanbul-convention-sets-clock-back-ten-years-womens-right>
- Anonuevo CM. 1995. Women, education and empowerment: Pathways towards autonomy. Hamburg, Unesco Institute for Education, p. 1-15.
- Arabacı Baysan L, Uygun T, 2022. Şiddet uygulayan ve şiddet uygulanan bireylerin özellikleri. Hemşirelik Bilimi Dergisi, 5(1), 38- 46.
- Arbutnot J, Gordon DA, Jtnkovic GR, 1987. Personality HC quay (Ed) handbook of juvenile delinquency (p. 139-181). New York, A WileyInterscience Public.
- Arendt H, 1970. On violence. New York, Hartcourt, p. 1-.18.
- Arendt H, 1997. Şiddet üzerine. Çev. Bülent Peker. İstanbul, İletişim Yayınları, s. 12-20.
- Arı M, Bayhan R, Artan İ, 1997. Farklı ana-baba tutumlarının 4-11 yaş grubu çocuklarında görülen problem durumlarına etkisinin araştırılması. İstanbul, Ya-Pa Yayınevi, s. 1-.10.
- Arisukwu O, Igbolekwu C, Adebisi T, Akindele F, 2021. Perception of domestic violence among rural women in Kuje. Heliyon, 7(2), 1-8.
- Arkonaç S, 2008. Psikolojide insan modelleri ve yerel insan modelimiz. Ankara, Nobel Yayınları, s. 1-10.
- Armutlu C, 2008. Sembolik tüketim: Benlik imajı uyumu üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arun Ö, Holdsworth JK, 2020. Integrated social and health care services among societies in transition: Insights from Turkey. Journal of Aging Studies, 53,100850.

- Aslan AE, 2002. "Yaratıcı problem çözme" A. Esra Aslan (Ed) Örgütte kişisel gelişim. Ankara, Nobel Yayıncılık, 325-370.
- Aslan H, 2016. Bir derleme: benlik kavramına ilişkin bazı yaklaşımlar ve tanımlamalar. Sosyal Bilimler Dergisi, 48, 79-89.
- Astin MC, Lawrence KJ, Foy DW, 1993. Posttraumatic stress disorder among battered women: Risk and resiliency factors. Violence and Victims, 8, 17-28.
- Atalay M, 2020. Şiddetten dolayı kadın sığınma evi ve acil servise başvuran kadınların durumluluk kaygı düzeyi, benlik saygısı ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Atan M, 2015. Radikal feminizm: Kişisel olan politiktir söyleminde aile. The Journal Of Europe-Middle East Social Science Studies, 1(2), 1-21
- Atay T, 2004. Erkeklik en çok erkeği ezer. Toplum ve Bilim, 1(101). İstanbul, İletişim Yayınları.
- Atman ÜC, 2003. Kadına yönelik şiddet; cinsel taciz/ ırza geçme, STED, 12(9) 333.
- Atuk FG, 2021. Kadın, şiddet, medya ve temsil ilişkisini yeniden düşünmek: Medyada ve medya aracılığı ile kadına karşı kadın şiddeti. Aksaray İletişim Dergisi, 3(2), 258- 285.
- Avcı S, 2020. Kadına yönelik aile içi şiddete genel bakış. İstanbul, Hiper Yayınları, s. 1-10.
- Aydınöz Ö, Özer Küçük E, Gönderen Çakmak HS, 2020. Hemşirelerin problem çözme beceri düzeyleri ve etkileyen faktörler: bir eğitim ve araştırma hastanesi örneği. BÜ Hemşirelik Dergisi, 2(1), 9-16.
- Ayhan F, Özkan,B, 2016. Aile içi şiddetin ergenler üzerindeki etkisi. Journal Of Human Sciences, 13(3), 3753-3767.
- Ayrancı Ü, Günay Y, Ünlüoğlu İ, 2002. Hamilelikte aile içi eş şiddeti. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 3(1), 75- 87.
- Azcona G, Bhatt A, Davies S, Harman S, Smith J, Wenham C, 2020. Spotlight on gender, COVID-19 and the SDGs: Will the pandemic derail hard-won progress on gender equality? UN Women. Erişim Tarihi 20.05.2024. Erişim adresi, <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/07/spotlight-on-gender-covid-19-and-the-sdgs>
- Bachman R, Pillemer K, 1992. Epidemiology and family violence involving adults. Assessment of family violence: A clinical and legal sourcebook, p. 108-120.
- Bakır A, 2019. Romantik ilişkilerde siber flört istismarının beden imgesi ve benlik saygısıyla ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi, On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Balcı Y, Kadı G, Göçeoğlu ÜÜ, İnanç L. 2019. Sık hastane başvurusu ev içi şiddetin habercisi mi? Adli Tıp Bülteni, 24(2), 93-99.
- Bandura A, 1973. Aggression: A social learning analysis. Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, p. 1-15.
- Bandura A, 1977. Social learning theory. Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, p. 1-15.
- Batıgün DurakA. 2000. Problem çözmeye yönelik terapiler: tanımı ve değerlendirme. Türk Psikoloji Bülteni, 6(19), 40-49.
- Baumeister RF, Campbell JD, Krueger JI, Vohs KD, 2003. Does high self-esteem cause better performance, interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles, psychological science, In The Public Interest, 4, 1-44.
- Baumgardner AH, Hepner PP, Arkin RM, 1986. Rol of causal attribution in personal problem solving. Journal of Personality and Social Psychology, 636-643.
- BayhanV, 2018. Toplumsal cinsiyet ve sağlık. In Toplumsal cinsiyet sosyolojisi, İstanbul, Lisans Yayıncılık, s. 1-20.
- Beydoun HA, Beydoun MA, Kaufman JS, Lo B, Zonderman AB. 2012. Intimate partner violence against adult women and its association with major depressive disorder, depressive symptoms and postpartum depression: A systematic review and meta-analysis. Social Science & Medicine, 75(6), 959-975.

- Bilen M, 1983. Ailede kurumlarda ve toplumda sağlıklı insan ilişkileri. 3. Baskı.
- Bilge F, Arslan A, Doğan Ş. 2001. Ankara ili sığınma evine başvuran kadınların problem çözme becerilerini değerlendirmeleri, kızgınlık, umut ve özsayı düzeyleri. Eğitim ve Bilim, 26, 55- 63.
- Bingham A, 1998. Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi, Çev: Ferhan Oğuzkan. İstanbul, MEB Yayınları, s. 5-16.
- Bingham A, 2004. Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi. Çev, Oğuzkan AF, İstanbul, MEB Yayınları, s. 5-9.
- Birleşmiş Milletler, 1995. Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı.
- Birleşmiş Milletler, UNİCEF, 2004. Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi uluslararası sözleşmesi-CEDAW, p. 26.
- Boxer P, Tisak, MS, 2005. Children' s beliefs about the continuity of aggression. Aggressive Behavior, 1-17
- Brown SJ, Khasteganan N, Carter GJ, Brown K, Caswell RJ, Howarth E, Feder G, O'Doherty L, 2020. Survivor, family and professional experiences of psychosocial interventions for sexual abuse and violence: a qualitative evidence synthesis (Protocol). Cochrane Database of Systematic Reviews, 6. Art. No.: CD013648.
- Budak S, 2000. Psikoloji sözlüğü. Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, s. 16-20.
- Bufacchi V, 2005. Two concepts of violence. Political Studies Review, 3, 193-204.
- California Penal Code § (Section) 646.9(A) – Stalking. 2023. Erişim adresi: <https://www.kannlawoffice.com/california-penal-code-section-646-9-a-stalking#:~:text=California%20Penal%20Code%20%5BCPC%5D%20%20C2%A7,for%20his%20or%20her%20safety>
- Can G, 1986. Lise öğrencilerinin benlik tasarım düzeylerini etkileyen bazı etmenler, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Carrado M, George MJ, Loxam E, Jones L, Templar D, 1996. Aggression in British heterosexual relationships: A descriptive analysis. Aggressive Behavior, 22, 401- 415
- CEDAW 19 Sayılı Tavsiye Kararı, 1992, Erişim adresi, http://kadininstatusu.aile.gov.tr/kaynak/ulusarasi-belgelerkuruluslar/uluslararası-belgeler_erisim_tarihi_20.03.2024
- Clements CM, Sabourin CM, Spiby L, 2004. Dysphoria and hopelessness following battering: The role of perceived control, coping, and self-esteem. Journal of family violence, 19(1), 25-36.
- Coker AL, Davis KE, Arias I, Desai S, Sanderson M, Brandt HM, Smith PH, 2002. Physical and mental health effects of intimate partner violence for men and women. American journal of preventive medicine, 23(4).
- Connell RW, 1998. Toplumsal cinsiyet ve iktidar. Çev. Cem Soydemir. İstanbul, Ayrıntı Yayınları, s. 15-20.
- Coopersmith S, Ed. WH Freeman, 1967. The Antecedents of self-esteem. San Francisco, Freeman Press, p. 16-19.
- COVID-19 pandemisi nedeniyle yaşanan toplumsal izolasyonun aile içi ve kadına yönelik şiddet üzerine etkisi. 45 Unika Sag. Bil. Derg., 1(1), 39-48.
- Cüceloğlu D, 1999. İnsan ve davranışı. İstanbul Remzi Kitapevi, s. 16.
- Çaha Ö, 2004. Muhafazakâr düşüncede toplum. Liberal düşünce dergisi, (34), 15-24.
- Çakır Ö, Harcar T, Sürgevil O, Budak G, 2014. Kadına yönelik şiddet ve Türkiye'de kadına yönelik şiddetin durumu. Toplum ve Demokrasi Dergisi, 2(4), 51-70.
- Çakmak Ü, 2019. Benlik saygısının, kişilik özellikleri ve ego kimlik süreci açısından incelenmesi. Yüksek Lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Çankaya B, 2007. Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin algılanan benlik saygısının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Çelik G, 2015. Eşine şiddet uygulayan hükümlü erkeklerin özellikleri ve toplumsal cinsiyet algıları. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelik Z, Ekici G, 2015. Şiddet gören kadınlarda benlik saygısı, başa çıkma becerileri ve aktivite performansı arasındaki ilişki. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 3, 101-107.
- Çelikbaş B, Özdemir H, Tatar A, 2019. Genç yetişkinlerde benlik saygısının yordanmasında beş faktör kişilik modeli'nin rolünün incelenmesi. *Journal of Human and Social Sciences*, 2(2), 281-296.
- Çetin ÖI, Erdoğan S, 2017. Genç erişkin erkeklerde şiddet eğilimi ve psikolojik durum ile ilişkisi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 25(2), 77-84
- Çetiner SG. 2006. Aile içi şiddet yaşayan kadınlarda cinsel sorunlar ve intihar olasılığı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çıtak G, Yücel Y. 2022. Kadına el kalkmaz: Peki ya dijital şiddet?. *MEYAD Academy Journal*, 3(2), 162-169.
- Çiftçi Ö, 2007. Yaşadıkları şiddet nedeniyle sığınma evlerine başvuran kadınların umutsuzluk, depresyon ve üreme sağlığı durumlarının değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çilli B, Aydın Ateş N, Küğcümün G, 2019. Gebelikte fiziksel ve ruhsal şiddet durumunda ebelik yaklaşımı. *Haliç Üniv Sağ Bil Der*, 2(2), 1-14.
- ÇSGB, 2003. Pekin+5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi: Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 2. Baskı.
- D' Zurilla TJ, Maydeu-Olivares A, Kant GL, 1998. Age and gender differences in social problem solving ability, *Journal of Personality and Individual Differences*, 25(2), 241-252.
- D' Zurilla TJ, Nezu AM, 2007. Problem-solvingtherapy.handbook of cognitivebehavioraltherapies, 3, p.197-225
- Danıştay, 28.06.2021. Esas No: 2021/1747 sayılı karar. Erişim Tarihi 14.02.2024. Erişim adresi, <https://www.danistay.gov.tr/assets/pdf/guncelKararlar/2021-06-29-09-20-9539359.pdf>
- Davidson JE, Deuser R, Sternberg RJ 1996. The role of metacognition in problem solving. In *Metacognition Knowing about Knowing* (Eds J Metcalfe, AP Shimamura), Cambridge, MIT Press, p. 207-227.
- Demiray A, 2014. Gazete haberlerinde kadına yönelik şiddetin temsil biçimleri ve ataerki ideoloji (Cumhuriyet, Zaman, Hürriyet, Posta Gazeteleri Örnekleme). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Demirer T, 2007. "Kadın sorunundan kareler", Küreselleşme, kadın ve yeni ataerki. Ed. Sibel Özbudun, Cahide Sarı, Temel Demirer. Ankara, Ütopya Yayınları, s. 1-20.
- Demirgöz Bal M, 2014. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *KASHED*, 1(1), 15-28.
- Demirtas H, Dönmez B, 2008. Ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin problem çözme becerilerine ilişkin algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 177-198.
- Demren Ç, 2014. Ergen erkekler: Aile içinde erkek öznelliğine dair izlenimler. Cinselliği ve Roller ile "Güçlü" Erkeklik 9. Ulusal Konferans Sunum ve Bildirileri, 1-2 Kasım 2014. İstanbul, Türkiye Aile Sağlığı ve Planlama Vakfı, 51-55.
- Deveney CM, Deldin PJ, 2006. A preliminary investigation of cognitive flexibility fore motional information in Major Depressive Disorder and Nonpsychiatric Controls. *Emotion*, 6(3), 429-437.
- Devries KM, Child JC, Bacchus LJ, Mak J, Falder G, Graham K, Watts C, Heise L, 2013. Intimate partner violence victimization and alcohol consumption in women: a systematic review and meta-analysis. *Society for the Study of Addiction*, 109, 379-391.
- Dewey J, 1991. How we think. Buffalo. New York, Prometheus Books, p. 1-25.
- Dişsiz M, Şahin NH, 2008. Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: Kadına yönelik şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1), 50-58.
- Dobash RE, Dobash R. 1979. Violence againts wives. NewYork, Pree Press, p. 15.

- Donovan J, 2015. Feminist teori, Çev: Aksu Bora ve ark., 10. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, s. 14.
- DöğücüM, Başer D, 2021. Evli kadınların benlik saygısı, temel kişilik özellikleri ile maruz kaldıkları aile içi şiddet arasındaki ilişkinin incelenmesi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 21(50), 278-313.
- Dönmez G, Şimşek H, Günay T, 2012. Evli erkeklerde eşlerine yönelik şiddet ve ilişkili etmenler. Turkish Journal of Public Health, 10(3), 151-159.
- Dursun Ç, 2010. Kadına yönelik şiddet karşısında haber etiği. Fe Dergi, 2(1).
- Dülger MV, 2023. Normatif düzenleme açısından ısrarlı takip suçu. İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8(2), 21-57.
- EIGE 2014 Raporu: AB'de kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet konulu idari veri kaynakları: karşılaştırılabilir veri toplama sürecine ilişkin mevcut durum ve potansiyel. Erişim Tarihi 13.06.2022. Erişim adresi, http://eige.europa.eu/sites/default/files/MH0113492ENN_PDF.Web_.pdf
- Elpeze Ergeç N, Zateril, 2020. Toplumsal cinsiyet ve sosyal ağların şiddeti çoğaltan etkisi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 29(1), 102-117.
- Erbaş SŞ, 2019. Benlik saygısı ve ego gücünün problem çözme becerisi ile ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erbek E, Eradamlar N, Beştepe E, Akar H, Alpkan L, 2004. Kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddet: üç grup evli çiftte karşılaştırmalı bir çalışma. Düşünen Adam, 17(4), 196-204.
- Erdem Y, 2011. Yüksekokul ve sağlık meslek lisesi mezunu hemşirelerin problem çözme becerileri, Yeni Tıp Dergisi, 25(1), 26.
- Eren H, 1992, Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, İstanbul, 1(2), 172.
- Ergil D, 2001. Şiddetin kültürel kökenleri. Bilim ve Teknik, 399, Şubat, s.4041.
- Erikson E, 1959. Identity and the life cycle. New York, International Universities Press, p. 15.
- Ermış E, 2009. Kadın sığınma evinde kalan ve kalmayan kadınlarda benlik saygısı, depresyon düzeyi ve psikosomatik belirtiler: Bursa ili örneği. Doktora tezi. İstanbul, Arel Üniversitesi.
- Eroglu MZ, Sertcelik S, Gunduz A, DemirkolME, 2019. Self-esteem and quality of life in bariatric surgery candidates. Anatolian Journal of Psychiatry, 20(1), 20-28.
- Ersoy Ö, Yıldız H. 2011. Reproductive health problems and depression levels of women living in sanctuary houses as a result of husband violence. Health Care for Women International. 32(9), 795-810
- Erten Y, Ardalı C, 1996. Saldırganlık şiddet ve terörün psikososyal yapıları, Cogito, 7, 143-164.
- European Union Agency for Fundamental Rights, Violence against women: an EU-wide survey Results at a glance, 2014. Erişim adresi, <http://fra.europa.eu/en/press-release/2014/violence-against-women-every-day-and-everywhere>
- Fawole OI, 2008. Economic violence to women and girls. Is it receiving the necessary attention? Trauma, Violence & Abuse, 9(3), 167-177.
- Fidan N, 1985. Okulda öğrenme ve öğretme. Ankara, Pegem Yayınları, s. 26-30.
- Ford L, Graham-Harrison E, Giuffrida A, Smith H, 2020, March 28. Lockdowns around the world bring rise in domestic violence. Guardian. Erişim adresi, <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence>
- Freed D, Palmer J, Minchala DE, Levy K, Ristenpart T, Dell N, 2017. Digital technologies and intimate partner violence: a qualitative analysis with multiple stakeholders. Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction, 1(46), 1-22.
- Fromm E, 1993. İnsandaki yıkıcılığın kökenleri. İstanbul, Payel Yayınları, s. 36-40.
- Gaunt R, 2013. Ambivalent sexism and perceptions of men and women who violate gendered family roles. Community Work Fam, 16, 401-406.
- Gecas V, 1982. The self-concept. Annual Review of Sociology, 8, 1-33.

- Gelbal S, 1991. Problem çözme becerisinin öğretimle geliştirilmesi, Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu, Eğitimde Nitelik Geliştirme, İstanbul, Özel Kültür Yayınları, s. 1-20.
- Gelbal S, 1991. Problem çözme. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(6).
- Genç Y, Altıparmak İB, Ustabası Gündüz D, 2019. Kadına yönelik şiddetin erkekler tarafından değerlendirilmesi: Sakarya örneği, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(2), 391- 408
- Gentile B, 2009. Gender differences in domain-specific self-esteem: A metaanalysis. Review of General Psychology, 13, p. 34-45.
- Goldie T, 2014. The man who invented gender: Engaging the ideas of John Money. Vencouver, UBC Press, p. 1-25.
- Goldstein M, 2007. Seeking protection from domestic violence, OSCE Yayınları, p. 1-20.
- Gökkaya VB, 2011. Türkiye'de kadına yönelik ekonomik şiddet. Cumhuriyet Üniversitesi Journal of Economics & Administrative Sciences (JEAS), 12(2).
- Gökler R, 2006. Eğitimde çocuk istismarı ve ihmaline genel bir bakış. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(3), 47-76.
- Gökulu G, Uluocak Ş, Bilir O, 2014. Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı ve risk faktörleri: Çanakkale, Türkiye’de bir saha araştırması. Electronic Turkish Studies, 9(8).
- Gözüm A, 2019. Kadın konukevinde kalan eşinden şiddet görmüş kadınların boşanma sonrası beklentileri, Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güneri FY, 1996. Aile içinde kadına yönelen şiddet, Evdeki terör.
- Güneysu S, 1982. Ana-babaların çocuklarına karşı tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güleç H, Topaloğlu M, Ünsal D, Altıntaş M, 2012. Bir kısır döngü olarak şiddet. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4(1), 112-137.
- Gülınar M, 2022. Şiddete maruz kalan kadınlarda kendilik algısı ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Günay T, Giray H, Harç B, Köksal B, Sarı S. 2006. İzmir’de bir gecekondu bölgesinde kadına yönelik aile içi şiddet, 31-37.
- Güneri F, 1996. Aile içinde kadına yöneltilen şiddet, evdeki terör: Kadına yönelik şiddet, İstanbul, Mor Çatı Sığınma Vakfı Yayınları, 37-53.
- Güneş A, 2005. Kur’an ışığında şiddet sorununa bir bakış. Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi. 3, 7-28.
- Güneş G, Yıldırım B, 2019. Cinsiyet temelli bir savaş: kadın cinayetlerinin medyada temsili üzerine bir değerlendirme. Journal of Society & Social Work, 30(3).
- Gürşen Otacıoğlu S, 2008. Öğretmen Adaylarının problem çözme becerileri ile öz güven düzeylerinin incelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 8(3), 915-923.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, Ankara 2015, s. 118.
- Haj-Yahia MM, 2000. Implications of wife abuse and battering for self-esteem, depression and anxiety as revealed by the second palestinian national survey on violence against women. Journal of FamilyIssues, 21(4), 435-463.
- Hall S, 2017. Temsil: Kültürel temsiller ve anlamlandırma uygulamaları. Çev. İdil Dünder. İstanbul, Pinhan Yayıncılık, s. 141.
- Hazelwood SD, Koon-Magnin S, 2013. Cyber stalking and cyber harassment legislation in the United States: A qualitative analysis. International Journal of Cyber Criminology, 7(2), 155-168
- Heise L, 1993. Violence against women: the hidden health burden. World Health Statistics Quarterly, 1993, 46.

- Heise L, Ellsberg M, Gottmoeller M, 2002. A global overview of gender-based violence. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 78, 5–14.
- Heise LL, Pitanguy J, Germaine A, 1994. Violence against women. The Hidden Health Burden. Discussion paper No 225, Washington DC, The World Bank, p.46.
- Heppner PP, Reeder BL, Larson LM, 1983. Cognitive variables associated with personal problem-solving appraisal: Implications for 72 counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 30(4), 537-545. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.30.4.537>
- Heppner P, Krauskopf K, 1987. An information processing approach to personal problem solving. *The Counseling Psychologist*, 15, 34-37.
- Heppner PP, 1988. Problem Solving Inventory (PSI): Research manual. Palo Alto, CA. Consulting Psychologists Press, p. 20-30.
- Heppner PP, Baker CE, 1997. Applications of the Problem Solving Inventory, *Measurement & Evaluation in Counseling & Development*, 29(4), 229-241.
- Heppner PP, Petersen CH, 1982. The development and implications of a personal problem-solving inventory. *Journal of counseling psychology*, 29(1), 66.
- Herrick R, Thomas S, Franklin L, Godwin ML, Gnabasi E, Schroedel JR, 2019. Physical violence and psychological abuse against female and male mayors in the United States. *Politics, Groups, and Identities*, 7(3), 21.
- Hıdıroğlu S, 2006. ‘Kadın ve çocuklara karşı fiziksel şiddeti etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi: İstanbul’da sağlık ocağı tabanlı bir çalışma. In *Yeni Symposium*, 44(4), 196-202.
- ILO, 2020. COVID-19: Ekonomiyi ve istihdamı canlandırmak, İş kayıpları arttıkça, dünyadaki tüm işgücünün yaklaşık yarısı geçim imkanlarını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya. ILO, 29 Nisan 2020. Erişim adresi, https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/covid-19/WCMS_743153/lang-tr/index.htm
- ILO, Unwomen, 2019. Çalışma yaşamında kadınlara yönelik şiddet ve tacizle mücadele el kitabı, s. 10-20.
- İşık NS, 2007. Türkiye’de kadın hareketi ve kadına yönelik ekonomik şiddet, *Aile İçi Şiddet, Kadın Çalışmaları Dergisi*, 2(4), 112-117.
- İçli T, Öğün A, Özcan N, 1995. Ailede kadına karşı şiddet ve kadın suçluluğu, kadının statüsü ve sorunları. Ankara, Genel Müdürlüğü Yayınları, 1-10.
- İçli TG, 1994. Aile içi şiddet: Ankara-İstanbul-İzmir Örneği. Hacettepe, s. 1-5.
- İletişim Başkanlığı, 2021, Mart 21. Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesine ilişkin açıklama. Erişim Tarihi 13.06.2023, Erişim adresi, <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/turkiyenin-istanbulsozlesmesinden-cekilmesine-iliskin-aciklamasi>
- İmamoğlu S. 2008. Genç yetkinlikte kişilerarası ilişkilerin cinsiyet rolleri, yalnızlık algısı açısından incelenmesi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İnam A, 2001. Şiddeti anlamak. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 399, 46.
- İnci R, 2020. Çalışan kadınlarda şiddet algısı ve bu algıda ekonomik şiddetin yeri. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(1), 189-206.
- İşmen AE, 2001. Duygusal zekâ ve problem çözme. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, (13), 111-124.
- Jacobson NS, Gottman JM, Gortner E, Berns S, Shortt JW, 1996. Psychological factors in the longitudinal course of battering: when do the couples split up? When does the abuse decrease? *Violence Victims*, 11, 371-392.
- James W, 1950. The principles of psychology. Vol 1. Dover Publications, p. 183-185.
- Jansen H, Üner S, Kardam F, Tezcan S, Ergöçmen BA, Türkyılmaz SA, Yüksel İ, Koç İ, Yiğit E, Çoşkun Y, 2009. Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet. Ankara, TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, s. 66-80.

- Jansen HAFM, Yüksel İ, Çağatay P, 2009. Prevalence of violence against women, Turkish Republic Prime Ministry directorate general on the status of women. Ankara National Research on Domestic Violence Against Women in Turkey, p.45-69.
- John D, 2008. Middle works 1899-1924: Volume 10, USA, Southern Illinois University Press, p. 1-20.
- John EG, Goldberg A, 1994. Kendilik psikolojisinin ortaya çıkışı. Zihin modelleri. Çeviren: İşcan C. s. 63-76.
- Kabar P, 2024. Sanal dünyada maskelerimiz: sanal kimlik, benlik saygısı ve internet bağımlılığının ilişkisi. Bağımlılık Dergisi, 25(3), 244-253. doi:10.51982/bagimli.1365492
- Kadın cinayetlerini durduracağız. Erişim Tarihi 31.03.2024. Erişim adresi, <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/kategori/veriler>
- Kadına yönelik her türlü şiddetle mücadelenin yoğunlaştırılması, Erişim tarihi 05.09.2015. Erişim adresi, <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/kaynak/ulusarasi-belgelerkuruluslar/uluslararası-belgeler>
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008. Aile İçi şiddetle mücadele el kitabı. Ankara, TC Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, s. 11-13.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2023. Kadına yönelik şiddetle mücadele IV. ulusal eylem planı (2021-2025), s. 13.
- Kağıtçıbaşı Ç, 2010. Benlik, aile ve insan gelişimi kültürel psikoloji. İstanbul, Koç Üniversitesi Yayınları, s. 112.
- Kahraman MS, Çokamay G, 2016. Aile içi şiddet ve çocuklar üzerindeki etkileri: temel kavramlar, güvenlik planı hazırlama ve alternatif tedavi model örnekleri. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 8(4), 321-336.
- Kalaycı N, 2006. Öğretim yöntemi olarak kullanılan problem çözme adımları, ilgili etkinlikleri ve değerlendirilmesi. Eğitim ve Bilim, 39(31), 56-59.
- Kalmuss D, 1984. The intergenerational transmission of marital journal of marriage and the family, 46, 11-19.
- Kanbur N, 2021. Istanbul Convention: Commitment to preventing gender-based violence. Journal of Adolescent Health, 69(2), 354-355.
- Kandemir NK, Alıcı B, 2022. Ekonomik şiddetin toplumsal yansımalarına türk sinemasından bakış. Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, 17(57), 365-385.
- Kaner S, 1995. Görme ve ortopedik engelli ve engelli olmayan ergenlerin benlik saygılarının karşılaştırılması olarak incelenmesi. Özel Eğitim Dergisi, 2(1), 11-18.
- Kaner S, Büyüköztürk Ş, İşeri E, 2013. Connors öğretmen dereceleme ölçeği-yenilenmiş kısa: Türkiye uyarlama çalışması. Eğitim ve Bilim, 38(167), 34.
- Karabulut EO, Kuru E, 2009. Ahi Evran üniversitesi beden eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin problem çözme becerileri ile kişilik özelliklerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(3), 119-127.
- Karakurt N, Ekinci M, 2015. Hemşirelerin algıladıkları sosyal destek ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4(4), 574-593.
- Karakuş Umar E, 2020. Video temelli mülakatlarda kadına yönelik şiddet. Feminist Eleştiri- Fe Dergisi, 12(2), 174-186.
- Karaoğlu Ç, 2020. Şiddet gören kadınların depresyon, psikolojik dayanıklılık ve benlik saygıları üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Karasar N, 2005. Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s. 10-20.
- Karataş Z, 2014. Problem çözme becerileri ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracı rolü: bir yapısal eşitlik modeli çalışması. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(30), 118-140.
- Kaya M, Kaya B. 2000. Kadına yönelik şiddet: Pandora'nın kırık kutusu. Sağlık Toplum Siyaset 3,50-53

- Kaya S, 1992. Ondokuz Mayıs Üniversite öğrencilerinin problem çözme becerileri ile benlik saygıları arasındaki ilişkiler. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, s. 123-124.
- Kayaalp İ, Gündüz B, 2018. Ergenlerin anne baba tutumları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracı rolü. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (48), 514-536.
- Kazancı D, 2010. Evliliklerinde maruz kaldıkları şiddet nedeniyle kadın sığınma evinde barınan kadınların kaygı ve depresyon düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Keskin A, 2023. Türkiye’de kadına yönelik cinsel şiddeti etkileyen sosyoekonomik ve demografik faktörler. İstanbul İktisat Dergisi, 73(1), 587-614. <https://doi.org/10.26650/ISTJECON2022-1267250>
- Kim J, Lee J, 2013. Prospektive study on the reciprocal relationship between intimate partner violence and depression among women in Korea. Social Science Medicine, 99, 42-48.
- Koca M, 2021. Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rol tutumlarının yaşam doyumu ve saldırganlıkla ilişkisi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (42), 123-140.
- Kohut H, 1971. The analysis of the self. New York, International Universities Press, p.85.
- Köprülü MH, Avcı S, 2022. Ekonomik şiddet ve kadın yaşamındaki rolü. Göbeklitepe Sağlık Bilimleri Dergisi, 5(7), 56-65.
- Koşgeroğlu N, Ünsal A, Türe A, Çulha İ, Öz Z. 2016. Eskişehir’de yaşayan bir grup kadının aile içi şiddete maruziyet durumları ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişki. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(1), 41.
- Kragh JR, Huber CH, 2002. Family resilience and domestic violence: Panacea or pragmatic therapeutic perspective?. Journal of Individual Psychology, 58(3), 20.
- Krantz G, Moreno CG, 2005. Violence against women. J. Epidemiol Community Health, 59, 818-821.
- Krman MA, 2011. Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü, 2. baskı, İstanbul, Rabet Yayınları, 21.
- KSHM, 2021-2025. Ulusal eylem planları. Erişim Tarihi 31.03.2024. Erişim adresi, <https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planlari-2021-2025/> (erişim tarihi 20.03.2024)
- Kurt E, Yorguner Küpeli N, Sönmez E, Bulut NS, Akvardar Y, 2018. Psikiyatri polikliniğine başvuran kadınlarda aile içi şiddet yaşantısı. Noropsikiyatri Arsivi, 55(1), 22–28. <https://doi.org/10.29399/Npa.14812>
- Leyla N, 1999. Bir cadı masalı, kızgınlık, güç ve cinsel roller üzerine.
- Locke J, 1847. An essay concerning human understanding. Kay & Troutman.
- Loue S, 2002. Societal, medical, legal and individual responses. Newyork, Kluwer Academic Publishers, p. 34.
- Macmillan R, Gartner R, 1999. When she brings home the bacon: labor force participation and the risk of spousal violence against women. Journal of Marriage and the Family, 61(4), 947–958.
- Masaroğulları G, Koçakgöl M, 2011. Psikoloji sözlüğü. Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık, s. 87.
- Mavili A. Aile içi şiddet: Kadının ve çocuğun korunması. İstanbul, Elma Yayınları, s. 63.
- Maxfield MG, Widom CS, 1996. The cycle of violence: revisited 6 years later, Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine, 150, 390-395.
- Mian M, 2005. World report on violence and health: What it means for, p. 1-5.
- Mojab S, Abdo N, 2006. Namus adına şiddet kuramsal ve siyasal yaklaşımlar. İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, p. 26.
- Money J, Hampson JG, 1955. Erkeklerde idiyopatik cinsel erken gelişme: Yönetim; bir vakanın raporu. Psikosomatik Tıp, 17(1), 1–15.

- Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı, 1998. Geleceğim elimde. İstanbul, Mor Çatı Yayınları, s. 26.
- Morgan CT, 2000. Psikolojiye giriş. Çev: H. Arıcı, O. Aydın, R. Bayraktar, O. İmamoğlu, S. Karaka, I. Savaşır, S. Topçu, P. Uçman, S. Hovardaoğlu, D. Şahin, B. Tegin, R. Eski, A. Gülerce, G. Acar, R. Cotur, Dinç, G. Uraz, 14. Baskı, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Murray BS, 1988. The unhappy marriage of theory and practice: An analysis of a battered women's shelters. *Nwsa Journal*, 1(1), 75-92.
- Muslu L, 2001. Kırsal bölgelerde eşleri tarafından fiziksel şiddet gören ve görmeyen kadınların benlik saygı düzeylerinin belirlenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Najafova L, 2020. Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet ilgili araştırmaların sistematik derlemesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Neiss MB, Sedikides C, Stevenson J, 2002. Self-esteem: A behavioural genetic perspective. *European Journal of Personality*, 16(5), 351-367.
- Nezu MA, 1985. Differences in psychological distress between effective and ineffective problem solvers. *Journal of Counseling Psychology* 32(1), pp 135-138.
- Nurmi JE, Salmela-Aro K, 1997. Social strategies and loneliness: A prospective study. *Personality and Individual Differences*, 23(2), 205-215.
- Onat Bayram G, 2008. Şiddet gören kadınlarda benlik saygısının değerlendirilmesi. *MN Dahili Tıp Bilimleri*, 3, 19-23.
- Onur B, 2000. Gelişim psikolojisi, yetişkinlik, yaşlılık, ölüm. Ankara, İmge Yayınları, s. 1-15.
- Owen F, Owen D, 2008. Kadına yönelik aile içi şiddet. Ankara, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, s. 1-20.
- Öcal O, Özdemir S, Demir H, Eroğlu S, Onur Ö, Öztürk T, 2013. Acil servise başvuran kadına şiddet olgularının değerlendirilmesi, s. 133-137.
- Öğülmüş S, 2001. Kişilerarası problem çözme becerileri ve eğitimi. Ankara, Nobel Yayınları, s. 1-15.
- Özbudun S, 2016. Kadınlar, AKP ve ötesi. Ankara, Ütopya Yayınları, s. 15.
- Özcan S, 2023. Öğretmenlerin iletişim becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 12(1), 146-158.
- Özgentürk İ, Karğın V, Baltacı H, 2012. Aile içi şiddet ve şiddetin nesilden nesile iletilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 4(14), 55-77.
- Özkan İ, 1994. Benlik saygısını etkileyen etkenler, düşünen adam. *Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 3(3), 4-9.
- Pico-Alponso MA, Garcia-Linares MI, Celda-Navarro N, Blasco-Ros C, Echeburua E, Martinez M, 2006. The impact of physical, psychological, and sexual intimate partner violence on women's mental health: Depressive symptoms, Posttraumatic Stress Disorder, state anxiety, and suicide. *Journal of Women's Health*, 15(5), 599-611.
- Polis Akademisi, 2019. Dünyada ve Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2016-2017-2018 Verileri ve Analizler Raporu. Erişim Tarihi 17.06.2020. Erişim adresi, https://pa.edu.tr/Upload/editor/files/Kadin_Cinayetleri_Rapor.pdf
- Raghavan C, Swan SC, Snow DL, Mazure CM, 2005. The mediational role of relationship efficacy and resource utilization in the link between physical and psychological abuse and relationship termination. *Violence Against Women*, 11(1), 65-884
- Ramundo A, 2020. Coronavirus. *Violenza donne, Veltri (D.i.Re): "Chiamateci, noi ci siamo"*. Erişim adresi 03.07.2020. Erişim adresi, <https://www.dire.it/12-03-2020/432907-coronavirus-violenza-donne-veltri-d-i-rechiamateci-noi-ci-siamo/>
- Rennison N, 2001. The pocket essential freud & psychoanalysis. *Pocket Essentials Great Britain*. Rosenbaum A, O' Leary KD, 1981. Marital violence: Characteristics of abusive couples. *Journal of consulting and clinical psychology* 49, 63-71.

- Resmi Gazete, 23.03.2012. 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”. s. 7
- Riger S, Krieglstein M. 2000. The impact of welfare reform on men's violence against Women Am J Community Psychol, 28(5), 631-47.
- Robins RW, Hendin HW, Trzesniewski KH, 2001. Measuring global self-esteem: Construct validation of a single item measure and the Rosenberg Self-Esteem Scale. Personality & Social Psychology Bulletin, 27, 151-161.
- Rosenberg M, 1965. Society and adolescent self-image. New Jersey, Princeton University Press, p. 1-20.
- Sahin N, Sahin NH, Heppner PP, 1993. Psychometric properties of the problem solving inventory in a group of Turkish university students. Cognitive Therapy and Research, 17(4), 379-396. <https://doi.org/10.1007/BF0117766>
- Saracaloğlu AS, Serin O, Bozkurt N, 2001. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğrencilerinin problem çözme becerileri ile başarıları arasındaki ilişki. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 14, 121-134.
- Saygılı G, Kesecioğlu Tİ, Kırıktaş H. 2015. Eğitim düzeyinin benlik saygısı üzerindeki etkisinin incelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 4(2), 210-217.
- Schuller RA, Rzepa S, 2002. Expert testimony pertaining to battered woman syndrome: Its impact on jurors' decisions. Law and Human Behavior, 26, 655-673.
- Schwab JJ, 2000. Family Functioning: the general living systems research model. New York, Kluwer Academic/Plenum Publishers, p. 1-20.
- Seçgin L, Arslan T, Selçuk KT, 2022. Türkiye’de son beş yılda kadına yönelik şiddet: COVID-19 pandemisinin etkisi. Humanistic Perspective, 4(1), 28-43.
- Seçgin L, Arslan T, Tarı Selçuk K, 2022. Türkiye’de son beş yılda kadına yönelik şiddet: Covid-19 pandemisinin etkisi. Atıf Cite Humanistic Perspective, 4(1), 28-43.
- Sevil Ü, Kavlak O, Yanikkerem E, 2007. Şiddetin kadın sağlığına etkileri ve sağlık çalışanlarının rolü. Kadın Çalışmaları Dergisi, Aile İçi Şiddet Özel Sayısı, 32-47.
- Sidar A, 2017. Şiddete uğrayan kadınların depresyon ve yalnızlık düzeylerinin evlilik uyumlarına etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sili Kalem A, 2019. Kadına yönelen çevrimiçi tehdit: Siber şiddet. Cyberpolitik Journal, 4(8), 259-272.
- Sonmaz S, 2002. Problem çözme becerisi ile yaratıcılık ve zeka arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Soylu Y, Kağnıcı DY, 2015. Evlilik uyumunun empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması. Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 5(43), 44-54.
- Spitzberg BH, Cadiz M, 2002. The media construction of stalking stereotypes. Journal of Criminal Justice and Popular Culture, 9(3), 128-149.
- Stager SF, Chassin L, Young RD, 1983. Determinants of labeled adolescents Social Psychology Quarterly, 46 (1), 3,10
- Stover CS, 2005. Domestic violence research: What have we learned and where do we go from here?”, Journal of Interpersonal Violence, 20, 448-454.
- Subaşı N, Akın A, 2003. Kadına yönelik şiddet; nedenleri ve sonuçları. Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, s. 1-5.
- Sungur N, 1992. Yaratıcı düşünce. İstanbul, Özgür Yayın Dağıtım, s. 1-20.
- Şahin Akboğa Ö, Arslan S, 2021. Acil kliniklerde çalışan hemşirelerin problem çözme becerilerinin incelenmesi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 10(4), 819-827. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.847226>

- Şahin N, Şahin NH, Heppner PP, 1993. The psychometric properties of the Problem Solving Inventory. *Cognitive Therapy and Research*, 17(4), 379-396.
- Şahin P, 2015. Hemşirelerin problem çözme becerilerinin çeşitli demografik özellikleri ile ilişkisi (Adnan Menderes Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şen S, Bolsoy N, 2017. Violence against women: prevalence and risk factors in Turkish sample. *BMC Womens Health*, 17(1), 100.
- Şener EB, 2011. Kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede 4320 sayılı ailenin korunmasına dair kanun ve değerlendirilmesi. Ankara, KSGM Yayınları, s.16-52.
- Şiddet Aİ, 2015. Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması.
- T.C. Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı, 2008. Töre ve namus cinayetleri
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009. Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması 2008, Erişim Adresi, <http://www.ksgm.gov.tr/tdvaw/anasayfa.htm>
- Tahtacı A, Özmete E, 2024. Kadınlarda kaygı düzeyi ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi ve kadınların sosyal hizmet ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (22), 21-41. <https://doi.org/10.46218/tshd.1306340>
- Tan M, 1994. Çocukluk: Dün ve bugün, toplumsal tarihte çocuk, Yay. Haz. B. Onur, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s. 1-20.
- Tandon N, Pritchard S, 2015. Cyber violence against women and girls. Erişim tarihi 29.03.2024, Erişim adresi, <https://en.unesco.org/sites/default/files/genderreport2015final.pdf>
- Tang CS, 1999. Wife abuse in Hong Kong Chinese families: A community survey. *Journal of Family Violence*, 14, 173-191.
- Tascı N, 2003. Ebelerin aile içinde kadına uygulanan şiddette mesleki rollerine ilişkin tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Taştan C, Küçükler Yıldız A, 2019. Dünyada ve Türkiye’de kadın cinayetleri 2016-2017-2018 -Verileri ve Analizler. Polis Akademisi Yayınları, s. 1-15.
- Taylan S, 1990. Heppner’in problem çözme envanteri’nin uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Thase ME, 2006. Bilişsel davranışsal terapi. İstanbul, Prestij Yayınları, s. 10-20.
- Tortamış B, 2009. Sığınma evinde kalan kadınlarda şiddet öyküsü açısından travma sonrası stres bozukluğu, benlik saygısı ve beden algısının değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Adli Tıp Enstitüsü.
- TUBİTAK, 2024. Kadına yönelik şiddet araştırması. Erişim Tarihi 31.03.2024. Erişim adresi, <https://tubitak.gov.tr/tr/duyuru/turkiye-kadina-yonelik-siddet-arastirmasi-2024-cagrisi-basvuruya-acildi>
- Tufan B, Turan N, 1987. Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği üzerinde geçerlik, güvenirlik çalışması. 23. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongre Kitabı, İstanbul, s. 1-5.
- Tutar H, 2014. Sosyal psikoloji. Ankara, Seçkin, s. 2-6.
- Türk E, 2007. Spor takımlarına katılan ve katılmayan görme engelli öğrencilerin benlik saygılarının değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Türkmen A. 2010. Yeni bir hukuki olgu olarak ısrarlı takip ve taciz (stalking) ve bunun türk medeni hukuku bakımından değerlendirilmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(2009), 1387-1434.
- Uluocak Ş, Gökulu G, Bilir O, Karacık NE, Özbay D, 2014. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet, Edirne, Paradigma Akademi, s. 1-25.
- Ulupınar S. 2005. Hemşirelikte sorun çözme kuramları. VII. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildiri Kitabı, Erzurum.

- United Nations Development Programme, 2020. Covid-19 Global Gender Response Tracker, Erişim tarihi 24.03.2024. Erişim adresi, <https://data.undp.org/gendertracker/>
- Usher K, Bhullar N, Durkin J, Gyamfi N, Jackson D, 2020. Family violence and COVID-19: Increased vulnerability and reduced options for support. *International Journal of Mental Health Nursing*, 12735. <https://doi.org/10.1111/inm.12735>
- Ülker G, 2011. Evlilik çatışmasının sıklık ve yaygınlığının bazı değişkenlere göre yordanması. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ünsal A, 1996. Genişletilmiş bir şiddet tipolojisi. *Cogito*, 6-7, 29-36.
- Ünsal Y, Ergin İ, 2011. Fen eğitiminde problem çözme sürecinde kullanılan problem çözme stratejileri ve örnek bir uygulama. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 10(1), 72-91.
- Ünsar S, Akgün Kostak M, Kurt S, Erol Ö, 2011. Hemşirelerin kendini gerçekleştirme düzeyleri ve etkileyen etmenler, DEÜ Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, İzmir, 1(4), 2.
- Vahip I, 2002. Evdeki şiddet ve gelişimsel boyutu: farklı bir açıdan bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13, 312-319.
- Vahip I, Doğanavşargil Ö, 2006. Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17, 107-114.
- Vasiu I, Vasiu L. 2016. Light my fire: A roentgenogram of cyberstalking cases. *American Journal of Trial Advocacy*, 40(1), 41-68.
- Walby S, 2012. Violence and society: introduction to an emerging field of sociology. *Current Sociology*, 25, 95-111.
- Walker LEA, 1979. The battered women. New York, Harper and Row, p. 1-6.
- Webermann AR, Murphy CM, 2019. Çocukluk travması ve dissosiyatif yakın partner şiddeti. *Kadına yönelik şiddet*, 25(2), 148-166.
- Wells C, 1997. Stalking: The criminal law response. *Crim LR*, 463.
- Wolford-Clevenger C, Grigorian H, Brem M, Florimbio A, Elmquist J, Stuart GL, 2017. Associations of emotional abuse types with suicide ideation among dating couples. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 26(9), 12.
- World Health Organization (WHO), 2024. Violence against women: Erişim tarihi 15 Mayıs 2024. Erişim adresi, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>
- World Health Organization (WHO), 2002. World report on violence and health. Geneva, Word Health Organization, p. 1-40.
- World Health Organization (WHO), 2002. World Report on Violence and Health, Geneva, Word Health Organization, p. 1-40.
- World Health Organization (WHO), 2020. COVID-19 and violence against women: What the health sector/system can do, 7 April 2020. World Health Organization. Erişim tarihi 17.05.2024. Erişim adresi, <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331699>
- World Health Organization (WHO), 2021. Violence against women prevalence estimates-2018: global, regional and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women. Erişim tarihi: 31.03.2021. Erişim adresi, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256>
- Wylie R, 1968. The present status of self theory. In Borgatta, E. R., and Lambert, W. W. (eds.), *Handbook of Personality Theory and Research*. Chicago, McNally, p. 274.
- Yalçın Ö, Erdoğan A, 2013. Şiddet ve agresyonun nörobiyolojik, psikososyal ve çevresel nedenleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 388-419.
- Yalçınkaya H, Şanlı N, 2003. İlköğretim okulu 11-16 yaş öğrencilerin ailede karar vermeye katılım konusundaki görüşleri, *Milli Eğitim Dergisi*, 157, 31.
- Yavuzer H, 1998. Okul çağı çocuğu, İstanbul, Remzi Kitabevi, s. 1-25.

- Yener Ş, 2023. Şiddet, şiddet türleri ve okulda öğretmene yönelik şiddet. İÇTİMAİYAT Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 278-294.
- Yıldız G, Erbil N, 2022. COVID-19 pandemisi ve kadına yönelik aile içi şiddet. Androloji Bülteni (Andrology Bulletin), 24(3), 25.
- Yılmaz E, Ören B, 2021. Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin medyada yansımaları. Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi, 3(1), 46-53.
- Yılmaz S, 2018. Toplumsal cinsiyet rollerinin günlük hayattaki yansımaları: Çorum/Alaca Örneği. İmgelem, 2(2), 59-79.
- Yörük S, 2010. Kadına yönelik şiddet: Antalya örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Yörükoğlu A, 1986. Gençlik çağı. Ankara, Özgür Yayınları, s.18.
- Yörükoğlu A, 2000. Gençlik çağı. Ankara, Özgür Yayınları, s. 34.
- Yüksel-Kaptanoğlu İ, Çavlin A, 2015. Kadına yönelik şiddet yaygınlığı. Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması içinde. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, Elma Teknik Basım Matbaacılık, s. 81-122

18. EKLER

EK-A Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU
Değerli Katılımcımız, Bu anket bir tez çalışmasında kullanılmak üzere yapılmaktadır. Çalışma, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır. Araştırmanın amacı Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi 'dir. Anket ve ölçeklerden elde edilen veriler kişi veya kişilere verilmeyecektir. Araştırmaya katılımda gönüllülük esastır. Çalışmayı sonlandırmak istemeniz halinde ayrılabilirsiniz. Formları doldururken kimliğinize ilişkin bilgiler istenmemektedir. Soruları cevaplarken kendinize en uygun olan seçeneği işaretlemeniz ve soruları cevapsız bırakmamanız yapılan araştırmanın amacına ulaşmasında önem arz etmektedir. Katılımınız ve katkılarınız için teşekkürler. İdil Berfin AKBAŞ Selçuk Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi
Aşağıdaki soruları size en uygun seçenekleri işaretleyerek ya da açıklamalar yazarak yanıtlayınız. 1. Yaşınız () 18 – 24 () 25 – 34 () 35 – 44 () 45 – 60 () 61 ve üstü 2. Medeni durumunuz ()Bekar ()Evli ()Boşanmış ()Eşi vefat etmiş Evli iseniz evlenme şekliniz: () Anlaşarak () Görücü usulü () Kaçarak /Aile onaysız 3. Eğitim durumunuz ()Okur yazar değil ()Okur yazar ()İlköğretim ()Orta Öğretim ()Lise ()Lisans () Y. Lisans 4. Çalışma durumunuz ()Ev Hanımı/Çalışmıyor ()Çalışıyor. 5. Aylık gelir durumunuz nedir? ()Gelirim yok ()Nakdi Yardım ()Aileden geliri var ()Eşten geliri var () Maaş 6. Şiddet uygulayan kişinin yakınlığı : () Eş ()Nişanlı () Sevgili () Baba () Anne () Kardeş () Eşin aile bireylerinden biri () Kendi akrabalarından biri 7. Uyguladığı Şiddetin Türü (Birden fazla işaretlenebilir) () Fiziksel () Psikolojik ()Ekonomik () Cinsel 8. Şiddetin sıklık durumu : () İlk defa () Günde 1-3 () Haftada 1-3 () Ayda 1-3 () Yılda 1-3 9. Ne kadar süredir şiddet görmektesiniz? () ilk defa ()son 6 aydır () son 1 yıldır () son 3 yıldır ()son 5 yıldır () 5 yıldan fazla

EK-B Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği

Aşağıda insanların kendileri ile ilgili bazı duygularını açıklayan ifadeler yer almaktadır. Bu cümlelerden size uygun olanlarını "Benim Gibi", uygun olmayanlarını ise "Benim Gibi Değil" sütununa (x) işareti koyarak belirtiniz.

	Benim Gibi	Benim Gibi Değil
1. Çevremde olup bitenlerden genellikle rahatsız olmam	()	()
2. Başkalarının önünde konuşmak bana zor gelir	()	()
3. Eğer elimde olsaydı kendimdeki pekçok şeyi değiştirmek isterdim	()	()
4. Karar vermede fazla zorluk çekmem	()	()
5. İnsanlar benimle olmaktan hoşlanırlar	()	()
6. Evde kolayca moralim bozulur	()	()
7. Yeni şeylere kolay alışmam	()	()
8. Yaşıtlarım arasında sevilen bir kişiyim	()	()
9. Ailem genellikle duygularıma önem verir	()	()
10. Başkalarının söylediğini kolaylıkla kabul ederim	()	()
11. Ailem benden çok şey bekler	()	()
12. Benim yerimde olmak oldukça zordur	()	()
13. Hayatımın karmakarışık olduğuna inanıyorum	()	()
14. Genellikle başkaları düşüncelerimi kabul eder	()	()
15. Kendimi yetersiz buluyorum	()	()
16. Sık sık evden kaçmayı düşünüyorum	()	()
17. Yaptığım işten çoğunlukla memnun olmam	()	()
18. Başkaları kadar güzel/yakışıklı değilim	()	()
19. Söylenecek sözüm varsa onu söylemekten kaçınmam	()	()
20. Ailem benim duygularımı anlar	()	()
21. Çok sevilen bir kimse değilim	()	()
22. Genellikle ailemin beni dışladığını hissediyorum	()	()
23. Yaptığım şeyler genellikle cesaretimi kırar	()	()
24. Sık sık keşke başka biri olsam diye düşünürüm	()	()
25. Güvenilir bir kişi olmadığımı düşünüyorum	()	()

EK-C Problem Çözme Envanteri

PÇE

Bu envanterin amacı, günlük yaşantınızdaki problemlerinize (sorunlarınıza) genel olarak nasıl tepki gösterdiğinizi belirlemeye çalışmaktır. Sözü ettiğimiz bu problemler, matematik ya da fen derslerinizdeki alışmış olduğunuz problemlerden farklıdır. Bunlar, kendini karamsar hissetme, arkadaşlarla geçinememe, bir mesleğe yönelme konusunda yaşanan belirsizlikler ya da boşanıp boşanmama gibi karar verilmesi zor konularda ve hepimizin başına gelebilecek türden sorunlardır. Lütfen aşağıdaki maddeleri elinizden geldiğince samimiyetle ve bu tür sorunlarla karşılaştığınızda tipik olarak nasıl davrandığınızı göz önünde bulundurarak cevaplandırın. Cevaplarınızı, bu tür problemlerin nasıl çözülmesi gerektiğini düşünerek değil, böyle sorunlarla karşılaştığınızda gerçekten ne yaptığınızı düşünerek vermeniz gerekmektedir. Bunu yapabilmek için kolay bir yol olarak her soru için kendinize şu soruyu sorun: “Burada sözü edilen davranışı be ne sıklıkla yaparım?”.

Yanıtlarınızı aşağıdaki ölçeğe göre değerlendirin:

- (1) Hep böyle davranırım
- (2) Çoğunlukla böyle davranırım
- (3) Sıklıkla böyle davranırım
- (4) Arada sırada böyle davranırım
- (5) Ender olarak böyle davranırım
- (6) Hiç böyle davranmam

Ne kadar sıklıkla böyle davranırsınız?

	1	2	3	4	5	6
1. Bir sorunu çözmek için kullandığım çözüm yolları başarısız ise bunların neden başarısız olduğunu araştırmam.*						
2. Zor bir sorunla karşılaştığımda ne olduğunu tam olarak belirleyebilmek için nasıl bilgi toplayacağımı uzun boylu düşünmem.*						
3. Bir sorunu çözmek için gösterdiğim ilk çabalar başarısız olursa o sorun ile başa çıkabileceğimden şüpheye düşerim.*						
4. Bir sorunu çözdükten sonra bu sorunu çözerken neyin işe yaradığını, neyin yaramadığını ayrıntılı olarak düşünmem.*						
5. Sorunlarımı çözmeye konusunda genellikle yaratıcı ve etkili çözümler üretebilirim.						
6. Bir sorunu çözmek için belli bir yolu denedikten sonra durur ve ortaya çıkan sonuç ile olması gerektiğini düşündüğüm sonucu karşılaştırırım.						
7. Bir sorunum olduğunda onu çözebilmek için başvurabileceğim yolların hepsini düşünmeye çalışırım.						
8. Bir sorunla karşılaştığımda neler hissettiğimi anlamak için duygularımı incelerim.						
9. Bir sorun kafamı karıştırdığında duygu ve düşüncelerimi somut ve açık seçik terimlerle ifade etmeye uğraşmam. Ω						
10. Başlangıçta çözümünü fark etmesem de sorunlarımın çoğunu çözmeye yeteneğim vardır.						
11. Karşılaştığım sorunların çoğu, çözebileceğimden daha zor ve karmaşıktır.						
12. Genellikle kendimle ilgili kararları verebilirim ve bu kararlardan hoşnut olurum.						
13. Bir sorunla karşılaştığımda onu çözmek için genellikle aklıma gelen ilk yolu izlerim.*						
14. Bazen durup sorunlarım üzerinde düşünmek yerine, gelişigüzel sürüklenip giderim.*						

15. Bir sorunla ilgili olası bir çözüm yolu üzerinde karar vermeye çalışırken seçeneklerimin başarı olasılığını tek tek değerlendirmem.*						
16. Bir sorunla karşılaştığımda, başka konuya geçmeden önce durur ve o sorun üzerinde düşünürüm.						
17. Genellikle aklıma ilk gelen fikir doğrultusunda hareket ederim.*						
18. Bir karar vermeye çalışırken her seçeneğin sonuçlarını ölçer, tartar, birbirleriyle karşılaştırır, sonra karar veririm.						
19. Bir sorunumu çözmek üzere plan yaparken o planı yürütebileceğime güvenirim.						
20. Belli bir çözüm planını uygulamaya koymadan önce, nasıl bir sonuç vereceğini tahmin etmeye çalışırım.						
21. Bir soruna yönelik olası çözüm yollarını düşünürken çok fazla seçenek üretmem.*						
22. Bir sorunumu çözmeye çalışırken sıklıkla kullandığım bir yöntem, daha önce başıma gelmiş benzer sorunları düşünmektir. Ω						
23. Yeterince zamanım olur ve çaba gösterirsem karşılaştığım sorunların çoğunu çözebileceğime inanıyorum.						
24. Yeni bir durumla karşılaştığımda ortaya çıkabilecek sorunları çözebileceğime inancım vardır.						
25. Bazen bir sorunu çözmek için çabaladığım halde, bir türlü esas konuya giremediğim ve gereksiz ayrıntılarla uğraştığım duygusunu yaşarım.*						
26. Ani kararlar verir ve sonra pişmanlık duyarım.*						
27. Yeni ve zor sorunları çözebilme yeteneğime güveniyorum.						
28. Elimdeki seçenekleri karşılaştırırken ve karar verirken kullandığım sistematik bir yöntem vardır.						
29. Bir sorunla başa çıkma yollarını düşünürken çeşitli fikirleri birleştirmeye çalışmam. Ω						
30. Bir sorunla karşılaştığımda, bu sorunun çıkmasında katkısı olabilecek benim dışındaki etmenleri genellikle dikkate almam.*						
31. Bir konuyla karşılaştığımda, ilk yaptığım şeylerden biri, durumu gözden geçirmek ve konuyla ilgili olabilecek her türlü bilgiyi dikkate almaktır.						
32. Bazen duygusal olarak öylesine etkilenirim ki, sorunumla başa çıkma yollarından pek çoğunu dikkate bile almam.*						
33. Bir karar verdikten sonra, ortaya çıkan sonuç genellikle benim beklediğim sonuca uyar.						
34. Bir sorunla karşılaştığımda, o durumla başa çıkabileceğimden genellikle emin olamam*						
35. Bir sorunun farkına vardığımda, ilk yaptığım şeylerden biri, sorunun tam olarak ne olduğunu anlamaya çalışmaktır.						

EK-D Etik Kurul Onayı

EK-E ASHB Makam Onayı

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : E-84459573-605.01[605.01]-9424875

23.11.2023

Konu : Veri Toplama(İdil Berfin AKBAŞ)

BAKANLIK MAKAMINA

Bursa Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün 09/11/2023 tarihli ve 9314841 sayılı yazısı ile ŞÖNİM müdürlüğünde Sosyal Çalışmacı olarak görev yapmakta olan İdil Berfin AKBAŞ'ın Selçuk Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Anabilim Dalında, Prof. Dr. Sema DERELİ YILMAZ ile birlikte yürütmekte olduğu "Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi" adlı tezli yüksek lisans projesi kapsamında Bursa Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğüne başvuran, şiddete maruz kalmış kadınlardan, ankete cevap vermesini engelleyecek psikiyatrik veya zihinsel yetersizliği olmayan, çalışmaya katılmayı kabul etmiş olan, 18 yaş ve üzeri olanlara anket uygulayabilme talebi Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 16/11/2023 tarihli ve 9396165 sayılı yazısı ile olumlu değerlendirilmiştir.

Söz konusu araştırmanın kadınların özel hayat ve kimliklerinin gizliliğine özen göstererek, yazılı onamları alınarak kadınların ayrıntılı bilgilendirilmesinin sağlanması sonrasında yalnızca istekli olan kadınların katılımlarıyla gerçekleştirilecek olan görüşmelerin ses-görüntü kaydı alınmaksızın, İl Müdürlüğü'nce uygun göreceği bir mekanda ve İl Müdürlüğü'nün koordinesinde yapılması, araştırma bitiminde bir örneğinin Başkanlığınıza gönderilmesi ve herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurumunuz izni alınması ve taahhütname imzalatılması koşulları ile uygulanabilmesi hususunda;

Olurlarınızı arz ederim.

Hüseyin KAYA
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanı

OLUR
Leman YENİGÜN
Bakan Yardımcısı

Ek:

1 - Taahhütname (1 Sayfa)

2 - 09/11/2023 tarihli E-41771344-450.02.01-9314841 sayılı yazı.

3 - 16/11/2023 tarihli E-13494116-605.01-9396165 sayılı yazı.

EK-F Coopersmith Ölçek Kullanım İzni

Re: Ölçek kullanım izni

20 Oca 2023 Cum 17:33 tarihinde yanıtladınız

Ayşe Beril Tufan
Kime: Siz

[Yanıtla](#) [Tümünü yanıtla](#) [İlet](#) [...](#)

20 Oca 2023 Cum 17:33

Sayın İdil Berfin Akbaş,
Adı geçen ölçeği kullanmanızda bir sakınca yoktur.

Sayın Prof. Dr. Ayşe Beril TUFAN

Merhabalar, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet bölümü 2013 mezunuyum. Mezun olduğum üniversiteye bağlı olan Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında, tezli yüksek lisans çalışmalarına yeniden devam ediyorum. Aldığım eğitim ve çalıştığım alan doğrultusunda "Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmamda, Geçerlik ve Güvenirlik çalışması tarafınızca gerçekleştirilmiş olan Coopersmith Benlik Saygısı Envanterini izniniz olursa kullanmak istiyorum. Literatürü taradığımda ölçeğin farklı içerikte olanlarına rastladım. Bu sebeple yetişkinlere uygulayacağım ölçeğin, tarafınızca uygun görülen formatını kullanmak isterim. Desteğiniz için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla..

[Yanıtla](#)

[İlet](#)

EK-G PCE Ölçek İzni

ölçek izni

Gulsen T.

Kime: Siz

Yanıtla

Tümünü yanıtla

İlet

...

13 Mar 2023 Pzt 11:47

PCE Puanlama Formu (Son fo...
135 KB

PCE.pdf
169 KB

Psychometric Properties of t...
2 MB

3 ek (2 MB) Tümünü OneDrive'a kaydet Tümünü indir

Merhaba İdil,

Problem Çözme Becerileri Ölçeği'ni araştırma amaçlı olarak kullanmanızda benim açımdan bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak sizden önemli ricam, Ölçeğin başka kopyalarını değil; size gönderdiğim kopyasını ve ölçek formunun son sayfasındaki kaynakları da kullanmanızdır. Kaynakları ekte dijital ortamda gönderiyorum. Ayrıca, Envanterin orijinalinin P. Paul Heppner tarafından geliştirilmiş olduğu bilgisiyle gerekli referanslarının da çalışmanızda verilmesi gerekecektir. Çalışmanızda başarılar dilerim.

Yanıtla

İlet

EK-H Aydınlatılmış Onam Formu

AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Sizi Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı ve Prof. Dr. Sema YILMAZ danışmanlığında/tarafından yürütülen “ **Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi**” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararı vermeden önce araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama ya da katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahipsiniz. Çalışmayı yanıltmanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır.

Araştırma ile ilgili bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Bu çalışmada, “Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Benlik Saygısı ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi” amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Türü:

Araştırmanın Öngörülen Süresi: Araştırma 01.06.2023 – 30.11.2023 tarihleri arasında yapılacaktır.

Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcısı /Gönüllü sayısı: 363

Araştırmanın Yapılacağı Yer: Bursa Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğü

Araştırmaya Katılım Onayı:

Yukarıda yer alan araştırmadan önce katılımcıya / gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve gönüllü olarak katılmam istenen araştırmanın amacını, kapsamını ve gönüllü bir katılımcı olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Araştırma ile ilgili ihtiyacım olan yazılı ve sözlü açıklama yukarıda adları belirtilen araştırmacılar tarafından yapıldı. Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı:

İmzası:

EK-I TURNİTİN RAPORU

24.05.2024 SON TEZ-Turnitin.docx

ORJİNALLİK RAPORU

% 11	% 9	% 7	% 5
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 3
2	Submitted to Bahcesehir University Öğrenci Ödevi	% 2
3	acikarsiv.aydin.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
4	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
5	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
7	Submitted to Atilim University Öğrenci Ödevi	<% 1
8	Vazgecer, Esra Karabulut. "Beden Egitimi Derslerinde Uygulanan Macera Temelli ogretim Uygulamalarının 11-12 Yas Grubu ogrencilerin Benlik Saygisi Ile Problem Cozme	<% 1

19. ÖZGEÇMİŞ

